

SZEGEDI TANKERÜLET

1909—1910. ISK. ÉV.

A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ

SZEGEDI VÁROSI
FŐGIMNÁZIUM
ÉRTESÍTŐJE.

KÖZZÉTESZI:

SZINGER KORNÉL,

IGAZGATÓ.

SZEGED
1910.

ENDRÉNYI LAJOS
KÖNYVSZAJTÓJA.

SZEGEDI TANKERÜLET

1909—1910. ISK. ÉV.

A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ

SZEGEDI VÁROSI
FŐGIMNÁZIUM
ÉRTESÍTŐJE.

KÖZZÉTESZI:

SZINGER KORNÉL,

IGAZGATÓ.

SZEGED
1910.

ENDRÉNYI LAJOS
KÖNYVSZAJTÓJA.

TANTÁRGYAINK
ÉS
TANÍTÁSUNK SZELLEMÉRŐL.

BABOS DEZSŐ.

Boldog ember, ki mindig vagy legalább életének emelkedettebb perceiben érezni tudja azt, hogy az élet olyan, mint egy szép álm, tele költészettel, tele szépséggel, csak szemünket kell kinyitni, lelkünket feltárni, magunkat képzeletünk, érzelmeink szárnyára bocsátani. Boldog az, ki észre tudja venni és érezni a szépet a természet minden jelenségében, az emberi lélek minden megnyilvánulásában, kinek lelke eleven tükör, melyben visszaverődve, megszépülve, minden szennytől megtisztulva szemlélni s önzés nélkül élvezni tudja a körülötte lévő világot, kinek szép embertársai öröme és szomorúsága, a kis gyermek gügyögése, az elaggott megtört járása, szép még a saját szenvedése is.

Mindehez pedig csak szív kell, a szépet érezni és élvezni tudó szív s látni tudó szem, mely felfedezi a mindennapi élet zavaros körülményeiben is a mindig ott rejtőzködő, néha tisztábban, máskor homályosabban látható szépet, az eszményt.

Nagy adománya Istennek az öntudatosan, szeretettel érezni tudó szív. Az ember legfőbb lelki értékét ez adja meg s vagy ez a szeretettől áthatott érzék sugárik ki minden szavából és tettéből és vonzza magához a szíveket, vagy ennek hiánya tartja tőle távol még értelmének csodálóit is. Ez ad az ember lelkének egy bizonyos mélységét, egy különös szép alapzengést, mely minden szavát, tettét állandóan kíséri s megnyitja még az itt ott jelentkező disszonanciákat is. Vele a legjelentéktelenebb szó, egy mozdulat, egy intés, egy tekintet mélyebb jelentőséget nyer, mint a legcifrább beszéd, a szív nélkül tett jó. Ez az a benső valami, ami mindenben áttör, ami az embert megnemesíti, ez a finom érzés, ez az az ösztönszerű tanácsadó, mely tudtunkon kívül is megnyilvánul egész életünkben.

Az ilyen, a szépet átérezni, szeretni, a mindennapi életben is megtalálni és megvalósítani tudó szív a nevelés legfőbb ideálja, mert magában foglal minden jót, ami szép és kizár minden rosszat, mert rút.

De ennek az izlésnek oly elevennek kell lennie az emberben mindenrűt, minden rossz iránt, mint a test érzékszerveinek a kellemetlen, a fájdalmas iránt. Feltételezi ez a lélek finomságát.

Erre a lelki finomságra, mint a nevelés céljára mutat rendünk nagy alapítójának, Kal. szt. Józsefnek felfogása is, ki követőitől ezt a kötelező ígéretet vette és veszi ki: voveo peculiarem curam circa puerorum eruditionem. Az eruditio szó a lelki durvaságból való kiemelkedést, az érzés, az izlés, a lélek, a világról és emberekről való felfogás finomodását, a lelki művelődést jelzi.

Az ember nyers állapota lelkünknek mindama veleszületett tulajdonsága és hajlama, melyek közt kisebb-nagyobb mértékben a legnemesebbet ép úgy feltalálhatjuk, mint — ha sokat nem mondok — a legalacsonyabbat. (Ha nem így volna, hogyan tudná magát beleélni a legnemesebb lélkű író legdurvább lélkű alakjai lelki világába és hogyan tudnók mi is ezeket megérteni?) Ebből a nyers, szépből és jóból, rűtből és rosszból, vagy mint Madách mondja, sárból és napsugárból összekevert anyagból formál az eruditio, a nevelői tevékenység egy új lényt, melynek anyaga bár ugyanaz marad, mert megváltoztatni nem áll módunkban, formája azonban úgy idomul, hogy a selejtes részek elnyomva és elrejtve a mélységben maradnak, nemes és tetszetős részei pedig a felszínre kerülnek, hogy az élet éltető levegőjének kitéve minél dűsabb fejlődésnek indulhassanak. Minél inkább sikerül e célt elérnünk, annál sikeresebb munkát végeztünk.

Arra törekedni, hogy az emberből a rosszat kiirtsuk, az elérhetetlen hajszolása, mert ott él az a legnemesebb ember belsejében is, néha forrong és lázadoz, kitörni is készül, mutatja a küzdelem, melyet önmagával ví az ember. Céltudatos neveléssel azonban a nyers anyagot megfelelő formába szedhetjük s az így kialakult lelket a szakadatlan szoktatás, edzett akarat, nemes érzés, a szép iránt érzékeny izlés és az ezek útján szerzett eleven meggyőződés e formában minden külső és belső hatás ellenére is fentarthatja.

Minden tettünkben, az akarat minden megnyilvánulásában legfőbb szerepe az érzésnek, érzelemnek, indulatnak van. Ezek vezetnek bennünket sokszor legjobb belátásunk ellenére is, nem a legfontosabb-ehát mindenekelőtt ezt az érzést úgy nevelni, úgy alakítani, hogy a szép, a nemes felé vonzódjék és építővé, ne rombolóvá váljék. Nevelése is sokkal könnyebb, mint akár az akaraté, akár az értelemé.

Minden gyermek jóformán született művész s mintha ennek a később kialakult vagy kiveszett tehetségnek nyoma volna az a fény, mely a gyermekkor éveiből felénk ragyog s még a szegény, a nyomorral küzdő, szenvedésekkel tele gyermekéveket is bearanyozza. Játékaiban költő a legelénkebb fantáziával, mely a maga szűk kis körét be tudja népesíteni lelke színes álmaival, ki tudja válogatni a nagyok életéből a

szépet, a kellemeset, hogy játékaiban magát azokba beleélje. Költő és zeneszerző, értelmetlen zümmögése a sejtelmes érzéseknek, a boldogságnak és szomorúságnak reá nézve tökéletes kifejezése, festő, szobrász és építő művész. Összeszedi kis lelkébe az egész ismert élet képét, válogat benne s kedve szerint játsza most ezt, majd azt a szerepet, átalakítva fantáziájával önmagát és környezetét.

Ezt a költői, művészi érzést tehetjük a nevelés alapjává, mert ennek segítségével kedveltethetjük meg vele igazán a szépet, a nemest, ez tette az öntudatlanul is művészi lelkű gyermeket oly kedvessé. Ezt a művészi érzést nem volna hát szabad benne kialudni hagynunk, hanem táplálni mindenképen, még az értelemnek szóló ismeretekből is kidomborítva a szépet, az érzelmekre emelőleg hatót.

A gyermek érzi a környezetében levő szépet. Minek a fokozottan megszépített képe rezegne másképp lelkében a káprázatos tündérmesékben? Mi ragadná úgy el, mi adna neki élvezetet? Ezt az érzést kell táplálnunk nemcsak mesékkel és olvasmányokkal, hanem lassanként öntudatosra is tenni megfigyelésekkel. Ne csak érezze, hanem lássa is környezetében a szépet, lássa a szobában, az udvaron, a kertben, az utcán, a városban, faluban, erdőben, folyóban, játszó helyén és tanuló asztalán, önmagában, szüleiben, játszótársaiban, az emberek örömeiben és szomorúságában, a természet jelenségeiben és minél jobban fejlődik, annál jobban lássa, az egyszerű szemlélet és érzés helyett annál inkább vegye hatalmába az egyszerű, az érzéki képben rejlő általános, az eszményi, a mindig igaz, a megszépített való, mely mindenből mély séges szemekkel néz ránk, mint az eső után utcáinkon maradt vízgyülemlemből a fák lombja, a kék ég, a ragyogó nap. Ne csak érezze, lássa is meg gyermeki életében a költészetet, hogy szépségét felfogva, helyzetét megbecsülje, tisztaságára féltő gonddal ügyeljen s gyermeki helyzetében is érezze az emberi élet szépségeit. Szébbet, lélekiemelőbbet nem ismerek azon ifjagnál, kiknek gyermekien tiszta szeméből egy férfi öntudatosága sugárzik felénk.

Ez a költői, művészi érzés lehet igazi alapja a vallásos és hazafias nevelésnek is.

A vallás és művészet az emberiség gyermekkorában ép úgy össze volt növe, mint össze van növe a nép és gyermek lelkében ma is. A természet erőinek fenségesen szép vagy bájosan kedves megnyilatkozásai tükröződnek vissza a régi népek hitregéiben, ugyanezek keltik fel a népben is legtöbbször vallásos érzületét s minden gyermek vallásos érzésének első felkeltője nem az „Isten kalácsa“ vagy az „Istenke haragszik“ volt-e. S minden okoskodás, elmélkedés mellett nem a legközvetlenebbül érezzük-e Isten közellétét a természet vagy művészet nagy alkotásainak, megnyilvánulásainak szemléleténél. Ha a vallás és művészet egy testvér, sőt egyik a másiknak forrása, hevítője, emelője,

ha az egyik megkeresi a földi létben a szépet, az eget lehozza a földre s ha a másik a földet viszi fel megtisztítva az égbe, a végtelenség, az örök eszmény, a legszebb emberi ideál fogalmát alkotva meg bennünk, határtalanul fenséges kilátást nyit az időtlen időkre, szabad-e ezt a gyermekben rejlő művészi érzéket gondozás nélkül hagyni, nem kell-e fejleszteni, hogy ennek a másik, még szebb, de elvontabb érzésnek is hozzánk közelebb eső, érzékibb hordozója, táplálója legyen? A hitélet legszebb megnyilvánulásai azon ünnepekre esnek, melyekben nem csak vallási igazság, hanem valami mélységes, igazán eszményi költői szépség is tükröződik, amilyent csak a vallás tiszta, minden földi szennytől ment magasabb régióiban tudunk minden zavaró körülmény nélkül átérezni. A májusi ájtatosság csodaszépségű és finomságú költészete mennyi szívet tud magához láncolni és felemelni!

S a hazafias érzés nem rokona-e a művészinak? Mikor érezzük igazán, hogy hazánk van? A nagy nemzeti felbuzdulás idején, mikor ezreket indít meg ugyanaz az érzés, ugyanaz a cél, mikor a nagy tömegek egységes akarata a fenség érzetét kelti bennünk, vagy a nagy szerencsétlenségek idején, mikor a közös bukás és szenvedés a részvétnek, a fájdalomérzetnek és tán szégyenkezésnek elemi megnyilatkozásával ragadja meg lelkünket. Az értelemmel, higgadt munkával dolgozó hazaszeretet csak a nagy intelligencia sajátja.

A költői lélek, a művészi érzék nem csak alapja az ember két legnemesebb és legfenségesebb érzelmének, a vallásos és hazafias érzésnek, hanem egyszersmind — különösen az iskolában — leginkább alkalmazható nevelő eszköze is.

Igazi nevelő mindenesetre csak az élet lehet. A veleszületett hajlamokon kívül a körülményektől függ az ember sorsa, melyek közt nevelkedik, élete lefolyik. Tettek formálják az embert, a szóbeszéd szárnyas valami, melynek suhogását halljuk, legyintését érezzük, aztán tovatűnik. Haszontalan is lenne minden nevelésünk, ha az élet nem állna hatalmunkban. De hatalmunkban van; ha nem is egészen s nagyobb részét nem is eredetiben, mert az életet a mi céljainkhoz nem alakíthatjuk, de másolatban, a művészet alkotásaiban igenis és ezeket úgy válogathatjuk össze, amint céljaink megkívánják. Az élet maga és az élet tükörképe az a két nevelő eszköz, melyek fölött bizonyos fokban vagy épen teljesen uralkodhatunk. Az első főleg a szülői ház eszköze, mert a gyermek életkörülményeit úgy rendezheti be, hogy gondos felügyelet és erélyes következetesség árán minden károsat távoltarthat, a második az iskoláé, mely az élet képeivel erősíti a szülői ház benyomásait és egészíti ki hiányait.

De hogy e képek szépségét a gyermek igazán átérezze s rajtuk épülni tudjon, megint az érző lélekre van szükség, mely érzi a könyvben élő emberek örömét és bánatát, a tetteikben nyilvánuló nemesség szépségét is. Ez

a megézés nem okoz nagy nehézséget, szinte ösztönszerű, amint megfigyelhetjük a színházban összegyűlő alacsonyabb műveltségű vagy épen műveletlen népnél is, mikor visszafojtott lélekzettel nézi a nagy lelkek küzdelmét és bámulva szemléli, mert átérezte, nemességüket s egy-egy érzelmesebb jelenet poétikus érzelmekbe tudja ringatni, egész lelkét hatalmába keríteni, még arcára is finomabb vonásokat csalni, amíg egy komikusabb jelenség magára nem vonja ahhoz hajlandóbb, azt jobban megértő lelkületét.

A művészetek hatása az emberre mindig tisztító és felemelő. Ha közülök csak az irodalmat használhatnók is fel, nagyot nyertünk, mert az életnek leggazdagabb, legváltozatosabb képeit szórakoztatja a gyermek lelki szemei elé s mivel ennek képzelete fokozottabb mértékben hajlandó az illúziók iránt, az ügyesen megírt képek majdnem a való élet hatásával lépnek fel.

Itt első sorban a nyelvekre, főleg a magyar nyelvi oktatásra kell számítanunk.

A magyar olvasó könyv legyen a poétikus lélek és a belőle fakadó vallásosság és hazafiasság igazi tápláléka. Ne az oktatás, ne a tanítás, hanem a nevelés eszköze, amit oktatásra is fel lehet használni.

Az alsóbb osztályokban az olvasmányok tárgya legnagyobb részben a gyermeki életből legyen merítve. Olyan példákat állítsunk szemei elé, akikben önmagára ismerhet, akiket most mindjárt követhet, nem a messze jövő, hanem a jelen eszményképeit. Ott lássa a gyermek, a tanuló érényeit nem elérhetetlen magasságban, hanem kedves közvetenségben. Legyen csupa szív, nem érzélgősség, de igaz érzelem. Egy igazán poétikus. kirívó tendencia nélküli, mély erkölcsi eszmét érzékeltető könyv mindenkiben ünnepélyesebb, tisztább, emelkedettebb hangulatot kelt, érezzük, hogy többek, nemesebbek vagyunk: egy gyermeknél ez elengedhetetlen lelki szükséglet s értékesebb minden elvont magyarázatnál és buzdításnál, mert nem a szó, hanem az élet erejével hat.

Ezek az olvasmányok olthatják bele a mély erkölcsi eszmét észrevétlenül, feltűnés nélkül az érzékeny lélekbe s minél természetesebben s észrevétlenebbül történik ez kezdetben, annál jobb. Szívja be úgy, mint az éltető levegőt, élvezze hatását, mint a nap sugarát.

Ez a fejlődő erkölcsi jellem a vallásos érzésnek is továbbfejlesztője, neki igazi tartalmat ad és a hazafias érzésnek is legbiztosabb alapja. A hazafiasság ellen az életben legtöbbször csak a gyöngye erkölcsi alapú emberek lázadnak fel, az önzés, haszonlesés, féltelenség támadnak ellene, ha ezek nem volnának, nem kellene félnünk a hazafiatlanságtól sem.

Történelmi olvasmányból elég volna a nemzeti mult legkiemelkedőbb pontjainak poétikus megírása, amint a nemzeti érények vagy bűnök diadalra vagy bukásba vitték népünket; az amazokkal együtt szereplő

földleírás tekintetében pedig hazánk különböző vidékeinek nem földrajzi, hanem esztétikai ismertetésére volna szükség, — am azt ügyis elvégzi a tankönyv, — hogy ne ismeretet adjon csupán, hanem ismereten nyugvó lelkesedést, szeretet, büszkeséget, melyek természetes alapjai lennének a honi föld szeretetének és a fölséges vidékek költői szépségü, bár egyszerű nyelven megírt, művészi rajzai a kedély tisztítására, Isten műveinek csodálatára és Isten munkáiban magának Istennek szemléletére szoktatnának.

Amit nyújt a próza, nyújtja azt a vers is, még szebben, még megkapóbban, hogy ezek megtanulásával a nyert benyomásoknak marandóbb emléke is legyen.

Mindezt könnyen elérhetjük, ha az alsóbb osztályok olvasókönyveit felmentjük az alól, hogy előkészítői és kiegészítői legyenek földrajznak, történelemnek, nyujtsanak görög és római mythológiát, görög és római történelmet, szóval ha felmentjük a reá nehezedő oktatási kötelezettségtől s első sorban nevelő eszközzé tesszük.

Ha a nevelő cél az alsóbb osztályokban főfontosságú, nem melőzhető a felsőbbekben sem. Helyet találhat az a stilisztikai, retorikai, poétikai olvasókönyvekben is anélkül, hogy az irodalmi oktatás kárát vallaná. Sok oiy olvasmány és költemény használható fel itt is, amely erkölcsi célt szolgál célzatosság nélkül s egy egy erkölcsi eszme költői feldolgozása itt is meg kell, hogy tegye kívánt hatását. A forma legyen mindig művészi, a tartalom mindig erkölcsi, mert együtt nyujthatnak csak igaz élvezetet. Amint a régi magyar költők lantján hazafiasság és vallasosság a művészetben bámulatos összhangba olvadt s mélyeséges poézissé vált, amelynek örökszépségü termékein elmerengni, lelkesülni tudunk, úgy olvadhat össze a mi szívünkben is a művészet és erkölcs, a szép és jó, a kedves és felemelő s lehet az eszményien szép után való törekvés előttünk oly kötelesség, melyet nem kényszerűségből, hanem önkényt, meggyőződésből, átézésből, szeretetből teljesítünk.

Az iskolai tanítás nevelő munka, a házi tanulás önnevelés s amaz enélkül legtöbbször eredménytelen. Hiába hirdetnök mi is olvastatás közben a szép, ez eszményi meglátását és élvezését, ha alkalmat nem adnánk az írásbeli dolgozatoknál arra, hogy ezt a felfogásukat érvényesíthessék, hogy észreveteleiket, érzelmeiket kifejezhessék. Valamely eszme igazán gyökeret csak úgy verhet szívünkben, ha azt nemcsak halljuk, hanem hirdetjük is, ha nemcsak minket nyertek meg neki, hanem mi is megnyerhetünk neki másokat. Egy gondolat a leírással vagy kimondással szinte mélyebbre hatol saját lelkünkbe is, mienkebbé válik.

Ha az olvasás és megfigyelés megtanította a kis gyermeket is arra, hogy érzéseit egy kissé szét tudja szedni, ne csak azt érezze, hogy valamit szeret, hogy valami tetszik neki, hanem tudja azt is, hogy mit szeret és miért, ha észre tudja venni a tárgyak apró részleteit is. azo-

kat aprózni és színezní is tudja, adjunk neki alkalmat, hogy produktív munkával lépjen fel, írjon a közvetlen környezetében levő tárgyakról, melyek szívéhez legközelebb állva, érzelmeit és fantáziáját a leghamarabb megindítják s amelyeket jól ismerve, jellemző tulajdonságaikat is legjobban felismeri, részletei is világosabban állanak előtte. A tárgykör azonban, melyről írnia kell, ne legyen bő, mert a sok részletben elveszti tájékozó képességét, nem tudja, mihez nyúljon s nagyon felületes marad, de nagyon szűk se legyen, mert nem bír mozogni s kedvét veszti. Nem kell a tárgynak nagy jelentőségűnek sem lenni, minél közönségesebb, annál jobb, annál inkább ránevel arra, hogy a saját életkörülményeiben, környezetében vegye észre a szépet s amit észre vett, merje is leírni, lássa, hogy a szép nem valami csodálatos, a felhők között élő, csak ritka embernek adott gyönyörűség, hanem ott él körülöttünk, rajtunk és bennünk, csak észre kell vennünk. A saját gondolataihoz, megfigyeléseihez pedig különösen ragaszkodik az ember, azok különösen drágák előtte, mert lelkének részei. A gyermekben is csak saját gondolatai és megfigyelései gyökereztetik meg igazán ezt a költői vagy akár erkölcsi felfogást.

Az alsó osztályok dolgozatai, leírás és elbeszélés vegyesen s — a legkezdetet nem számítva — soha sem teljesen reprodukciók, hanem bizonyos fokban önállóak, mert egypár általánosabb költői vonáson, a tárgy poétikusabb megvilágításán kívül, amit útbaigazításként kapnak, mindegyik a maga modelljéről ír, vagy a vele megesett dolgokról beszél.

A további haladással egyre jobban rávezethetjük őket arra, hogy az egyszerű tárgyban az általános eszmét is észrevegyék, vagy azt ennek kifejezésére használják. Erre egyesek egész véletlenül, ösztönszerűleg jönnek rá s ha az ilyen dolgozatokat felolvastatjuk, a többiek is ebből okulnak legtöbbit. A tárggyal ők maguk is foglalkoztak; több oldalról próbálgatták megközelíteni, legkönnyebben megértik azt, aki a közös célt legjobban érte el s érdeklődésük is önkénytelen, egész természetes.

A felsőbb osztályokban ez a gondolati elem lesz a fő, ez nyomul előtérbe nemcsak az értekezésekben, hanem az elajta dolgozatokban is. A cél útbaigazítás és elmélkedés útján felfedezni és átérezni a szépet az irodalom vagy művészet alkotásaiban, az egyén életében, az emberi élet nagyobb körében, vagy épen egészében. Keressék és élvezzék mindenben a költőiességet, az örök emberi megnyilatkozását, a jellemet, az eszményit, a szépet, amelyet a nagy írók és nagy művészek, az emberiség nagy szellemei annyiszor akartak érzéki formába zárni s ha egy oldalról a képét megalkották is, ezer új oldalról mutatkozik ismét, hogy örök ifjúságát megtarthassa s újra meg újra újabb és újabb nemzedékeket lelkesítsen. mert teljesen soha ki nem merithető.

Amit a magyar nyelvi oktatás nevelő hatásáról mondtunk, áll az idegen nyelvek oktatásánál is, amennyire a nyelvi nehézségek megenged-

dik. Ha ezek a magasabb szempontból való tárgyalást eleinte kizárják is, adnak helyette egy más, szintén értékes dolgot. Az új nyelv tanulása még gyermekibbé teszi a gondolkozást, érzést, mintha a nyelvtanulás nehézségeivel együtt annak a régi időnek szelleme éledne újra a lélekben, mikor anyanyelvünket tanultuk. Még felnőtt, sőt művelt embereket is naivakká tesz egy új nyelv tanulása, mintha az új nyelvhez a léleknek is újra kellene fejlődnie, hogy ehhez is hozzásimuljon. Egész gyerekes, naiv olvasmányokat tudunk élvezni, melyeket egy tudott nyelven alig olvasnánk el.

Ezt a hatást is ki lehet aknázni s a túlságos korai fejlődést, mely az ifjú lélek legszebb vonásának, naivságának kipusztulásával jár, vele kissé ellensúlyozni s az olyan hamar megvetett és kigúnyolt meséket újra jogukhoz juttatni, hogy a kissé fejlődött esztétikai érzék segítségével s vele összeolvadva, új színben jelenjenek meg s újra hassanak.

De az idegen népek irodalmának tanulmányozása arra is megtanít, hogy egy népnek igazi nagyságot és halhatatlanságot harcias érényein, edzett és erős testén, fegyelmezett és önfeláldozó fiain kívül az a szellemi munka biztosít, melyet a tudomány fejlesztésére fordított, s mellyel az örök eszményit, a szépet megközelíteni, művészi alkotásokban megrögzíteni iparkodott. Amazokért bámuljuk őket, amint emléküket a történelem fenntartotta s hatásukat a mai világ kialakulására kimutatja, emezeket azonban mi is élvezhetjük s hatásuk most is eleven, amazok már a múlté, emezek mindig a jelené. A régi népek testük lanyhulásával elporladtak, hogy az eljövendők számára termékenyebb talajt készítsenek, de szellemük alkotásai a pusztulásból kiemelkedtek s örök életet nyertek.

De a szellem is addig volt termékeny, nagy alkotásokra képes, addig foglalkozott a nagy, világot mozgó eszmékkal, amíg anyagi része, teste is erős és edzett volt s amint hanyatlott ez, úgy lankadt a szellem is és a nagy eszmék helyett a részletek, a kicsinységek felé fordult, a torzban, a degeneráltban kereste örömét s alkotások helyett a gúnyban, a régi gáncsolásában merült ki. Ezek a kicsinyek azonban önmagukat emésztették fel, hogy a nagyok tőlük megszabadulva, az emberiség történetében újra meg újra megifjulva tűnjenek fel s új nemzetek lelkébe kapcsolódva s beleolvadva, még nagyobb alkotásokban mutassak meg erejüket.

Az iskola csak ezeket a nagyokat ismertetheti, mert ezek az igazi előre törő képviselői az emberi szellemnek, harcosai az igazi küzdelemnek, mely a nagyért, az eszményiért folyik, a győzteseket, kik minden győzelmükkel újabb teret nyitottak, hol a hozzájuk hasonlók újabb diadalokat arattak. Az idegen népek irodalmából csak ezeket a nagyokat emelhetjük ki, akik nemzetük szellemét az örök emberi szellemmel oly csodálatos összhangba tudták összeolvasztani, koruk szellemét minden

időkével egyesíteni, önmagukat nemzetük dicsőségévé és az emberiség közös kincsévé tenni, a mindennapi életből az el nem múltóba tudtak emelkedni. Ők az örök képviselői a közönséges ember lelkében is végbenemő, bár múltó emlékű folyamatnak. Még a nagy szellemek értelmét sem foglalkoztatják állandóan nagy gondolatok, szívüket sem töltik be mindig nagy érzelmek, a kis embereket még kevésbé; de életünk nagy, emlékezetes percei mégis azok lesznek, melyekben e nagy gondolatok, nagy érzések hatását lelkünkre legközvetlenebbül megéreztük. A többi elmosódó emlékek közül ezek emelkednek ki, hogy fényükkel a sötétséget elborítsák s életünknek mélyebb tartalmat, emlékezetünknek helyet adjanak, hova vissza-visszaszállva pihenést, megnyugvást, vigasztalást találjunk. Az emberiség e nagy perceinek ők a megtestesülései.

A mi irodalmunk ismertetése bővebben mutatja azt a küzdelmet is, amely e nagyok harcát megelőzi, hogy a kicsinyek vállán a nagyok emelkedhessenek, azok erejét magukba véve sajátjukat gazdagíthassák s teremtő szellemmel megáldva a sok mulandóból, a sok kicsinyből nagyot, mulhatatlant alkossanak. Ha a mi irodalmunk is mutat fel ily nagyokat, amint mutat is, kik nemzeti szellemünket örök értékű alkotásokban, a közös emberi eszmékkal összeolvadva, azok magaslatára emelkedve tudták kifejezni, összehasonlítás útján is meg tudjuk becsülni a magyar szellemet, ami első feltétele annak, hogy a nemzeti büszkeségtől is támogatva a művelt emberben se rendüljön meg egy pillanatra sem a hazájához való állandó ragaszkodás s csak így lehetséges, hogy a legnagyobb szellem se leereszkedőleg szeresse hazáját, hogy ne csak reá legyen büszke nemzete, hanem érezze ő is, hogy mivel tartozik neki, hogy hála kösse hozzá s dicsőségének tartsa, hogy fiai közé tartozik.

Amint az egyes embert is csak önérzete tarthatja fenn, hogy a nehézségek láttára se csüggedjen, a könnyű élet csábításaival szemben is előre törjön, a fogyatkozások pótlásával, a hibák javításával nemesbüljön, egy nemzet is csak úgy maradhat fenn és juthat előre, ha van nemzeti önérzete, mely tagjait a meglevő jók becsülésére, a hibák javítására ösztönzi. A nemzeti önérzet felkeltésére pedig legalkalmasabb eszköz a nemzet anyagi és szellemi élettörténetének ismerete, mely fényesebb lapjaival nemzeti büszkeséget, szomorúbb korszakaival részvétet kelt és e kettőből: büszkeségből és részvétből alakul ki az igazi hazaszeretet. Nemzeti büszkeség nélkül hajlandók vagyunk minden jót csak a külföldről várni, minden idegent dicsérni, minden hazait leszólni; gyöngeségeink, hibáink ismerete nélkül munkátlan, meddő dicsekvésbe eshetünk.

A történelem jellemképző hatását tagadni nem lehet. Nagy eszmék és nagy jellemek, hősies küzdelmek és kimerült csüggedések története nem lehet hatástalan a lélekre s az emberek életében megnyilvánuló fönségést is a történelem érezteti legjobban. A nemzeti közösség érze-

tének felkeltésével először emeli az embert arra a magaslatra, hogy belássa azt a szellemi kapcsolatot, mely egy nemzet tagjait összeköti, megértse és megérezze azt a nagy eszmét, melynek annyi önfeláldozó martira és hőse van, beiktat értelem és érzés szerint a haza, a nemzet tudatos gyermekei közé. Meggyőz arról is, hogy annak, aki egy közösség tagja akar lenni, s annak védelme alatt különféle előnyöket élvez, áldozatokat is kell hoznia, egyéni érdekeit néha a közösnek alárendelnie. Az egyéni önzés mellé egy átfogóbb, egy magasabb eszmét állít, a másokért, a közösért is köteles küzdelmet, szeretetet azoknak is, kikkel érdekeink útján nem, csak eszményeink közössége révén érintkezünk.

Ezekért az eszményekért folytatott harc, a szilárd jellemű, erős akaratú vezető szellemek hősi erő kifejtése, a nagy tömegek egyértelmű felbuzdulása és önfeláldozása az embernek oly fenséges képét állítja elénk, amilyent csak a történelem fényes korszakai mutathatnak. S ha a különbség a tanuló és e nagy szellemek között még oly óriási is, ha nyíltan kimondva az utánzás vágya komikus volna is, titokban, mint ábránd és vágy, ott él az sok magasabbra vágyó lélekben s az, amit kimondva elérhetetlennek tart, titkos álmaiban kedves és nem is lehetetlen.

Minél fényesebb, minél fönségesebb a nemzet egy nagy mozgalma, felbuzdulása és küzdelme eszményeiért, annál rútabb és sötétebb a fény mellett lappangó árnyék, az önzetlenség közelében settenkedő érdek-hajhászat, az összetartás mellett a visszavonás, a nemzeti erények mellett a meg-megújuló nemzeti bűnök, a tetterő mellett a csüggedés és lemondás, a nagy eszmék mellett a törpe kicsinyeskedés, minden bukás szomorú okozói. Amit a gyermek ideálisabban érző szíve másokban megutált, nem lehet kedves önmagában a férfi előtt sem.

De a nagyok mellett ott vannak a kicsinyek is, a névtelen hősök, a sok-sok lépcső, melyeken a nagyok magasra emelkedhetnek, nekik erőt, nevüknek fényt adnak. Ezekről sem feledkezhetünk meg, hisz sorsuk a mi sorsunk is. Legtöbben ezek közé tartozunk s kötelességünket csak akkor teljesíthetjük igazán lélekkel, ha meggyőződésünk, hogy a mi munkánk sem múlik el eredménytelenül, hanem épen ezen sok kis eredményből lesz a nagy, mely az egész nemzetre hasznos. Amint a háborúban, a békében is önérzetes katonákra van szükség, mert a nagyoké az eszme, de a kicsinyeké a kivitel.

Nemzetünk igazi nagyságának mértékét a világtörténelem adja meg. De amint irodalmunkat nem kell félteni a nagy nemzetekkel való összehasonlítástól, mert nekünk is vannak nagy szellemeink, kik az emberiség közös kincseivé lettek és az egyetemesség magaslatára emelkedtek anélkül, hogy nemzetüktől elszakadtak volna. s amint az összehasonlítás ott megtanít minden nagy és nemes elismerésére és megbecsülésére, ha az nem a miénk is, anélkül, hogy ezáltal magunkat kisebbbítőnk, itt is megismerhetjük a nagyobb nemzetek nagyobb szerepét és érdemét,

de megismerjük a mi nemzetünk munkáját is, mely hatással volt a művelt népek fejlődésére, kultúrájukat előmozdította vagy védelmezte. Amit tehát tőlük tanultunk, nem koldusadomány, hanem a kölcsön visszavétele, ami ránk nézve nem lealázó. A nemzetek életében is érvényesül a munkafelosztás. A munkában mi is részt vettünk, a közös eredményhez nekünk is jogunk van. Nem kell restelkednünk amiatt, hogy a nyugati népektől sokat tanultunk, csak a mi védő munkánk viszonzása az. Amit pedig átvettünk, azt mind kamatoztattuk is és nem egy dologban járultunk mi is a közös emberi műveltség fejlesztéséhez.

Ez az összehasonlítás elriaszt minden hiú dicsekvéstől, de megerősíti nemzeti önérzetünket s arra buzdít, hogy minél többet várjunk magunktól és minél kevesebbet másoktól.

Az egyes nemzetek élettörténetében, különösen azokban, amelyek már befejezetten állnak előttünk, észre kell vennünk azt az emelkedést és hanyatlást, virágzást és pusztulást, amely a nemzeti erények és bűnök hullámzó erősödésével és gyengülésével párhuzamosan őket diadalra, majd bukásra vezette. Maguk voltak sorsuk irányítói, jellemük, akaraterejük, erkölcsi érzetük, munkásságuk szárnyain emelkedtek s ezek hanyatlásával sülyedtek vagy pusztultak el. Világos bizonyosságai annak, hogy a dicsőség az erények, a bukás a vétkek eredménye.

Ezen örökös hullámvás közepette könnyű észre venni azt a vezető szellemet, aki a kisebb nemzeteket is megvédelmezi s a nagyokat is letöri érdemük szerint s akit a mi költészetünk s népünk hagyománya bizalommal a magyarok Istenének is nevezett.

A történelmi fejlődés mai eredményeit a földrajz ismerteti; nem taníthat tehát mást, mint a történelem. A végső, erkölcsi hatás itt is csak az lehet, ami ott, csak talán közvetlenebb, mert nem a múlt — minket távolabbról érintő, letűnt világában, hanem a közvetlenül érdeklő jelenben, a szemcink előtt lefolyó életben láthatjuk tanításai igazságát. Etnografiai része a nép jellemzésével a mai élet keretében mutatja be, hogy bizonyos faji jellemvonások, erények és bűnök, mily hatással vannak egy népnek nemcsak erkölcsi, hanem anyagi életére is, megismerteti nemzeti hibáinkat és erényeinket, melyek az egyénekben élnek, tehát minden fejlődés és haladás is csak ezek munkája lehet. Amire a letűnt nemzetek életében a történelem, arra tanít az élő és fejlődő nemzetek életében a földrajz s a múlt bizonyosságai mellé a jelen bizonyítékait adja. De megtanít azonkívül a természet szépségeinek szeretetére is, különösen ha nemcsak leír, de illusztrál is. A mi hazánk természeti szépségeiben oly gazdag, hogy minden összehasonlítás mellett is megelégedettség, büszkeség töltheti el szívünket, hogy ez a föld a miénk s ha szépet akarunk látni, itt is megtalálhatjuk, nem kell mindent a külföldön keresnünk.

Ha a természet azon könyv, melyben csak olvasni kell tudni, hogy

Istent megtalálhassuk, a természetrajznak lesz a feladata, hogy ezen olvasásra megtanítsa. Az a csodálatos pontosság és finomság, mely minden élő szervezetben feltalálható az első pillanatra ép úgy, mint a behatóbb vizsgálatnál bámulatra ragad és e bámulatba Isten közellétének érzete vegyül. Emeli ezt a hatást az a mindenre kiterjedő figyelem, mellyel a természet minden egyes lényről gondoskodik, hogy a saját maga és fajának fentartására szükséges dolgokat és életkörülményeket, ha még oly bonyolult úton is, megtalálhassa. A létért való küzdelem célszerű beosztása az isteni Gondviselés legszebb munkája, hogy noha egyik faj állandóan a másik ellen tör, egyik a másik halála árán szerzi meg az életet, nem pusztul ki egyik sem, csak azt az állandó összhangot tartják fenn, melynek nagyobb megbolygatása az egész rendre veszedelmes lenne. A létért folytatott küzdelemben a most is látható átalakulások mutatják az eleven természet munkásságát, mely mint egyetemes törvény az egyesek tudtán és akaratán kívül is működik, életet vagy pusztulást okoz, ellentétben az ész működésével, mely a természet törvényei alól ugyan ki nem szabadíthat bennünket, de keretein belül mégis nagyobb szabadságra képesít, a természet ereit tetszésünk és a lehetőség szerint felhasználhatjuk, szabadon cselekedhetünk e törvények mellőzésével s ha bosszújuktól nem félünk, ellenükre is. Ez akaratunk szabadságára vall és különböző természetünkre minden más látható teremtett lénytől, melyek mindnyájan a természet rabszolgái, mi bizonyos fokban urai vagyunk.

Egyes állatfajok csodálatos életberendezése célszerűségével majdnem a miénkhez hasonló értelmet arul el. Az ellenkezőről győz meg azonban az, hogy míg az emberek életviszonyai végtelen változatosságúak, a mult történeti folyamatát tekintve ép úgy, mint a mai természeti, nemzeti, társadalmi és műveltségi viszonyok szerint és a fejlődésnek hosszú folyamatát mutatják, amely fejlődés a népek és egyes emberek életében újra szemlélhető, úgy, hogy csak a köznapi élet is a kultúrhistoriának gazdag illusztrációja az írni-olvasni nem tudó pásztortól a tudomány hőseiig, a tutajtól a hatalmas páncélosokig, a szekértől a repülőgépig, az emelő rúdtól a gépóriásokig, a beszélni tanuló kis gyermektől az iskoláit végzett, önerejéből tovább kutató ifjúig s ez a fejlődés mindig csak öntudatos munkával, tanulással, gondolkodással érhető el; addig azoké a részletekig mindenben és mindig egyforma anélkül, hogy azt egymástól tanulják. Bennük van tehát a törvény, az ösztön, mely nekik csak egyforma cselekvést enged meg, másra képtelenek. Míg az ember tudományban, művészetben, mesterségben folyton előre tör, minden lépést küzdelemmel tesz meg, ők mindent készen kaptak, minden szármuk saját testük, minden tudományuk allandó ösztönük.

Az értelem és szabadakarat, mely elválaszt minden másról és föléjük emel, itt tűnik fel első sorban és legélesebben. Az a tudat, hogy

nem csak természet, hanem erkölcsi lények is vagyunk, csak felemelő lehet ránk és élénkebbé teszi a kötelességek érzetét, melyekkel önmagunknak, emberi méltóságunknak tartozunk.

A mértékletességet, az érzékek fékentangását, amit a vallástan mint erényt ajánl, a természetrajz mint természeti törvényt mutatja be, melynek áthágása büntetés nélkül soha sem maradhat. A lélek bűnei magát a lelket támadják meg, de gyógyításuk akár egy pillanat műve is lehet, a test bűne, a természeti törvények áthágása a testet támadja meg s gyógyítása sokszor egyáltalában lehetetlen, máskor csak igen lassan vagy igen nehezen.

A természet kinek-kinek megadja a maga életerejét különböző mértékben, mellyel mindenkinek magának kell gazdálkodnia. Az elhibázott életet újra kezdeni, a megtörtét újjal pótolni nincs módunkban. A természeti törvények kegyetlenek, minden megsértésükért bosszút állnak.

Az idealizmus, a szép és nemes szeretete, az eszményiért való önzetlen lelkesedés, meg a tiszta belátás, az értelem figyelmeztető szava, az egészségtanban az arra leginkább hivatott orvos előadásában a legilletékesebb helyről nyert felvilágosítás együttesen elősegítik a belső, igazi meggyőződés kialakulását, hogy ez aztán az életben önkény, szinte ösztönszerűleg működő vezető eszmévé legyen.

Az élő természetnek egyik legjellemzőbb tulajdonsága, hogy a maga egészében kivételt nem tűrő szabályok alá nem foglalható, alijában véve azonban mindenben a legszigorúbb törvények uralkodnak benne. Mindennek van valami szabadsága, de az általános törvénynek mégis alá van rendelve, nincs tán két egyenlő dolog sem a világon, de az összetartozó dolgok közt mégis a legteljesebb összhang s egyformaság uralkodik. Csak a lényeg, a szellem állandó, a forma szabadságában alkalmazkodik hozzá. Ebben rejlik a természet örök frissesége és újsága, ez jellemzi az emberi tevékenységben is azt, amiben az egész emberi lélek, különösen az emberek tömege részt vesz. Van gondolkodásunknak olyan területe, melyen az egyéni felfogás, meggyőződés érvényesülhet, ott, ahol az étellel közvetlen kapcsolatban van, ahol az érzelemé a főszerep, ahol az ember lelkében ez válik uralkodóvá. Itt az egyetemes törvény csak úgy állapítható meg, mint a természet folyton változó nyilvánulásaiban, inkább csak érezhető, mint pontosan kifejezhető, határozatlanság, ingadozás, sőt ellenmondás is mutatkozik benne. Ahol azonban a gondolkodás önmagára marad s nem az egyes tárgyakkal, képzetekkel, hanem már fogalmakkal és ítéletekkel dolgozik, szigorú, velünk született törvényekhez alkalmazkodik s itt már nincs ingadozás, ellenmondás, itt, ha az alap jó volt, teljes, zavartalan az igazság. Az emberi lélek vágyva vágyódik e szilárd megállapodottság után, hol kétség, homály, bizonytalanság helyett minden érdektől, még saját érzelmeitől is megszabadulva, értelme tiszta élvezetének engedheti át magát. Ezt nyújtja

első sorban a matematika, az emberi értelem egyik legszebb alkotása s amint az esztétikai szép egy érzéki képben általános eszmét tükröztet, úgy érzékeltetnek a matematika egyszerű képletei általános igazságot s lesznek az értelmi szép kifejezői.

Ilyen természetű az érzékibb mértan is, mely az értelmi szép mellett a vele kapcsolatos rajzokban érezteti a vonalakban, azok elhelyezésében, hullámvázában rejlő szépséget is. Míg az irodalmi ismeretek a szóban, hangban, zeneiségben, a természet alkotásaiban s megnyilvánulásaiban érezhető szépségnek felfogására s vele a művészetek lelkének megértésére s átérzésére készítene elő, e rajzok a formák, színek és vonalak szépségét hozzák közelebb a lélekhez, az építészet formáinak, magasabb, szabadabb fokon pedig a festészetnek, sőt szobrászatnak külső megértését is elősegítik s az érző léleknek eszközt adnak az érzelmek, eszmék ilyfajta érzéki megtestesítésére.

A fizika a természet állandó és változatlan törvényeit elméletben és gyakorlatban bemutatva megerősíti a természetrajzban szerzett meggyőződést e törvények szigorú természetéről és arról a bámulatos rendről és célszerűségről, mely a mindenségben uralkodik. Bemutatja, hogy majdnem minden tüneménynek okát kikutatjuk, megkeressük a köztük levő összefüggést, mindenről tudjuk, hogy és mint történik, csak azt nem, hogy miért épen úgy és nem máskép. Ugy ismerjük a természetet, mint egy jól megszerkesztett gépet, tudjuk minden része között az összefüggést, tudjuk azt, hogy erő mozgatja, csak ezen erő végső forrását nem tudjuk a természetben megtalálni. Látjuk a gépet, értjük szerkezetét, csak a szerzőjét nem találjuk. Szabályszerűségnek és rendnek nem lehet véletlen és rendellenesség a szülője; ha pedig úgy keletkezett egy magból, mint a növény a csirából, melyben jövő állapota körvonalazva benne rejlik, ki alkotta meg azt a tervet, mely szerint fejlődnie kell?

Gondolkodásunk itt nem segít, mert azt magát is csak úgy ismerjük, mint a természetet. Ismerjük a lefolyását, tudjuk feltételeit és törvényeit, amikor és amint történik, csak a belső okot nem, hogy miért és miért épen úgy történik. Gondolkodásunk és a külső természet között összhang van, mert értelmünkkel a külső világot felfoghatjuk, törvényeit megérthetjük s a tisztán értelmünkkel alkotott matematika törvényeivel kifejezhetjük, szabályszerű következtetésekkel még gyakorlati bebizonyosodásuk előtt is, csak azt nem tudjuk, hogyan lesz ebből a külső, anyagi, megfogható világból egy másik, belső szellemi világ. A gondolat a tárgytól különböző valami, noha minden gondolatunk végső alapja a külvilágban van, minden gondolat szemléletből indul ki. Ez az út azonban homályos. Értelmünk látja önmagát, látja a dolgokat, tudja a kettő közt levő összekötő kapcsolatot is, de meg nem értheti. Egy, ha még oly hatalmas is, de zárt területre vagyunk szorítva, amelyen túl a leghatal-

masabb emberi szellem is erejét veszti, ahol egy nálunk nagyobb, magasabb szellem uralkodik, aki a dolgok végső okát előlünk s oly kérdések elé állított, melyekre a feleletet hiába kerestük s minden egyéb téren tett haladásunk mellett is ott vagyunk, hova lényegében már az emberiség első nagy gondolkozói is eljutottak.

Igy állítja elénk a fizika és a filozófia a nagy mindenséget és gondolkodásunkat mint egy természetes okokkal megmagyarázhatatlan problémát. Vagy meg kell állnunk egy ponton, amelyről tudjuk, hogy a végső nem lehet, vagy Istenre kell gondolnunk, kitől származik minden élet, erő és mozgás, a világtér terve és a mi szellemünk. Ő az, kire erkölcsi érzésünknek, gyengeségünknek, erónknak és tudásunknak egyaránt szüksége van. Tudásunknak végső alapot, gyengeségünknek reményt és vigasztalást, erkölcsi érzésünknek megnyugvást s az egész világnak, mint a mindenséget betöltő, mindenben nyilvánuló örök szellem, szépséget ad. Sokban visszatükrözteti benne önmagát s amint ő maga megfoghatatlan és kimeríthetetlen, bár nem ismeretlen előttünk, világában sem tehetünk szert mindenben matematikai pontosságú ismeretekre, árnyalatok, elmosódó átmenetek, különböző felfogások, egymásnak ellentmondó fejlődések tünnek elénk mindenütt, de ha végső alapjukat nézzük, egységesek, megérthetők, egyértelműek azok, mint a zajló víz százféle csobogásából is egységes dallam alakul.

E változatosságra, e sok látszólagos ellenmondásra s belőlük kihangzó egységre és bizonyosságra egyaránt szükségünk van. Amint szép a félhomályban elmosódó tárgyak körvonalainak hullámozó játéka, a képzelettel játszó sejtelem, — szép a napfény tiszta ragyogásában a csalhatatlan, biztos ismeret. Az szüli bennünk a költészet gyönyörűségeit, emez a játékba belefáradt értelem vigasztalása.

Képzelet és tiszta igazság, mulandóság és örökkévalóság, anyag és szellem, bűn és erény csodálatos zajlása és keveréke ez a világ, mely pillanatról-pillanatra változik s évezredek óta mégis ugyanaz. Egység a változatosságban, maradandóság a mulandóságban, nagyság parányokból összerakva, megfoghatatlanság, holott részleteit megérthetjük, véges végtelen, mely megzavar bennünket, ha átfogni akarjuk eszünkkel, de egységes dallamot ad, ha szívünkkel hallgatjuk s annak az alkotó szellemnek szavát vehetjük ki belőle, ki a zavarba egységet, a sötétségbe világosságot, a holt anyagba életet adott. Amint nem titkolta el magát előttünk, de teljesen meg nem ismerhetjük, elénk állította alkotását is, de végső ismeretére eljutni bajosan fogunk. Ő az, kiben megnyugvást találhatunk s ő az, ki nélkül csak ingadozás minden, sötétség és fény változata, mint a villámló éjszaka, bizalom és kétségbeesés, mint a tengeren hanyódo hajós élete.

Hám József

1847—1909.

Most is előttem áll alakja. Magyar szabású feje; széles homloka; szívós, villogó szemei; egyenes, szinte merev tartása; erőteljes járása; erős férfias hangja energikus accentusával; mind erőt, akaratot árult el. Külsejére, lelkületére, ráillik a vasember elnevezés. Általában rideg embernek tartották. Kemény héjon kellett áthatolni, míg lelke rejtettebb részeibe hatolhattunk, szívét érezhettük, lelke jótulajdonságait élvezhettük. Ezeket vastag burokkal vette körül s csak keveseknek mutatta meg. Pedig tudott érezni. Hallottuk tanítványairól mosolygó arccal, ragyogó szemmel beszélni, bizonyosságúul annak, hogy tudott ragaszkodni ahhoz, aki megérdemelte s a ragaszkodást meg tudta becsülni.

Akik közelebb férkőztek hozzá, azokkal szemben közlékeny is tudott lenni. Szívesen elbeszélgetett fiatal éveiről, tanársága kezdő koráról, kedves tanítványairól, működéséről. Érdeklődött fiatal kartársai ügyei s tanulmányai iránt s ezekről szívesen folytatott eszmecsere.

Bámulatatos energiával rendelkezett; munkabíró, lelkiismeretes, pontos tanár volt. 62 évvel a vállán versenyzett e tekintetben a legfiatalabbakkal. A betegségnek nemcsak a csiráját, hanem egész romboló erejét hordta magában s a munkából nem akart, nem tudott kiállni egy percre, sem. Évvégére tervezte nyugdíjaztatásának kérelmezését, mikor érezte, hogy tovább az ő szervezete sem bír ellenállani.

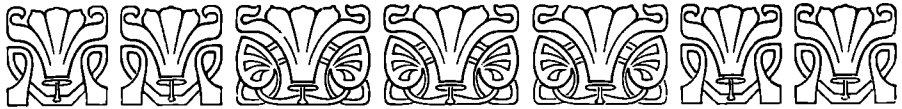
Aki látta ezt az elpusztíthatatlannak tartott szervezetet 1908 őszén teljes erejében; aki látta a testi erejében fogyatkozó, a gyógyíthatatlan betegség gondolatán tépelődő öreget, majd 1909 júniusában a csontvázra aszott testben az energikus, makacson munkálkodni akaró lelket: kézzel foghatóan látta bebizonyítva az emberi erő tehetetlenségét a test pusztulásának kényszerével szemben. S ő küzdeni akart e kényszerűséggel. Időnkint remélt. Beszélt jövő terveiről, a nyugalom éveiről, melyek számára gyógyulást fognak hozni. És mi ráhagytuk, sőt biztattuk, bár nem biztunk. Bámultuk azt a vasakaratot, melyet ez a ridegnek tartott, se mások, se maga iránt el nem néző ember kifejtett.

Hiába küldtük pihenni, hiába ajánlottuk fel segítségünket, hiába ajánlkoztunk helyettesítésére, nem, nem s ezerszer nem, ez volt a testben összeroskadt, de energikus lelkű öregember válasza. Végig tanította az egész esztendő, végig szenvedte a testet-lelket fárasztó vizsgálatokat s ezek után dőlt ágynak. Hasonlít a katonához, ki a csatatéren fekszik halálraváltan, de utolsó leheletéig iparkodik betölteni azt a feladatot, melyre vállalkozott. Nem telt még ki az esztendeje s nem akart előbb félreállni. Korunkban, midőn a kötelességérzet hanyatlásáról panaszkodnak világszerte, imponáló a régi időkből közénk szakadt öreg ember lankadatlan kötelességtudása. E tekintetben nevelő például szolgált mindnyájunknak : tanároknak és tanulóknak egyformán.

A katedráról szállt a sírba. 1909. júliusában ragadta el a halál. Kollégái, midőn tőle elbúcsúztak, azon tudatban távoztak, hogy utoljára látják. Itthon időző kollégái, tanítványai és tisztelői állották körül ravatalát s adóztak kegyeletes tisztelettel az elköltözöttnek. Eltávozott közülünk testben, de emléke él közöttünk. Híven őrzik tanítványai s kartársai.

Biró Imre.

Tanulmányi kirándulások.

A szemléltető oktatás intenzívebbé tételére az egyes osztályok többször tettek a közeli vidékre természetrajzi és földrajzi kirándulásokat.

A vkm. által is sürgetett nagyobb tanulmányi kirándulásokról a következőkben számolunk be :

A Rákóczy-kollégium vezetősége által a húsvéti vakációban Venezia-Firenze-Rómán keresztül rendezett tanulmányúton az intézetnek két tanára s két növendéke vett részt. Az indulás Budapestről 1910. március 18-án történt. 19-én reggel, egy viharos éjszaka után ért a hajó Veneziába, a reneszánsz nagy városába, hol Shakspere szelleme zsongta körül a literatus embereket. Két napot töltött itt a társaság kedvvel sétálva a felejthetetlen Márk-téren, bámulva az egykori fény és pompa maradványait, képzelete elé állítva az egykori ragyogó veneziai világot. Megnézte a történeti nevezetességű Márk-templomot, a dogek palotáját és temetkezési helyét, szépművészeti akadémiájában Tizian hírneves Assumptáját, a Frari nevű templomban Tizian s az új klasszikus szobrásziskola neves képviselőjének, Canovának síremlékét. Át-rándult sz. György szigetére sz. Gergely síremlékéhez, hol kegyeletes érzéssel adózott a nagy szent emlékének s a magyarsághoz tartozandóságát a Hymnus eléneklésével juttatta kifejezésre.

Venezia az egész társaság lelkében mély nyomot hagyott hátra.

A második állomás Firenze, a Mediciek, Dante és Savonarola városa volt. Megilletődéssel állt mindenki Dante egykori lakóháza előtt, Savonarola cellájában s elégettetése színhelyén. Az Uffizi és Pitti képtár temérdek, szebbnél-szebb műalkotásával a társaság legtöbb tagjában kezdte már kialakítani azt a meggyőződést, hogy Olaszországban nem elég egyszer lenni. Öröm volt nézni, mily élvezettel, szinte szomjas szemekkel nézte a társaság a gyönyörű szobrokat, Tizian, Raphael s más mesterek képeit, az antikés modern galériában Michel Angeló Dávidját és Fra Angelico bájos festményeit.

A kedves, romantikus Venezia kellemes hangulattal töltötte el a társaságot; itt szinte megittasult mindenki a szép élvezetétől: szíve, lelke megtelt gyönyörűséggel. Két napi tartózkodás után Rómának vette utját a társaság, hogy a monumentális művészi alkotásokat is megbámulja. Egy teljes hetet töltött itt s így bő alkalmá volt az antik, középkor és újkori Róma megtekintésére. Járt az ókori világ szívében, a fórumon; a keresztény vértanúk temetkezési helyén, a katakombákban; megtekintette a kapitóliumi, vatikáni s más gyűjteményeket. Nemcsak a régi Rómára vonatkozó maradványokat nézte meg, hanem bejárta a monumentális s műemlékeikről híres templomokat s figyelmére méltatta a mai Rómát is. A mai Rómát tekintve sokan tértek haza azon meggyőződéssel, hogy meg kell becsülnünk a magunkét; sokan nyilatkoztak így: Budapest mégis csak Budapest!

A Rómában időzés egyik felejthetetlen emléke a pápai fogadás napja. A társaság a kereszténység atyjához ragaszkodását a pápai, magyarságát a nemzeti himnus éneklésével mutatta meg. Öszentsége nagyon kegyesen fogadta a kirándulókat s szeretetreméltóságával mindenkét elragadott.

A visszautazás Ancona-Fiumén keresztül történt. Egy gyönyörű, csöndes tengerű éjszakai út után Fiumében vonatra szállt a társaság s március 30-án este érkezett meg Budapestre.

Útjával mindenki meg volt elégedve; a legtöbbben így búcsúztak: A viszontlátásra jövőre!

* * *

Az intézet 52 tanulója vett részt a Fiuméba s Pólába Zágrábon át vezetett kirándulásban Czimmermann Pál, Torma Károly és Babos Dezső tanárok felügyelete alatt.

Április 29-én kora hajnalban, mondhatni éjjel indultunk útnak. Az állomás lámpái fáradt, álmos arcokat világítottak meg. A hosszú út, a megbízhatatlan tenger mintha egy kis félelmet is kevert volna az öröm és a búcsúzás elfogódottsága közé. A társalgás nem elég élénk, a kedélyek nyomottak. A nagy, fényes szemű mozdonyok dübörögve, huhogva járnak ide s tova, rendezik, tolatják a kocsikat. Nemsokára vonatunk is készen áll, beszállhatunk. A párás ablakok kinyílnak, megnépesednek, újra búcsúzni kell, itt az indulás.

Az állomás az itthonmaradottakkal együtt eltűnik, a kedélyek lassankint megkönnyebbülnek, megkezdődik az elhelyezkedés egész napra. sőt majdnem az egész útra kiható fontosságú kérdésének megoldása. Csakhamar a csillagok ködös fénye lesz az érdeklődés tárgya, mindenki csillagásszá válik s az álló és bolygó csillagok egymásután kapják az üstökösí kinevezést Halley előnévvel. Ha az ember korán kel, legalább üstökösöt leljen.

Majd jön a hajnal. Itt az alkalom megfigyelni, mint oltogatja a

pislogó csillagokat, oldja ki sötét burkából a földet, emeli ki a fák és tanyák körvonalait, varázsolja lengerré a réteket, földeket, amint szürkén megvilágítja a földön kúszó, sűrű ködharmat hullámozó párafátyolát s teszi meg szigetekké a magasabban fekvő épületeket. Az égen egyszerre szaporodó piros fényt vel a esalóka játéknak, komolyabb dolog készül. A bíboros ég fényessé válik, ifjú fenségében emelkedik fel a nap s gyöngyökre váltja az aranyat érő harmat cseppeit.

Palics fürdő fái, villái még a szürkületben vesztek el s mire Szabadkáról tovább indultunk, házai, tornyai a napfényben fürödtek. Az út később róna és róna, derűvel váltakozó ború. Falvak, tanyák, zöldelő vetések közt haladunk, közben egy-egy gyárképmény emelkedik. Zombornál állépünk a Ferenc-esatornán s az egyhangú út egy reménységgel táplál: közeledünk a Dunához és érdekes gőzkompjához.

Gombosnál lúnik fel a Duna fűzfákkal dúsan szegélyezett, csillogó vize. A gőzkomp lobogó nemzetiszínű zászlójával, füstölgő képményével épen a víz közepén van, felénk közeledik. A vonatot szét-szedik, a mozdony öt-hat koesi után áll és egy pótkoesi segélyével rátolja őket a kikötött vaskompra, amelynek sínei összeillenek a vasút vízbenyúló síneivel. A mozdony visszavonul, a kompon a kocikat megerősítik, lassan indulunk a hatalmas drótkötél mentén. A komp a vízből egyre szedi fel maga előtt a sodronyt, küzd a víz erejével, a kötél megfeszül, de súlya megint a víz alá vonja, amint túl vagyunk rajta. Balról emelkednek már az új híd pillérei, mely pár év múlva e nehézkes masinát a múzeumba juttatja.

Az átért kocikat egy mozdony azonnal Dáljára vontatja s mire féltízkor az egész vonat összekerül, a korán kezdett nap oly hosszúnak lúnik fel, mintha már dél is rég elmúlt volna.

Az út megint síkság, csak Vrpolje körül emelkednek a szemhatár szélén észak felé a horvátországi dombok, délre a boszniai hegyek elmosódó hullámai. Bródnál a Száva partjára lépünk s ennek kiszélesedett medrében haladunk tovább. A folyó délnek marad, a vasút a dombok aljába húzódik. Ezek dús erdőzete, a néha magasba lőő hegyek kéksége gyönyörködteti a szemet. Bosznia magaslatai csak messziről integetnek, míg Jasenovacnál át nem lépünk a Száván s közvetlen közelükbe nem jutunk. A nap a hegyek fölött úszik, mind közelebb hajolva hozzájuk. Fény és árnyék játszik a lejtők hajlásain, a vidék változatosabb. Nem vadregényes, dombok futnak csak útunk mentén, de egészen közel hozzánk, láthatjuk a zsendülő erdő szépségét, a völgyben dolgozó munkásokat, elevenebb, érdekesebb a kép, mint eddig. Sziszeknél átmegyünk a Kulpán. Lassankint megjelenik az alkony pirossága is az égen, visszaverődik a mélyebb

helyeken összegyülemlett sok esővízben, mely nagy területeket lep el. Az órák és menetrendek sűrűn kerülnek elő, nagy a mozgolódás, közeledik a hosszú nap után a nehezen várt pihenő. Feltűnedeznek már Zágráb tornyai, házai, átrobog a vonat a Száva vashídján. Szűr-kén, sárosan hömpölyög alatta a víz, partja is alig van. Egy-két perc s megállunk, a zakatolásnak vége, csak az emberek zaja hallik.

A kétnevű, kétnyelvű állomás villanyfényben fogadta csapatunkat, mely egyszerre vidámabb lett, mihelyt itt is otthonra talált. A zágrábi magyarok társaskörének három szíves tagja lett a vezetőnk. A város legszebb részén át vitt útunk. Minden ház újnak látszik, a felszedett kövezet pedig, melyen a munkások még most is szorgalmasan dolgoztak — a lóvasutat most cserélik ki villamossal — azt a benyomást kelti, mintha a város építését most akarnák sietve befejezni, az utcák rendezésével, kövezésével. A Ferenc József-tér fiatal fái, aprólékos gonddal rendezett ültetvényei csak növelik ezt a hatást. Egy fiatal, fejlődő, szép városra vall első megjelenése, s ifjú erejében, szépségében rokonszenves, ha sokszor daccal, gyűlölséggel tekint is Magyarországra, melynek fejlődésével, jó és rossz sorsával volt összekötve az övé is.

Éjjeli pihenőt a Hotel Lamm ad. Reggelre az egész éjjel zuhogó eső eláll s a borongós ég felhőin áttetsző nap az újság és frissesség jellemző vonását még jobban kiemeli. Féltnegyig van idő, hogy nagyjából a várost is megnézhessek. Először is a Jellasich-térre megyünk, hol a vásárok tarka bódéi, megrakott asztalai, zöldeséges kosarai között emelkedik a bán lovasszobra, amint kardjával merészen mutat a szemben álló házak vagy Magyarország felé. Körülötte a nemzeti viseletű nép sűrög-forog, kínálgatja árúit vagy alkuszik arra, amit venni óhajt. Nem épen megfelelő környezet a nagyhorvát álmodozók eme szimbólumának. A vásári zaj és lárma nagyon is kijózanító.

A Bakács-utcán át a Káptalan-térre jutunk, hol a régi Zágráb roskadozó, alacsony, kopott épületei csodálkozó félelemmel néznek a szomszédságukban emelkedő egy-egy új palotára s a dombtetőn épült, gyönyörű gót-stílusú új székesegyházra. Két hatalmas tornya 113 méter magasságban tör a felhőkkel borított ég felé. A szét-szórt fény kedvezően világítja meg az arányosan tagolt épület nem túlterhelt, de gazdag gólikus faragványait, melyek egységes harmóniába olvadva gyengédségük mellett is a nagyság és erő érzetét keltik az emberben. A művészi szépség az áhítal hangulatát szüli, mihez a környezet ódon-sága, a még fennmaradt várfalak és bástya-tornyok a rég letűnt múlt szellemét idézik vissza. A borús ég, az itt uralkodó esőnd egységes, komoly hangulatba olvad. Erzéki képe áll előttünk a múltból kiemelkedő jelemek. Belsejében is váltakozva

foglalnak helyet a XV. és XVI. század, meg a legújabb idők műalkotásai, a templom története pedig II. Endre koráig nyúlik vissza. Az egyik ablakot Szent István királyunk képe díszíti.

A régi felsőváros Strossmayer-teréről, lombos gesztenyefák alól végigtekinthetünk az új Zágrábon, mely egész szépségében áll előttünk. A városon túl a Száva kanyarog, köröskörül párába burkolt kék hegyek állanak sorfalat. A sikló sűrűn szállítja a templomba vagy hivatalba iparkodó embereket az Ilicáról, de a szép serpentin úton is sok a járó-kelő.

A Gospodska-utca a Márk-térre visz. Az útba eső görög katolikus templomba is benézünk, hol a középén — nagyszombat lévén — mécsekkel, gyertyákkal, virágokkal gyönyörűen díszített szentsír áll. A Márk-téren az alacsony, gótikus testű, vaskos román tornyú templom vonja magára a figyelmünket. Zágráb és Horvátország címere van tetején rikító színű cementlapokból kirakva. A hosszú idők folyamán, IV. Béla királyunk építtette a templomot, a két stílus a restaurálásoknál összekeveredett benne. Egymással szemben áll e téren a horvát bán túlságosan egyszerű, kaszárnyára emlékeztető palotája és a horvát országgyűlés új székháza.

A Márk-térről, a régi Zágráb középpontjáról, történeti múltjának színhelyéről az Ilicára, a mai Zágráb legélénkebb, leghosszabb utcájára megyünk, megnézzük még a Zrinyi-teret szép palotáival, a Ferenc József-teret a közepén álló műcsarnokkal, a Nemzeti Színházat, Egyetemet, a Khuen-Héderváry-téren épült új iskolákat, az egyetem fűvészkertjét, idomított kúp, gúla, lantalakú fáival, gazdag délszaki növénygyűjteményével. A tavaly virágzott Victoria regliának csak fényképét láttuk.

Indulás előtt meglátogatjuk még a Magyar Társaskör előkelő kényelemmel berendezett helyiségeit, hogy a szíves kalauzolásért megköszönjük. Ez a kör a zágrábi magyarok társadalmi életének egyik középpontja. Könyvtára, műkedvelő előadásai, hangversenyei összehozzák itt a magyar középosztályt s fokozzák az összetartás érzetét. Előzékenyen gondoskodnak minden magyar kiránduló csoportról s a közügyekben is erős védelmezői minden magyar érdekeknek.

Az állomáson künn várt már úti készletünk, elbúcsúztunk a viszontlátásig szíves vezetőinktől s féltizenegykor megindult a vonatunk Fiume felé. Megint átvágunk a Száva vashídján s végigtekinthetünk a lassankint eltűnedező városon. Útközben a hegyek, dombok ormain a Zrinyiek és Frangepánok egy-egy váromladéka látszik. E két család történeti dicsőségét hirdeti itt egész vidék. Károlyvárosnál ismét találkozunk a Kulpával, majd a kis Mreznica mellé kerülünk. A partjáig húzódó erdős dombok vizét gyönyörű zöld színre festik, míg felette az eget felhők borítják, derült ég alatt azonban hirtelen

len kékre változik. Szeszélyes kanyarulataival minduntalan eltűnik szemünk elől s különböző mélységekben síma partok, majd meredek sziklák közt jelenik meg újra. Malmokat hajt, kis hidak alatt bujkál és sok kicsiny, néha nagyobb vízeséssel rohan előre, szórakoztatva bennünket, majdnem addig, míg Ogulinnál a Klek meredek, majd ezerkétszáz méter magas csúcsára nem esik tekintetünk. Ezután a Dobra pataknak engedi át helyét, mely a vasút mellett fut egy darabig, többször át is megyünk rajta, majd mély sziklahasadék fenekén zúg tova, a Verbov-alagút előtt pedig a Királyhágó Zichy-barlang nevű megállójánál szemünk elé táruló gyönyörű képre emlékeztet, amint odasímul a vasúti töltéshez s az erdős-bokros hegyek közé kanyarodik, míg mi a hegy gyomrán vágunk keresztül.

Cameralmoravicánál a vonat még egy mozdonyóriást kap. Az összesűrűsödött felhők szapora esőt hullatnak, a párás levegőt a gépek füstje járja át s megülik a közeli hegyek oldalát, a karsú fenyők ágait, komorrá, szinte zorddá teszik a vidéket, komollyá a kedélyt, hogy fogékonyabb legyen mindama szépség élvezésére, melyet a hátralevő út pazar bőkezűséggel, lépésről-lépésre, csodás változatosságban nyújt. Most magas sziklafalak közé zárva haladunk, tetejüket üggyel-bajjal éri el a szem, egyenetlen, nagy repedésekkel áttört oldaluk közben faragott kövekből épült falra támaszkodik, fönt erős deszka- és kőkerítések védik a veszedelmes hófúvásoktól. Majd az egyik vagy másik oldal megnyílik s lefelé mély völgyek nyílnak széles vízmosságokkal, távolabb a völgy hegybe emelkedik, az örökzöld, karsú fenyők régi, haragos levelei, az új hajtások sárgászöld színe, a lomblevelűek friss üdesége, a nyirfák fehér lörzse, szürkés lombozata, az egymás hátra kapaszzkodó, kíváncsi hegyek fokozatosan halványuló láncsorozata és a gyepes talajból kibukkanó vöröses sziklák, az elvékonyult felhőkön áttetsző nap fényében, az esőcseppek selyemmé finomult fátyolán át csodás szépségű szín-harmóniába olvadnak s a lelket viszik fel-fel a magasba, hová csak a fõnség megérzése emelheti. Míg szemünk a látóhatár szélén emelkedő havas fejű hegyeken pihen, lelkünket átengedhetjük érzelmeinek, melyek kifejezésére a szép, a nagyszerű, remek szavak röpökdenek, de a hangnak a lelkesedés különös színezetet ad; a megszokott szó is új jelentést kap, egyszerűségében is kifejezővé válik. A lélek érzi meg rajta. A függöny egyszerre bezárul, s újra kinyitva más, ehhez hasonló képet mutat. A hegyek-völgyek alakulása változik, a szem szűkebb határok közé szorúl, vagy nagy messzeségbe kalandozik, a sűrűn következő alagútak sötéttségét a vidék ragyogó szépsége váltja fel. A Kupjak hegy szikláin át fúrt, löbb mint ezerkétszáz méteres alagút után szinte fellélegzünk, s még jobban élvezzük a kristálytisztá levegőt. A felhők oszladozóban vannak, kék foltok sza-

kítják meg szürkségét, melyeken át a nap sűgárkévéi ömlenek rá az elmosolyodó, eddig komor hegyekre. A nap és eső még játszanak, erőködnek, a hűvös szél is közbeszól, ég és föld mosolyra fakad s tiszta égről sűt ránk a napvilág.

Az ég derűje egyre tisztábbá lesz, de a vidék folyton komorul. Nyolcszáz méter magasságban járunk a tenger színe felett, sötét és dűs fenyőerdők között, melyek ölében fekszik Fuzsine nyaraló, ahol ez erdős hegyvidék összeszedi mégegyszer minden szépségét, hogy az ellentét közte és a kopár sziklás Karszt között még feltűnőbb legyen. Ezernégyszáz méter magasságba is emelkedő hegyek állanak itt őrt és amint utánuk nyolcszáz méter magasságban elérjük Lics állomását, az út folytonos kanyargással ereszkedni kezd, harminchat kilométeres pálya után a tengerpartra érünk. Minden negyvenöt méterre egy méteres esés jut. Amint egy kissé szabadabb térre érünk, láthatjuk a pálya kanyarulatait, ugyanaz a vidék többször kerül szeműnk elé s kigyönyörködhetjük magunkat a zordságukban is szép vörös színű sziklákban, melyekbe az út van vágva, a mély völgyszakadékokban, melyek alattunk örvénylenek s a büszke fenyőerdők helyett a törpe fűben, amely e sziklákat csak gyéren fedi.

Kanyargós körakások cifrázzák a völgyek oldalait, itt-ott egy kis terület zárnak be, hol néhány szegényes fa búslakodik. Az egy-kél szoba nagyságú termékeny terület már éden e pusztaságban. A két méteres bórakfal ott fut mellettűnk, sziklaszilárdsága védi a vonatot, hogy a szél a mélységbe ne döntse.

De nem annyira e kietlen és kopár sziklák érdeklík itt az embert, noha nyomasztó szépségűk hatása alól alig vonhatja ki magát valaki, hanem a nehezen várt perc, mikor a sziklák sivatagja helyeti az eleven tenger tűnik szeműnk elé. Egy sziklaszorosba futunk bele s amint ennek falai megszakadnak, egyetlen kiáltás tölti be az egész kocsit: A tenger! a tenger! Kék hegyektől koszorúzva lent a mélységben a kék, vörös, narancs-sárga, szűrke, ibolyaszín elválaszthatatlan, egymásba átolvadó árnyalataiban alig észrevehetően ring, hullámzik a nagy víztömeg, végigszántják hátát az ezűsttarajú apró hullámok s a lenyugvóra szálló nap hosszú, vakító fényű sávot rajzol rá, a színes felhők képe összetörve tükrözödík róla. Egy gőzös halad rajta, széles sávot hagyva maga után, hátramaradt fűstje mint lobogó fekete szalag tapad kéményéhez. A nagy tónak látszó, bezárt tenger nem ijeszt, mélységére alig gondolunk, szelid és szép, erősen vönz, szeretne az ember rögtön a partján teremni. Irigylík a hajót, amely nyugodtan siklik habjain, a sirályt, mely csapongva száll hullámai fölött. Minden perc veszteség, melyet a vonat elé tolakodó sziklák, apró alagútak rabolnak el tőlűnk. Semmi sem

szép most, csak a tenger. Szeretnénk a hegyeket szétnyitni, a szigeteket elsűlyeszteni, s csak a vizet, a végnélküli vizet látni onnan, ahová nem ér el a hátalma. A legszebb alakú hegy, a legzöldebb és dúsabb erdő, a legkülönösebb sziklák, falvak és városok, mintha nem is léteznének, senki sem figyel rájuk. Csak később gondolja meg az ember, hogy e keretre is szükség van, a szépséget ez is emeli, ha szerényen, mint a szép dallam mellett az elmosódó kíséret, a háttérben marad is. Nélküle az egész kép hatása mégis más, talán üres lenne. Kár, hogy az út már rövid, mert ha még úgy vágyódunk is a tengerhez, sajnáljuk elhagyni a magasból nyíló, gyönyörű kilátást. Kanyargunk, esünk lefelé, robogva megyünk át a tiszta, kékvizű Fiumara vashídján, majd az utolsó alagúton és egy sziklába vágott mélységen átjutva, kiérünk a Deák Ferenc-utcára, melyben szállodánk is van. Ezen keresztülvágnak s pár perc alatt az állomáson vagyunk. Zaj, zibongás, rendezkedés, indulás a Hotel de la Ville felé. Az elhelyezkedés, vacsora, minden gyorsan megy, mert még lefekvés előtt látni akarjuk a tengert közletről, hallani csobogását, beszívni üde, frissítő levegőjét.

Csillagos, holdvilágos az éj, a mólón lámpák égnek, fényük ott reszket a feketébe játszó sötétkék vízen, mely neki-neki ütődik a kőfalas partnak. A nagy víz halkán, gyengéden beszél, mint gyermekéhez az apa. Az induló, érkező hajók bűgása egy-egy percre betölti a levegőt, lámpájuk fénye ott mozog a sötétben, melyből elmosódva emelkednek ki a hajók körvonalai, a villamos reflektor fénye végig-végig szántja a levegőt, hosszú fénykévéivel, a hold képe hullámzó, aranyszínű sávban fekszik a vízen. Messzebb a tenger és levegő csillog, mintha fényes porral volna behintve, a mely tűzgolyókká tömörülve, száll meg Abbázia partjain.

De holnap is nap van.

Kora reggel hangos zeneszó, harsogó trombiták, lármás dobok keltenek fel álunkból. Május elseje! A katonazenekar ébresztővel járja be a várost. A tegnap változó, majd borús, majd derűs ég ünnepi fényt ölt, tiszta kék színben ragyog, felhőfoszlány sem úszik az égen, csak a nap tűz erősen. A vasárnap ünnepi hangulatába a május elseji mozgalmasság vegyül. Tömerdek nép hullámszik az utcákon, templomba sietnek vagy piros virágokkal kitűzve, a szociálisták gyülekező helyére. Hatalmas menetben, zeneszóval, piros zászlókkal, rendben vonulnak el szállónk előtt, a zene hangjait túlharsogják az ezer torokból kitörő lármás jelszavak.

Mi boldogult József kir. herceg kertjébe megyünk. Babérfák, ciprusok, pálmák otthona ez, gyönyörűen rendezett, kanyargó úttal fel a Fiumét átölelő hegyoldalra, remek kilátással a fenségesen nyugodt tengerre.

Zaj nem hallatszik ide semmi, virágillat a levegőben, madár-ének a bokrokban, kék ég a fejünk fölött s lent a tenger vizében. Igazi vasárnap. A levegő ragyogóan tiszta, tele étellel; élvezet lélekzetel venni. Nem látni kell itt, csak nézni és érezni, hangulatot lehel minden. Olyan lesz a lélek is, mint a tenger tükre, nyugodt, síma, zavartalan, megfélekedzik mindenről, még önmagáról is. Csak néha-néha fut végig rajta a tudat felrebbenése, hogy e hangulatot emlékül vihesse el magával, mint a tenger színén futnak át a napfényben megesillanó hullámtarajok. Fejünk fölött összesűgnek a hatalmas fenyők; szebb zenét kívánni sem lehet.

Lombok közé rejtve áll a harmónikus szépségű villa nagy erkélyeivel, előtte szép virágos kert, az egész, mint egy szép költemény.

A szomszédságban van a kormányzói palota. Tetején a magyar zászlót lengeti a szél, homlokzatát az angyalos magyar címer ékesíti; úgy áll itt komoly szépségével, nem hívalkodó pompájával, mint a tengerig nyomúlt magyar államhatalom imponáló jelképe.

Az ünneplő néptömegtől ellepert utcákon át Tersatto szűk feljárója elé érünk.

Előtte folydogál a Fiumara, tengerszínű vizével, bárkák, vitorlások tarka csoportokban sorakoznak benne, partjain a május elseji zaj, sürgés-forgás, piros jelvényes emberek apróbb csoportokban. A szűk, folyosószerű feljáró komor boltozatán belül csend, áhítat honol. A kápolnához hasonló fülkék előtt lámpa ég, imádkoznak. A lépcsők apró szakaszokban vezetnek fölfelé, jobbról a hegyoldal zárja el az utat, lombos fák nyújtják ki róla karjukat, árnyékuk ott játszik a lépcsők fokain, lombjaik közt a kék ég foltjai. Balról kőfal vezet, kopár sziklahasadékra nyújt kilátást. Amint haladunk feljebb-feljebb, egyre bontakozik ki előttünk a tenger és a partján meghúzódó város. A nehéz útban üdítő pihenés. A boltozatok fülkéi előtt üldögélő koldúsok mormoló imája kísér fölfelé. Mikor a négyszáztizenegy lépcsőt megmáztuk, dús lombos fakkal beültetett térre érünk, melynek végében áll a Madonna del Mare temploma.

Szebb helyre a tengerek Nagyasszonyának templomot építeni nem is lehetett volna. A sziklás hegy tetejéről ellátszanak tornyai az egész Fiumei öbölre. A mellette lévő széles útról a kőpárkányra támaszkodva messze hordhatjuk körül tekintetünket a kéklő tengeren, a belőle kiemelkedő szigeteken, a partjain álldogáló hegyeken, Abbázia fehér színben ragyogó villáin, a mozgalmas kikötőn, a város palotáin, a völgyszakadékok kopár szikláin, a sziklacsúcson épült Frangepán várkastélyon, amint régi dicsőségén merengve, komoly tekintettel néz le ránk. Mögöttünk a Tengerek Csillagának

régi temploma, teli csodás dolgok áhítatos emlékeivel. Itt állott 1291. május 10-től 1294. dec. 10-ig a Szent Család názáreti háza, mely ép oly csodás módon szállt át Lorettóba, mint amilyen a megjelenése volt. A csodás házikó helyére épült a templom. Főoltárát a terzattói Szűz Mária ősrégi, aranykoronával diszített képe ékesíti, melyet a hagyomány szerint Lukács evangélista festett ciprusfára. A Frangepánok temetkezési helye volt. Nagy faragott kőlapok alatt pihennek itt a régi idők harcosai. A falakat tengeri viharokat, hajótöréseket ábrázoló képek fedik, egy-egy szerencsés megmenekülés hálás emlékei, a főoltár mögötti fülkében pedig mankók, különféle alakú arany és ezüst emléktárgyak függenek a názáreti ház tűz helyének mása és egy régi, fekete Szűz Mária-szobor fölött, csodálatos gyógyulások emlékére. A főoltárt férfiak, nők, gyermekek térdelik körül, mások a szószék előtt csoportosulnak, honnan egy ferencrendi szerzetes horvát nyelven prédikál. Az áhítatot azonban nagyon zavarja a sok járás-kelés, különösen a sok idegen.

Kint a téren vásárosok ütötték fel sátraikat, a terzattói Madonna emlékérméit, képeit, feszületeket, olvasókat árulnak. Alig fordul meg itt útas, hogy valami emléket ne vásárolna.

Terzattóról ismét a városba térünk vissza. Megnézzük a vásárcsarnokot és a sokkal érdekesebb halpiacot. Kélelmetlen szaga nem nyújt valami nagy élvezetet, de a nagy ládákba, kosarakba halmozott, tönkőkön vagdalt sokfajta tengeri hal, az ügyes kezű árúsok, amint tisztítják, vágják, mérik, adják őket, elég érdekes látvány.

Nem messze van innen a tengerészeti hatóság épülete, földszintjén az aquarium, hol kis edényekbe szorítva élnek a tenger érdekes állatai, a fűrgé halak, a rejtőzködő angolnák, kagylók, polipok, medúzák, csillagtestű állatok s egyéb apró tengeri csodák.

Szállónkba menet a Corsón megyünk át. Az út közepén egy régi tornyos épület vonja magára figyelmünket. A toronyóra nem mutatóval, hanem ötpercenként előre ugró számokkal jelzi az időt. A torony alatt bolthajtáson nagy kapu vezet egy szűkőcske térre vagy utcára, melyet vásáros bódék és sátrak, zajongó sokaság lep el, oldalt egy-egy szűk síkátor nyílik. A járatlan idegen nem tudja, utca-e az, vagy egy ház folyosója, mert annál nem szélesebb. A szomszéd házakat boltozatok kötik össze. Sötét, rideg, barátság-talan benyomást tesz az emberre minden, a kapun kívül lévő modern, széles utcás, palotasoros város után. Ez a középkori olasz Fiume. Elég belőle egy kis bepillantás.

Délután kirándulás Abbáziába, a legnehezebben várt élvezet, mert itt már tengeren kell menni. Tükörsíma tengeren, melyen már ott úsznak a fehérszürke felhők árnyai. A Szamos fedélzete vidám csapattal telik meg. Sokan először élvezik a hajót, a tengert, mely-

nek hátán folyton ide-oda járnak a kirándulókat szállító gőzösök. Erős túlkölés után, mely most sokkal ünnepélyesebben hangzik, mint egyébkor, indul el lassú mozgással, erős zakatolással a hajó, egyet fordul és símán, mintha kerekeken gurulna, indul a tulsó partok felé.

A partról a tenger érdekelt jobban, a tengerről a város. Lassankint kibontakozik teljes szépségében. A parton három-négymeletes paloták sorakoznak, a rakodóknál várakozó hajók kéménye, árbóca tarkázza őket, mögöttük a hegyekre felhúzódó házsorok emelkednek, itt rendben, ott összevissza, feljebb villaszerű épületek, aztán kopár sziklák meg erdős hegyek, fölöttük a terjengő, folyton változó alakú felhőkkel diszített ég. Ni, az ott a József főherceg kertje, haragos zöld fáin innen is milyen szépek! Az a kormányzó palotája, ez itt a tengerészeti Akadémia, ott fönt Terzattó a várral és templommal.

A kép egyre szebb szorúl, homályosodik, a hegy és víz alkotta háttérből csak hosszú fehér csik gyanánt emelkedik ki. A Fiumétől Volosca felé húzódó dombokra, a hullámos isztriai partokra esik tekintetünk, melyek oldalában a vonat füstje látszik, s Abbáziára, melynek villái, szállói egyre növekednek és szebbek lesznek, amint az alattuk hullámzó vízből és a fölöttük emelkedő hegyek babérerdejéből kiemelkednek. Fönt a Monte Maggiore majdnem ezernégyszáz méteres csúcsa büszkélkedik, jobbra Volosca, balra Ika s Lovrana fehérlik, előttünk a kikötő vitorlásokkal és apró motorokkal, csónakokkal. Lassan odasimulunk a kőparthoz, hol állandóan lesben áll egy élelmes fényképész, hogy a kezdő tengerjáróknak másnap kedves emlékül szolgálhasson a hajón felvett, árbóccal s a veszélyekkel tele tengeri út borzalmaira emlékeztető mentővekkal diszített képével.

A park bejáratánál egy papagályszelidítő szórakoztatja a közönséget mulatságos mutatványaival, a sétatérrel a zene hangjai szállnak felénk, a kirándulók és üdülők nagy tömege lep el mindent. A fürdő zenekara hngversenyez, körülötte tömegbe verődnek az emberek, vagy a babérliget össze-vissza fonódó útjain sétálnak. Beljebb csendes, nyugodt, előkelő és otthonias minden.

A fürdő középpontja az Angiolina gyönyörű épületével, pálmaligetével, melyet remekszép délszaki növények tesznek még változatosabbá. Előtte virágos kert a színek és csoportozatok összhangzó szépségével. Mintha az egész varázslók mestersége helyezte volna ide a délibb vidékekről s hogy az egész benyomása még különösebb s álomszerűbb legyen, magyar dalok akkordjai szállnak a levegőben. A szomszédos Quarnero-szálló előtt cigányzene játszik, ennek hangjait hozza ide az egyre hűvösödni kezdő, nem épen délies szél.

Az egész tengerpart hosszában le Ikáig s fel Voloscáig, sziklába vágott sétaút vonul. Villa villát ér, babérfák borúlnak az út fölé, itt-ott az aranyeső sárga, dúsfürtű virágai ringanak, a vas-korlátan alól barna csipkézett sziklákhöz ütődnek a kristálytisza kék habok. Fehér porrá törik a víz, ha a hullám erősebb volt, más-kor apró hegyi patakot utánozva, folyik le a sziklák repedésein, amint ezek kidugják fejüket a rájuk csapó hullámok alól. A szabályos ütemszerűséggel gördülő hullámok egyre viszik ki tekintetünket, amint közeledésüket figyelni akarjuk, a tenger fodros felületére, melyet a sűrűsödő felhők, s a növekvő hullámzás egyre komorabbá tesz. A vitorlások bukdácsolva, fehér szárnyukat jobbra-balra ingatva haladnak rajta. Az egyhangú morgáshoz a partnak ütődő víz moraja ad illő kíséretet. Egy-egy disszonáns loccsanás az útra is felvágja a sós cseppeket.

Messzebb egy kiránduló hadi hajó legénysége küzd a csapkodó vízzel. Csónakjukat mindenképen a hajó oldalához szeretné ütni, de a kötélhágcsón egymásután másznak fel a fedélzetre, a csónakot is felvonják s a víz tehetetlen mérgében a nagy hajó oldalát csapdossa, megingatni még nincs ereje.

Az est egyre közelebb száll, siettetik a feketés fellegek. A hanyatló nap átküzdi még magát repedéseiken s a tarajok vörösre válnak a tulsó part felé.

A pálmák, babérfák, délszaki növények közt is fázni kezdünk; ideje, hogy induljunk. A hullámok a hajó oldala mellett siklanak el, de a szél meg-megborzongatja a könnyebben öltözötteket. Az Isztriai-partok sötétlen húzódnak, hátrálnak, Abbáziában lámpák gyuladnak, Fiume partjain ezek fogadnak. A népes utcákon sietünk haza, hogy jó vacsora után hamarosan az ágyba bújhassunk.

Másnapra az idő áprilisi lett. Felhők kergetőztek az égen, hideg szél hajtotta őket ide s tova. Néha az eső is megeredt, majd meg a nap sütött. Alkalmas idő az amerikai kivándorlók házának megtekintésére. Elbúsultság és könnyelmű tréfálkozás, csüggedés és biztató reménység, nevetés, itt-ott sírás a komor, fülledt levegőjű kivándorlókkal telt ház falai között. Ez levelet ír, közben a szeme a papírról a falra, az ablakra fordul, a lélek küzd a szavakkal, a tollal, majd a harcot feladva, elvándorol vissza, ahol rá is gondolkodik. A szem mutatja, hogy mögötte most üresség van, mereven tekint előre. Ha a lélek visszatér, útjáról egy könnyet hoz magával, mely a szempillára ül, majd lassan leperdül, a toll tovább mozog, nehézkesen, a rózsás papíron. Holnap-holnapután itt lesz már a hajó, pár nap a ki- s berakodás, aztán indul s ki tudja, hogy s mint lesz a dolog. Ott hangos csoport tárgyal. Sóhajtás, nevetés, sűrűn váltakoznak. A lépcsők szélén asszonyok ülnek. Egyik te-

nyerébe hajtja a fejét s a követ nézi, a másik ölében egy kis gyermeket tart. A nagyobb leány mellette ül, feje az anyja vállán, a fiú a lépcsőkön futkos. Mennek az apa után. Amint a nap fel-süt, világos lesz minden, ha a felhők mögé bújik, sötét szürkesség.

A nagy hálótermekben az ágyak két sorban egymás fölött sűrűn sorakoznak, az ajtón egy tábla hirdeti: nyolcvan, száz, százhusz embernek. Üres hely alig akad már. A tisztaságra mindenütt figyelnek, fürdőszoba van bőven. A konyha és ebédlő óriási, a kivándorlókról elég olcsón gondoskodnak s az ország minden vidékéről származó magyarok, kikkel elbeszélgetünk, semmire sem panaszkodtak. Reménnyel vannak tele, bizakodással néznek a jövőbe. Egyik már harmadszor teszi meg az utat s úgy beszél róla, mint egy kirándulásról, pár év múlva megint vissza akar jönni; a többiek szavát azonban a szomorúság, a bizonytalanság, a félelem rezgetteti meg.

A kivándorlók házának szomszédságában van a rizshántoló-gyár. Ennek hatalmas gépházát és zizegő, zakatoló rostáit néztük meg, amint koptatják a rizs héját, míg a szürke mag fehérré és fényessé nem lesz. A nagy, négy-ötemeletes hántolóban alig lehet embert látni. Amint a magot a gépekbe öntik, a többi munkát mind ezek végzik, válogatják, rostálják, szállítják a magot a földszintről fel a felső emeletig, meg készen vissza.

A közeli kőolajfinomító gyártelepet is bejártuk, hol a nyers kőolajból hevítéssel, párolással, kémiai folyamatokkal, a különböző fajsúlyú anyagok szétválasztásával sűrű fekete kátrányt és finom aranysárga színű olajat kapnak, amit növényi olajok hamisítására is fel lehet használni. Durvább és finomabb kenőolajok, a halvány kékes színben fluoreszkáló tiszta kőolaj s a piszkos anyagokból készült szép fehér paraffinle gyár termékei. A bűz meglehetősen kellemetlen s a nagy tűz fölött hevülő petróleumkazánok között nem épen barátságos a járás annak, aki nem szokta meg.

Elnéztünk még a Danubius hajógyárba. Egypár emelő és kotró-gépen, egy készülőfélben levő nagy hajón, az erős vaslemezek hajlításán kívül egyebet nem igen láttunk. A szépen rendezett, árnyékos, hegyre kapaszkodó népkert után a Tengerészeti Akadémia palotájában néztük meg a tantermeket, szertárakat. A különböző hajó-típusok modelljei a legérdekesebbek.

A délelőttnek ezzel vége is van. Délután kirándulás Cirkve-nicába. Az út elég hosszú és széles. A bőra élesen sívít át átengeren, a nap melege erőtlen vele szemben. Mindenki árnyékos helyet keres, az erőszakos szél ellen. Elhagytuk Susak nyaralóit, a martinschizzai öböl pestis-vesztéglőintézetét, végigtekintünk a széles tengeren. De a hajó csakhamar befordul a gyönyörű Buccari-

öbölbe. Három oldalról magas hegyek állják körül a tengert s vízszatükröződve benne, csodálatos színt adnak vizének. A hegyek külső része, az öböl szélén, kopár, szaggatott, de belseje, hol a szép kis város símul ölébe és kapaszkodik fel lejtőin, szőlőt, fűgét, olajbogyót terem, szemre pedig természeti szépségekben szebb, mint Abbázia, csak a tenger látszik itt még jobban hegyi tónak.

Buccari után egyre közelebb jutunk Veglia szigetéhez, mely a tengert szűk csatornába szorítja, hol a bórá még élesebben, még kíméletlenebbül rohan át. Balról feltűnik a portoréi Frangepán-várkastély, Novigrad. Négy sarka gömbölyű toronnyá formálódik, előtte terraszos kert, körüle szürke szikla. A Maltempo-csatorna szűk falai között unalmasan megy a hajó. Egy-egy várrom vagy apró tanya tűnik fel egyik vagy másik parton. Végre a csatorna szélesedni kezd s szemben áll velünk a Velebit csúcsa. A hideg időjárás hóval fedte be a szomszédos hegyekkel együtt. A község piros tetejű házaival, a tenger és a környező alacsonyabb dombok közé szorúl. Egyszerű, szinte kezdetlegesnek látszó minden, csak az erdős domboldalban épült Therapia remek csarnokaival, tengeri fürdőjével mutatja a fejlődést, melynek a telep indult homokos tengerpartja, szelid hullámverése, szép fekvése révén.

A jó órai pihenés kell az uzonnázásra, emlékek vásárlására, a kilátás élvezésére. A hullámok erősen ostromolják a móló kőfalát, haragosan zúdulnak neki és lezuhanva mélyen húzódnak ismét vissza, hogy új erőt gyűjtve, csapjanak át rajta. A vitorlások és csónakok lekötve táncolnak a vízen, a hegyek komolyan néznek le rájuk.

Visszafelé újra élvezzük az út szépségeit, végigkínlódjuk az éles bórát, este van, mire hazaérünk.

Május harmadika várakozás a pólai kirándulásra. A menetrend változásáról későn értesültünk, a fiumei tartózkodást egy nappal meg kellett hosszabbítani. De ez az idő is kellemesen telt el. Dél előtt megnéztük a vágóhidat, bebarangoltuk a várost, kikötőt, délután a dohánygyárat és csapatunk egy része egyik tanárral újra kirándult Abbáziába, melynek szépségében nem lehet eleget gyönyörködni.

Egész kirándulásunk legérdekesebb része a pólai út volt. Félnyolckor indult el hajónk, a karcsú Tátra, a kikötőből. Sűrű, sötétzürke esőfelhők borították az eget, köd lepte be a tengert, a környező hegyeket, hideg szél borzalta fel a vizet s borzongatta meg a kirándulókat. Abbáziában kikötöttünk s míg az útasok felszálltak, az élelmes fényképész két felvételt is csinált. Emlékül elhoztuk őket.

Amint a hajó indulni készül és csavarjai majd előre, majd hátra forognak, hogy az úszó palotát megfordítsák, mélyen felka-

varják a tenger vizét. A zöldes-kék habok világosra, majd gyenge tejszínűre válnak ezer átmenettel s a tiszta vízben, melynek mélyére látunk, millió számra törnek fel az apró légbuborékok s pezseggel pattognak szét a felszínen. A víz széles, lapos hullámai — egészen mások, mint aminőket a tenger magától vet, látni bennük a különböző színű víz elegyedését — mintegy éreztetik velünk a mély víztömegek súlyát, sűrűségét. Nem tajtékzó hullámok ezek, s nem könnyed vízfodrok, de azért nem kevésbé szépek, sem a borús ég tompa, sem a derült nap éles világításában, mely a színeket még ragyogóbbá teszi s az elülő kavarodás szélén felcsapó fehér tarajt megezüstözi.

Amint Abbáziából délnek elindultunk, az eső hosszú szálakban esni kezdett. A hideg szél becsapkodta a felső fedélzet ponyvája alá is. De azért a fedélzeten maradtunk, a szép kilátás megérte a kis kellemetlenséget. Elhaladtunk Ika, Lovrana előtt, közel mindig a partokhoz. A hegy néha meredeken szakad a tengerbe, az apró hullámok szakadozott sziklákhöz ütődnek. Alattuk a víz majdnem fekete. Fönt a hegyoldalakban egy-egy falu, szebb nyaraló, templom, különösebb alakú völgyszakadék, sziklafal gyönyörködtet. Moschienizénél végigtekintünk az egész fiumei öblön, aztán bejutunk a Farazina-csatornába, ahol a tenger öt kilométerre szorúl össze. Cherso szigete, mely a kilátást elzárta előttünk a nyílt tengerre, itt van előttünk. Sziklatalapzatát mossa a tenger, tetejét a Monte Syss hetedfélszáz méteres csúcsa koronázza. Egypár öböl, falu, villa tűnik fel aljában. Cherso szigete lassankint távolodik tőlünk, a tenger szélesedik, kiérünk a szép Quarneróba. Délnek tekintve semmi sem zárja el a kilátást, a víz olvad össze itt már az éggel. Egy gőzhajó füstje és kéménye emelkedik fel a víz mögül s egy nagy vitorlás hajó közeledik. Olyan, mint egy ablakokkal áttört fal, négy soros vitorláival.

Isztria déli része kopár, sziklás, egy-egy védetebb mélyedésben azonban lehet látni olajfa és szőlőültetvények között pár fehérfalú házikót. A Punta Nera (fekete fok) hármas ága után az öböl még szélesebb lesz s messze, Chersó szigete előtt látható lesz Lussin északi csücske is. Egy óra múlva Promontore hegyfok elé érünk. Ez Isztria legdélibb csúcsa. A város a dombtetőről néz le. Ha most dél felé fordulunk, a szárazföld hátunk mögött marad, semmit sem látunk belőle. A nehezen várt látvány előttünk van, tenger és ég, semmi más, tisztán és kéken mindegyik. A szél elkergette a sötét felhőket, csak fehér foszlányok maradtak belőlük. De igazi hullámozás nincs, az öröm nem teljes. A világító-torony rideg magányosságban áll az apró hullámok között, melyek a tengerből kiemelkedő éles sziklákon fehér tajtékká törnek.

Nemsokára megint szigetek közé kerülünk, melyek Pólát zárják el a nyílt tengertől. Erődítmények, a drótnélküli távíróhoz szükséges rudak látszanak rajtuk, a vízen színes kikötő és jelző bóják himbálódznak. Feltűnik a szép fekvésű város is emeletes palotáival, a nagy szürke falú amphitheatrum, a hadi kikötő úszó dokkjával, sorban álló páncélosaival. Oldalt egy roppant nagyságú hajókolosszus készül, az emberek hangyaként sűrűnek rajta, a pórrölyök csapása messze hangzik.

Amint a hajó kiköt, Septimus Severus amphitheatruma felé sietünk, mely 198-ban épült K. u. Külső falai elég épek, belsejét fű nőtte be s apró orchisok tarkázzák. Pár dombormű-töredék és felirat is látható. Útközben megnéztük még boldogult Erzsébet királynénk szobrát.

Az amphitheatrumból a tengerészeti parancsnokság palotája felé mentünk, hogy engedélyt kérjünk ismételten a hadi kikötő, egyik hadihajó és a múzeum meglekintésére.

Bejártuk az arzenál udvarát, hol a vastag páncéllemezek vannak kitéve, amint az ágyúgolyók átütötték, megrepesztették őket, vagy bennük szorítottak. Láttuk a sodronykötelek készítését, a kötélfonó gépeket, de a torpedógyárat nem nézhettük meg.

A múzeum harcban szerzett diadaljelekkel, messze országokból hozott néprajzi érdekességekkel, hajómodellekkel, torpedókkal, főleg Tegethoff admirális emlékeivel van tele, aki 1866-ban Lissánál tönkretette az olaszok hajóhadát. A vezető errekkel magyarázza nagy bőbeszédűséggel minden lárgy történetét, szinte menekülni kell előle, hogy a hajókra is maradjon még időnk.

A hadi kikötőben horgonyoznak a Budapest, Wien, Erzherzog Kronprinz Rudolf, Pelikán, Bellona, Sankt Geörg nagy páncélosok. Mi ez utóbbira megyünk fel. A kívül nem épen nagynak látszó hajó igazi méreteiről csak belsejében szerez az ember tiszta fogalmat. Páncéltornyai, ágyúi, mélysége és magassága, a légénységi szobák nagysága itt tűnik fel igazán. Tiszta és fényes minden, de kihalt. Az ágyúk viaszos vászonba vannak burkolva, a légénységből alig látunk valakit, de azért érzi az ember azt az erőt, ami egy ilyen pihenő óriásban nyugszik s szinte megborzad a pusztításra gondolva, amit haragjában véghez tudna vinni.

Sokáig elgyönyörködni még szunnyadó erejében, de a hajó visszafelé indul, sietni kell. Alig szállunk fel, helyezkedünk el, útra is kelünk. Ép a legjobb időben. Egy nagy hadi flotta van hazatérőben. Előttünk vonulnak el a páncélos csatahajók, torpedónaszádok, a gyors torpedóvadászok, cirkálók. Félelmesen szép látvány. A kisebb hajók csodálatos módon himbálóznak, a légénység ellepi a hajók fedélzetét, párkányait, a lobogók fel-alá futnak az

árbócokon, a víz nagy hullámokat vet az óriások nyomán. E kép maga gazdag jutalom a hosszú útért.

Amint a Pólát környező szigetek közül kijutunk, hajónknak különös kedve támad. Jobbra-balra dől, majd meg orrára bukik, s száll lefelé, mintha a tenger fenekét keresné. Tarajos hullámok gördülnek délfelől, neki vágódnak a hajónak, a víz magasra csap, ijedten kapaszkodunk a korlátokba. Itt a nyílt tenger, itt a vihar, a kívánság teljesedett. A sziklapartokon nagy morajlással zúg a víz, emeletmagasságyira vágódnak fel a vízcseppek s hullnak újra alá. Alig bújt ki egy-egy szirt a keserű habok alól, jön egy másik hullám s megint eltemeti. Kénytelen-kelletlen nézni kell érdekes játékkukat, mert most a tenger nyílt oldala felé tekinteni kissé veszedelmes. Szédítő a hullámozó, zajló, tájlelkző víz. A hajó belsejébe nézni pedig kész veszedelem, amint tulsó oldala felfelé emelkedik, mi meg már akár a kezünkkel érinthetjük a vizet s ugyanakkor első része felágaskodik, hogy még lejjebb nyomjon bele.

Kezd a mulatság kellemetlen lenni. Aki nem vigyáz, könnyen felbukik, de annak az arca is sárgulni, zöldülni kezd, aki vigyáz. A szédülékenyebbek elvégzik, amit el kell végezni, a kárörvendve nézők követik példájukat.

A hajó küzd, de azért haladunk előre s amint Promontorénál befordulunk, a hullámok ereje megtörik, fellelegzünk. Izelítőnek ennyi is elég volt. A győztesek büszkélkednek, az elesettek szintén, mert többet tapasztaltak, mint a többiek.

Az út hazáig napsütéses, de hideg. A napnyugtát újra végigélvezhetjük a tengeren. Ugyanolyan, mint mikor először megpillantottuk. Abbáziánál már egészen sötét van. A kivilágított fürdőtelep lámpakoszorúival, a hegyoldalon elszórt fénypontokkal, a tengeren úszó halászbárkák magnéziumlámpáikkal — a szardellákat csalják vele hálóba — az égre rajzolódó sötét hegyormok, a fényes ködbe burkolt Fiume, a jelzőlámpa fel-felcsillanó fénye feledhetetlen látvány.

Május 5-ike az indulás napja. Előtte megnézzük még a Pannonia kivándorló-gőzöst. Ha az ember bejárta kényelmes termeit, látta roppant gépházát, hatalmas méreteit, szinte kedve volna útra kelni vele a nagy óceánra. A harmadik osztályú utasok ellátása olyan, mint a kivándorlók házában.

Tíz órakor vonatra ültünk, elbúcsúztunk a tengertől, a kopár sziklaktól, esőben meg napfényben fürdő erdőktől, hegyektől. Az egész út új színben tűnik fel. Alig éreztünk fáradságot, mire Zágrábba értünk, hol régi ismerőseink közül Deutsch Ármin mérnök és Ruzsás Lajos ev. ref. lelkész fogadtak. Másnap kora hajnalban indulunk. A Zágrábnak szép hátteret adó Sljeme heglánc alig bontakozik még ki

az éjjeli ködből, mikor alatta elrobogunk, később meg a távolság miatt vesz ködbe. Síkságon, majd szelíd lejtésű dombok között haladunk Kőrös, később Kapronca felé, aztán átmegyünk a Dráván is. Így foglaltuk egy útba a négy folyam vidékét.

Az út ismét egyhangú, víz alatt álló földek, igen alacsony dombok, apró falvak állnak a vasút mentén. Csurgó és Kaposvár állomások keltenek nagyobb érdeklődést, Csokonai nevét juttatják eszünkbe. Dombóvártól Báttaszék felé megyünk s a Duna új vasúti hídjár át Bajára, csodálatos lassúsággal. A korai kelés után álmos mindenki, az úti fáradtság is kezd jelentkezni. De amint Szabadkán átszállunk s vonatunk vidám prüsszköléssel, tüzet fújva Szeged felé indul, s a szikrák tűzesőként vágódnak el az ablak előtt, vidám dalra gyújt a csapat s a Himnuszt eléggé rekedt hangon énekelve, de vígan, fáradtságot elfelejtve, érünk a rókusai állomásra.

Változatosságban, tartalomban gazdag út emlékeit hoztuk magunkkal. Az Alföld rónái, a Dunántúl dombos vidéke, Horvátország hegyei, a Karszt sziklái, az Adria végtelennek látszó hullámai s gyönyörű partvidéke csak egy szikráját követelik az érzéknek, mely a természet alkotásaiban észre tudja venni, meg tudja érezni a szépet, hogy azt hatalmas lánggra lobbanthassák s a keltett gyönyörűséget emlékezetessé tegyék.

IV.

Adatok az intézet történetéhez.

A) Az intézet állapota.

1. *Tanári testület.* Az 1909—1910. iskolai évben a tanári testület tagjai voltak: az igazgató, 20 rendes, 3 rendkívüli, 1 óraadó tanár, 1 rendes és 1 helyettes torna-tanár. A nem róm. kath. vallású hittantanárok száma: 5. Összesen: 32.

A tanári testületben ez iskolai évre a következő változás történt: Hám József júl. hó 12-én meghalt. Baksay Józsefet a kegyes-tanító-rend kormánya a rend budapesti főgimnáziumához helyezte át, Frank Istvánt pedig Nyitrára nevezte ki házfőnöknek és igazgatónak. Hám Józsefről Értesítőnk más helyén emlékezünk meg; Baksay József első ízben 3, másodízben 10, összesen 13, Frank István 11 évig volt testületünk buzgó tagja. A rendkormány intézkedéséből a következő új tanárokat kaptuk: Fábián Imrét a veszprémi, Kolosváry Lajost a sátoraljaújhelyi és Szabó Mihályt a váci főgimnáziumtól. A katonai gyakorlatok és céllövés vezetésével a ker. parancsnokság Döme Gyulát, az 5. honvédgyalozred főhadnagyát bízta meg.

A tanári testület az 1909—1910. tanévre aug. hó 29-én alakult meg. Ezen alakuló gyűlésen az igazgató bemutatta a tantárgyak felosztásának tervezetét, kijelölte az osztályfőnököket, megállapította a tanárok egyéb munkakörét. Tüzetes megbeszélés tárgyát képezték az ifjúság szellemi és erkölcsi érdekeit illető első teendők.

A tanárok egészségi állapota az egész iskolai éven át kedvező volt. Betegség miatt csak néhány esetben vált szükségessé helyettesítés és mindig csak rövid időre.

Kegyelettel emlékezünk meg tankerületünk egykori főigazgatójának és intézőjének: Fehér Ipoly pannonhalmi főapátnak elhúnytáról.

Azon aránylag rövid idő, amelyet Fehér Ipoly a szegedi tankerület élén eltöltött, ezen intézetek történetében a fejlődés, a fölvirágzás 10 éve. Mi is soha le nem róható hálával tartozunk neki.

Iskolánk anyagi és szellemi fölvirágoztatása körül szerzett érdemeit őrzik intézetünk évkönyvei, emlékéit pedig szívünkbe zártuk mindnyájan, akik oly szerencsések lehettünk a kiváló pedagógus vezetése alatt kezdeni pályánkat.

2. *Az iskolai év megnyitása.* Az iskolai évet a beíratások, a pótló- és javítóvizsgálatok befejezése után szeptember 5-én ünnepélyes »Veni Sancte«-vel nyitottuk meg s 6-án megkezdettük a rendes tanítást, mely zavartanul folyt az egész iskolai éven át.

Augusztus 30. és 31. napján tartottuk meg a javító-, pótló-, felvételi- és magánvizsgálatokat.

A beíratások szeptember 1., 2., 3. és 4. napján történtek. A két első napon csak helybelieket írtunk be, a két utolsón vidékieket. Beíratott az egész tanév folyamán 828 tanuló. A múlt tanévhez képest 21 főnyi gyarapodás mutatkozik.

A számfölötti fölvétel a három I., a két II. és a VI. osztályba a 112448/1909. és 112303/1909. számú miniszt. engedély alapján történt. Az osztályok nagysága és az ülőhelyek száma lehetővé teszi az ily számfelüti fölvételt, a tanulmányi előmenetelnek azonban csak kárára válhatik; mivel pedig a jelen tanév elején már a három I. osztály sem volt képes befogadni az összes jelentkezőket, s mivel a főreál és a polgári iskolák I. osztályai is beteltek, a harmadik főgimnázium föllállításának szükségessége nyilvánvalóvá lett.

Intézetünkben összesen 14 osztályt nyitottunk meg, 3 első, 2 második, 2 harmadik, 2 negyedik, 2 ötödik, 1 hatodik, 1 hetedik és 1 nyolcadik osztályt.

3. *Az intézeti épület.* Az épület minden oldalról szabad, a helyiségek világosak, könnyen szellőztethetők s az egészségügyi követelményeknek megfelelők. Az intézet folytonos fejlődése miatt azonban már nem rendelkezik elégséges termekkel. Ezért a tankerületi kir. főigazgató úr hivatalos látogatása alkalmával ismételten sűrűn megkövetelte az épület kibővítését. Követeli egy, a modern igényeknek mindenben megfelelő tornacsarnok építését, mert a mostani tornaterem, 154 és fél négyszögméter alapterületével, semmikép sem felel meg ezen intézetnek, melynek csaknem minden osztályában meg van a maximális 60 tanuló. Ennyi tanulóval, ily szűk helyen, melynek jórészt a tornaszerek foglalják le, mivel nincs megfelelő tornaszertár, nem lehet rendes tornagyakorlatokat rendezni. Különbösen is elavult és alig fűthető be. Nincs az intézetben görögpótló tanterem, nincs hely a filológiai múzeum számára, nincs természettudományi előadó-terem és ifjúsági könyvtárhelyiség; e két utóbbi ugyanis osztálytermékké alakították át a párhuzamosítások folytán. A díszterem annyira szűk, hogy az intézet ünnepélyein, melyeken a város közönsége is megjelenik, a nagy-

számú ifjúságnak nincs helye. Ezeken a hiányokon úgy lehetne segíteni, ha a fenntartó város a tornacsarnok helyén egészen új, kétemeletes épületet emelne, amelynek földszinti részén a tornacsarnok kapna helyet, amely egyszersmind iskolaünnepek tartására is alkalmas lenne, az első és második emelet pedig az iskola többi céljaira szolgálna.

A szükséges szárnyépület emelését a tanügyi kormány is elrendelte 81621/1909. sz. leiratában, mire a városi tanács megbízta a mérnöki hivatalt a tervezetek elkészítésével, a kedvezőtlen pénzügyi viszonyok miatt az építkezés kérdése azonban eddig megoldatlanul maradt.

4. *Egészségügy.* A tanulók egészségi állapota a lefolyt tanévben megnyugtató volt. Vörheny, kanyaró csak szórványosan mutatkozott.

A tanulók egészségügye az iskolaorvos ellenőrzése alatt áll, aki a tanév elején, hivatalos megvizsgálás után véleményezi az igazgatónak azon tanulók felmentését a tornázás alól, akiknél ez valamely testi fogyatkozás miatt szükséges, továbbá azon tanulók elhelyezését a tantermekben, akiknek szemhibája vagy nagyothallása kivételes intézkedést igényel. Az iskolaorvos háromszor tartott az iskolai év folyamán szemvizsgálatot, amelynek alapján, mint örvendetes jelenséget konstatálhatjuk, hogy trachoma egyáltalában nem fordult elő. A himlőoltást a kerületi orvos úr megtartotta.

A tanulók az iskolaorvos úrtól állandóan orvosi tanácsban részesülnek, ha erre szükségük van.

A vkm-nek az ifjúság testet fejlesztő és erkölcsi nevelése érdekében kiadott rendelete kapcsán az ifjúság az iskolán kívüli viszonylataiban is ellenőriztetett — lehetőség szerint. A konviktusokban való elhelyezés, étkezés ellen panasz nem merült föl. Egészségtelen lakás miatt átköltözködés vagy célszerűtlen fáplálkozás miatt a kosztadótól való elvétel az iskolai év folyamán nem vált szükségessé.

Az iskolaorvos az »egészségtant« heti 2 órában tanította a VII. és VIII. osztályban. A tanításnál főcél az érdeklődés felkeltése a közegészségügy iránt és az egészség megóvására szükséges feltételeknek: a teslápolás, testedzés fontosságának megismertetése. A tanítás és tanulás egyidejűleg történik, megbeszélve a lényeges és fontos egészségügyi tudnivalókat. Egyes egészségügyi intézményeket az egészségktanár és osztályfőnök vezetése alatt a helyszínen tekintettek meg a tanulók.

Az iskolaépület nagy, minden oldalról szabad, helyiségei világosak, szellőztető-készülékkel ellátottak és világosak. A helyiségek így megfelelnek az egészségügyi követelményeknek, a tornatermet kivéve, amelynek sorsa a közel jövőben fog eldőlni.

A vkm 1903. évi 1125. és 1905. évi 171. eln. sz. rendelete ismételtén sürgeti, hogy a tanári testület minél több oldalról ismertesse az ifjúsággal az alkoholizmus romboló hatását a testre és lélekre egyaránt. Ezen rendelet követelményeinek megfelelően, hittanáraink vázolták az alkoholizmus romboló hatását az erkölcsi életre, természetrajz tanáraink az állati sejtre, a filozófia tanára rámutatott a pszichikai elváltozásokra, ismertette a lelki betegségeket, melyeknek szülőoka az alkoholizmus. A filológia tanára is belevonta előadásába az alkoholizmust, midőn a római élet képét vázolta, a történelem tanára, mikor a népek erkölcsi emelkedéséről és hanyatlásáról szólt. Legtágabb tere azonban az intézet egészség-tanárának van az alkoholizmus romboló hatásának ismertetésére, aki az egyes betegségek okainak fejtegetésénél rendszeresen kiterjeszkedik az alkoholizmusra is.

Az ifjúság testi nevelése érdekében felhasználtuk a rendelkezésünkre álló eszközöket. A kötelező játékokat az újszegedi Erzsébetligetnek e célra igen alkalmas, gyepes és fákkal szegélyezett területén gyakorolták tanulóink, a vívást Armentani Ede okl. vívómester vezetése alatt többen szép eredménnyel tanulták. Az idén nem volt kedvező a tél a korcsolyázásra. Az úszás sportját állandóan gyakorolják, nyáron a Tiszában, a zordabb időben a közfürdők elég tágas uszodáiban. A városi tanács a szegény tanulóknak ingyen fürdést engedélyezett. A tanórák közti 10 percre a tornaudvar áll az ifjúság rendelkezésére. Nyári tornahelyül az épület 1480 négyzetméter nagyságú és tornaszerekkel ellátott udvara szolgál, melyet az utca felől két sor fa szegélyez.

5. Tanszerek. Minden egyes szertár, főleg a fizikai és természetrajzi, értékes tárgyakkal gyarapodott. A gyarapodásról »Szer-tárak« c. rovatunkban számolunk be részletesen.

Egy új, modern intézménnyel is gyarapodott intézetünk. A városi tanács a Földrajzi-Társaság kérelmére földrengésjelző-állomást létesített iskolaépületünk egyik pincehelyiségében, 2520 korona költségen. Vezetője a fizikai múzeum mindenkori őre, aki a kezelésre díjmentesen vállalkozott. Fogadja a tekintetes tanács és Szeged város közönsége ezúton is hálás köszönetünket ezen modern intézmény létesítéséért.

A tanári könyvtárnak főleg a tanári önképzéshez szükséges műveket és folyóiratokat szereztük be. Az ifjúsági könyvtár kötelező olvasmányokkal, szórakozásra és önképzésre szánt egyéb művekkel gyarapodott. Mindezekről részletesen a Tanári és Ifjúsági Könyvtár c. rovatunkban számolunk be.

6. Segélyezési ügy. Az intézethez kötött ösztöndíjakban nem állott be változás a jelen tanévben. Intézetünk két kiváló tanítványa,

a régebben elhunyt Tukacs József és Oltványi Pál c. prépost megemlékeztek végrendeletükben intézetünkről, mivel azonban az alapítóleveleket még nem ismerjük, ezek közlését a jövő tanévre kellett hagynunk. —

Részint a város, részint az egyházmegyei hatóság, vagy a szegedi kegyesrendi ház által kezelt alapítványokból e tanévben is több ifjú nyert jutalmat. Az ifjúsági segélyegylet működéséről Segélyegylet c. rovatunkban számolunk be. A kegyesrendi társház hét szerényebb sorsú vidéki tanulót részesített teljes ellátásban. Néhány névtelen jótevő ruhasegélyben részesített néhány szegény tanulót.

B) Az intézet működése.

1. *Valláserkölcsei nevelés.* A valláserkölcsei alap lévén a nevelésnek egyedüli és biztos alapja, a tanári testület ennek ápolására kiváló gondot fordított. A róm. kath. vallású ifjúság hétköznapiakon, a késő őszi és téli hónapokat kivéve, fél 8 órakor szentmise után részt, vasárnaponként a szentmise után 3 csoportba osztva, szentbeszédet hallgatott s a vallási tanok fejtegetése kapcsán vallási, iskolai, társadalmi kötelemeinek teljesítésére buzdított; az előirt időben (szeptember, december, husvét és június) elvégezte a szentgyónást és áldozást, megtartotta a nagyheti szent gyakorlatokat, jelen volt az anyaszentegyháztól rendelt fontosabb nyilvános ajtatósságokon és körmeneteken, a farsang 3 utolsó napján tartatni szokott szentségimádáson, testületileg vett részt apostoli királyunk őfelségének névünnepén a hálaadó istentiszteleten, június 8-án a koronázás évfordulója alkalmából tartott öröm-istentiszteleten. Megünnepeltük február hó 2-án a kegyes-tanítórend alapítójának: Kalazanti szent Józsefnek emlékünnepét.

Az ájtatos társulatok közül intézetünk az »Élő rózsafűzér« társulatot honosította meg, amelynek a négy felsőbb osztályból 100 tagja van. Ellenőrizzük az ifjúság olvasmányait, a könyvtárba csak oly könyvet sorozunk be, amelyet a felügyelő-tanárok először elolvastak. Az Ifjúsági Folyóiratok közül is csak kifogástalan irányúakat járathat az ifjúság. Legtöbb előfizetője van a »Zászlónk« c. ifjúsági lapnak.

Nem kath. vallású tanulóink saját lekéseiktől nyertek vallási oktatást s mindnyájan tartoztak a saját vallásuk szerint rendezett istentiszteleteken szigorú ellenőrzés mellett megjelenni.

Mivel a hazaszeretet és vallásosság csak együtt virulhat a szívben, istentisztelettel vették kezdetüket az október 6-án, március 15-én, a Széchenyi-emlékünnepen és április 11-én tartott ha-

zafias ünnepélyek is, melyeket azonfelül hazafias költemények szavalása vagy ilyen tárgyú felolvasások és beszédek által iparkodtunk az ifjúság erkölcsi érzületére gyümölcsözőkké tenni.

2. *Fegyelemtartás.* Megnyugvással és elismeréssel nyilatkozhatunk tanuló-ifjúságunknak ez év folyamán tanúsított erkölcsi magaviseletéről és fegyelmi állapotáról. Találkoztak ugyan egyesek, kik illetlen magaviseletük és kisebb fegyelmi vétségük miatt osztályfőnöki vagy igazgatói megrovásban részesültek, de a többség a jó rend, tisztesség és az intézet törvényeinek követelményeit dicséretesen szem előtt tartotta. A gondjainkra bízott nagyszámú ifjúság sikeres nevelése céljából igyekeztünk is felhasználni mindent, ami erkölcsi fejlődésüket, az erényekben való gyarapodásukat előmozdíthatta. Az eljárás egyöntetősége szempontjából mindjárt az első alakuló-gyűlésünkön úgy a házi rend és fegyelem, mint az oktatásra és nevelésre vonatkozó főbb szabályokat megállapítottuk és jegyzőkönyvbe foglaltuk. A beíratások alkalmával az intézet fegyelmi szabályainak kinyomatott példányait a tanulók között kiosztottuk, hogy azokról tudomást vegyenek s hogy láttamozás végett a szülőknek bemutassák; ezenfelül osztályonként felolvastuk azokat s a tanulók értelmi fejlettségéhez képest megmagyaráztuk.

A fegyelmezést illetőleg tekintettel volt az iskola, amennyiben lehetséges volt, a tanulók külső viszonyaira is. A vkm. 15 4201/1908. számú rendeletét újra emlékezetükbe idézzük a szülőknek és szállásadóknak. Ezen rendelet hangsúlyozza, hogy a tanári kar kövessen el mindent a szülőkkel karöltve a tanuló ifjúság testfejlesztő és erkölcsi nevelése érdekében. Különösen ajánlja a nem szülői háznál elhelyezett tanulók külső viszonyainak (lakás, ellátás, fegyelem) szem előtt tartását s meghagyja, hogy a tanári kar tegye meg óvó és orvosló intézkedéseit a tanulók testi egészségét és erkölcsi épségét veszélyeztető hatások ellen. Ezért kötelességévé teszi a tanári karnak, különösen az iskola-orvosnak, hogy időnkint ellátogasson szállásadóknál lakó tanítványai tartózkodási helyeire, hogy tudomást vehessen a netalán egészség- és testfejlődés ellenes, valamint erkölcsi veszélyt rejtő körülményekről. Fontos kötelessége az iskolának, hogy óvó befolyását érvényesítse az erkölcsi fejlődés biztosítására és az erkölcsi tisztaság épsége érdekében. A tanári kar köteles a szülők vagy gyámok figyelmét is felhívni a fenyegető vagy mutakozó erkölcsi bajokra, hogy a család és iskola együttműködése az erkölcsi nevelés terén lehetőleg biztosítható. Az óvás és ellenőrzés munkájának megkönnyítéséhez a külső tényezők hathatós támogatását is megígéri a vkm. Intézkedett, hogy a *rendőrség figyelmeztesse a korcsmák tulajdonosait, hogy helyiségeikben tanulót meg ne tűrjenek és a tilalom ellen vétő tulajdonosokat a törvény egész szigorával büntesse. Ígéri,*

hogy szigorúan megtoroltatja a szemérmert sértő képeknek és nyomtatványoknak elárúsítását és terjesztését.

Vajha megteremné fennkölt gondolkozású miniszterünk atyai gondoskodása óhajtott gyümölcseit.

A nevelés és oktatás egyik sarkalatos föltétele a rendes iskolába-járás lévén, az igazolatlan óramulasztások csökkentése céljából a szülőket és szállásadókat gondos ellenőrzésre hívtuk fel.

3. *Oktatás.* a) A tanítás menete általában. A Nm. vkm. 48,397/1902. sz. engedélye folytán intézetünkben az egyhuzamban való tanítás lépvén életbe, a rendes tárgyakból az előadás a délelőtti órákban folyik. Az egyfolytában való tanítás behozatalával, valamint a közlekedési eszközök fejlődésével mind nagyobb számmal találkoznak tanulóink között, akik a szomszédos községekből vagy a tanyáról járnak be naponkiint az iskolába. Ez év folyamán 30-an használták a vonatokat és mőtoros kocsikat. *Előmenetelükre károsan hat az a körülmény, hogy a vonat indulásáig a várótermekben sok időt töltenek s némely részüknek az állomástól a lakóhelyükig kőcsin vagy gyalog hosszabb utat kell megtenniök. Hátrányukra szolgál az is, hogy társaik nem minden munkájában vesznek részt, a délutánokra eső rendkívüli tárgyakat például nem tanulják, istenitiszteletre, szentbeszédre az intézetben nem járhatnak. A különböző egyénekkel és sokszor vásott gyermekekkel való érintkezés utazásuk alkalmával károsan hat nevelésükre. A legnagyobb szükség előtt hajlunk csak meg, midőn az ilyen iskolába-járást tanulóinknak megengedjük. Ezen engedélyt is csak addig adhatjuk meg, amíg a vonatok indulása összeegyeztethető a tanítás kezdetével és végével. Ha a vonatkésések gyakorikká lesznek, az engedélyt meg kell vonnunk, mert a tanulók nem lévén itt az előadási órák kezdetén, elmaradnak társaiktól, sőt későnjövésükkel az előadást is zavarják.*

Az ifjúságunk utazás alatti magukviseletének ellenőrzésére kérjük a vasúti személyzet legszigorúbb felügyeletét és minden kihágásnak pontos bejelentését.

b) *Az elvégzett tananyag.* Tanításunkban a 43,381/1903 sz. min-rendelettel kiadott tanterv és az Utasítások voltak az irányadók, melyek alapján már öt évvel ezelőtt elkészítettük az állandó tanmenetet, s ennek értelmében az előírt tananyagot minden osztályban az összes tárgyakból elvégeztük. A tananyag helyes beosztására és a helyes módszer megállapítására módszeres tanácskozásokat tartottunk.

Tankönyvekül kizárólag engedélyezett könyveket használtunk, melyek nagyobbrészt jóknak bizonyultak s a tanítást megkönnyítették.

A tanítás eredményét, hány tanuló volt osztályonként és együttesen jeles, jó, elégséges, egy, két és több tantárgyból elégtelen, az Értesítő statisztikai táblázata tünteti föl.

Az osztályozás eredménye az 1908—1909. tanévvel összevetve, most is megnyugtató, amiről a statiszt. tábla számadatai tanúskodnak.

A testi nevelés terén elért eredmény szintén megfelelő. A tornázás céljaira téli helyiség és tágas udvar áll rendelkezésre, melynek a tornateremmel szomszédos területén mászórúdak, nyújtó, korlát s más szükséges tornaszerek állanak s így a tornázásban az oktatás ép oly folytonos, mint az elméleti tárgyakban.

Mivel a jelen iskolai évben sem országos, sem kerületi verseny nem volt, helyi tornaversenyt kellett rendeznünk. Ezen célból az Va), Vb), VI. és VII. oszt. tanulók tornaversenyét f. évi június hó 15. d. u. 4 órára tűztük ki a következő sorrend szerint:

1. Délután negyed 4 órakor indulás a városi főgimnázium tornaudvarából oszlopokban, zászló alatt, kürt és dobszó mellett az újszegedi versenypályára.

2. Délután 4 órakor díszfelvonulás a szülők és vendégek előtt és osztályonként felállás oszlopokba.

3. Ének (Himnusz).

4. A tanulók tag-szabadgyakorlatai.

5. Versenytornázás nyújtón, korláton és tornalovon.

6. Egyéni versenyek: magasra-, lávolra-, rúdugrásban, súlydobásban és fulásban.

7. Tömeges verseny: kötélhúzás.

8. Ének (Szózat).

9. Visszavonulás a versenytérrel, oszlopokban, zászló alatt, kürt- és dobszó mellett a főgimnázium tornaudvarára s onnan indulás haza.

Az Ia), Ib), IIa) és IIIb) oszt. tanulók tornavizsgálatát június 18. d. u. 4 órára, az Ic), IIb), IIIa), IVa) és IVb) oszt. tanulókét június 17. d. u. 4 órára rendeztük a tornaudvaron.

A felsőbb oszt. tanulók tornaversenyét a kitzűzött időben lehetkezett záporosó miatt nem tarthattuk meg. Az alsóbb oszt. tanulók tornavizsgálatát ugyancsak a nagy eső miatt a tornateremben voltunk kénytelenek megtartani.

A felsőbb oszt. tanulók közül a tanév folyamán tanúsított szorgalomért és kiváló tornázásért ezüst érmet és elismerő okíratot nyertek:

Balogh Béla és Nováky György VII., Devics Sándor és Lichtfusz Antal VI., Eszes István és Sándor József Va), Mészáros Ferenc és Kiss István Vb) oszt. tanulók.

Bronzérmet és elismerő oklevelet kaptak:

Viski István és Werner László VII., Héhn József és Ketzler Géza VI., Matók Andor és Zakar Zoltán Va), Jordán Jenő és Szeles János Vb) oszt. tanulók.

Az alsóbb oszt. tanulók tornavizsgálatain a következő tanulók tüntették ki magukat s részesültek jutalmazásban:

Ezüst érmet és elismerő oklevelet kaptak: Riesz József és Szögi István IVa) oszt. tanulók.

Bronz érmet és elismerő oklevelet nyertek: Hegyi Márton, Koncz László, Mandel Zoltán, Újj Béla, Lengyel László, és Uzelácz Szlávko IVa), Jakab Lajos és Órhalmi Károly IVb) oszt. tanulók.

Elismerő oklevéllel tüntették ki: Szendrey János és Szabó Mihály Ia), Borovszky Jenő és Bischof Miklós Ib), Schmidt Béla és Wirsching János Ic), Behán János és Radványi Sándor IIa), Schlinger Mátyás és Junkert Imre IIb), Riesz Miklós és Schmidt Károly IIIa), Viola István és Aubermann Antal IIIb) oszt. tanulókat.

Birkózásra Nagy Ferenc birkózó mester tanította a jelentkezett ifjakat 6 hetes tanfolyamban, szép eredménnyel. A kurzust vizsgálat zárta be.

Vívást most is többen tanultak Armentani Ede okl. vívómestertől.

A játékdélutánokat ez iskolai évben Schindlberger József, a nm. vkm. által ide rendelt okleveles állami h. tornatanár vezette Fekete Ipoly, Floderer Imre és Babos Dezső kísérő tanárok felügyelete mellett szept., okt., ápr., máj. és jún. hónapokban. E játékdélutánokon az ismertebb játékokat gyakorolta az ifjúság. A három I., a két II., a két III., a két IV., az V—VI. és VII—VIII. osztályok összevonásával a tanulók 6 játszócsoportot alkottak. A csoportok egy-egy délután 4—6 óráig játszottak. Játéktérül az Erzsébet-ligetnek 7500 négyszögméteres gyepes tere szolgál, mely minden oldalról fával szegélyezett.

A vkm. és a magy. kir. honvédelmi miniszter rendelete szellemében életbeléptettük már az 1908—1909. tanévben a katonai gyakorlatokat és a céllövést. A tanfolyamot a honv. min. 342. eln. számú rendeletével jóváhagyott alapszabályok és tervezet értelmében 1909. október első felében nyitottuk meg. A tanfolyam vezetője Döme Gyula m. kir. szegedi 5. honvédgyalozezredbeli főhadnagy volt. Az intézet részéről felügyelő Fekete Ipoly rendes tanár volt. A főgimn. VII. és VIII. osztályába beiratkozott 114 tanuló közül önként jelentkezett és iskolaorvosilag is alkalmasnak találtatott 70 tanuló.

Az ifjúság a tanfolyamot vezető főhadnagy úr hivatalos jelentése szerint érdeklődéssel, buzgalommal és kitartással látogalta.

A tanfolyamból az év folyamán csak 6 tanuló maradt el, részben felmentés alapján, részben másoldalú elfoglaltság miatt.

Tekintettel a nagy létszámra, a vezető tisztet az év folyamán 3 altiszt támogatta mint segédoktató, odaadással és eredményesen. A tanfolyam előrehaladtával már az ügyesebb tanulók is szerepeltek oktatók gyanánt, ami ambíciójuk fölkeltségére jótékonyan hatott.

Az oktatás ünnepnap kivételével, minden szombaton délután heti két órában történt.

A szakaszok föl váltással csukló fegyverforgató, sor- és szakasz-gyakorlatokat végeztek és lövelőkészítő oktatást nyertek oly besosztással, hogy emellett egy-egy szakasz felváltva, állandóan célba lőtt.

A löoktatásban a főcél a lövés elméletének helyes felfogása után a lövésnek gyakorlására fektettük, a lövés gyutacstölténnyel tízszeresen kisebbített vas- és papircéltáblákra 15, 20, 25 és 30 lépésre történt. Később egyes alakokra, ugyanezen távolságokra. A tanulók nagyobb része 7—8, a kisebb része 5—6 gyutacs-sorozatot lőtt eleinte könnyebb, később súlyosabb föltételek mellett, amelyeket az oktató tiszt tűzött ki. Tavasszal a terepen tartottunk lövést gyutacstölténnyel többször kisebbített alakokra. Éles tölténnyel április és május hónapban löttek a katonai lövöldében.

A kerületi honvédparancsnokság f. évi június hó 12-én a katonai céllövöldében ifjúsági lövőversenyt rendezett, melyen a szegedi tankerületből a szegedi kegyesrendiek vezetése alatt álló városi főgimnázium, a szegedi állami főgimnázium, a szegedi főreális-kola, a makói állami főgimnázium és a nagykikindai állami főgimnázium VII. és VIII. oszt. tanulói vettek részt.

Intézetünk 60 főnyi csapata a már akkor megtartott érettségi vizsgálatok miatt már csak 42 főnyi töredékben vehetett részt a versenyen. Ezek közül heten nyertek tiszteletdíjat, illetve lövész címet a következő sorrendben: Balogh Béla 2-ik, Halas István 3-ik, Bózsó Sándor 11-ik, Werner László 16-ik, Mályusz Egyed 30-ik, Roboz László 36-ik, Hubcsik József 44-ik lövő. Az összes díjazottak száma 49 volt.

Az egyéni versenyenél elért összes eredmény a következő volt: a 42 tanuló 252 lövést tett, ezek közül 126 talált. A találat százaléka: 50%.

b) *Az egyes tárgyakból elvégzett tananyagot* Értesítőnk V. rovata tünteti föl.

2. *Vizsgálatok.* Az érettségi vizsgálatok írásbeli része május hó 17., 18. és 19-én folyt le, a jelentkező ifjak száma 51 volt. Az írásbelire kijelölt tételeket és azok kidolgozásának eredményét, nemkülönben a szóbeli vizsgálatok lefolyását Értesítőnk IX. rovatában tün-

tejtük föl. A szóbeli vizsgálatok június hó 6—12. napján folytak le a tank. kir. főigazgató úr elnöklete alatt.

Június hó 13-án kezdődtek vizsgálataink a vallástaniakkal, melyeken Jászay Géza belvárosi apátplébános úr, püspöki megbízott elnökölt. A többi tantárgyakból a nyilvános tanulókat június 15—23. napjain vizsgáltuk meg. A tárgyak a vizsgálatokra szakcsoportokba voltak osztva.

A magánvizsgálatokat jún. hó 20. és 21. napjain tartottuk meg. Összesen 15 magántanuló jelentkezett, akik közül 3 javítóvizsgálatra, 1 osztályisméltésre utasítottak, 11 pedig sikerrel végzett.

Nem kötelezett tantárgyakul előadtuk: a francia nyelvet, a gyorsírást, a szabadkézi rajzot és a műéneket, a két elsőt mérsékelt díjért, a két utóbbit díjtalanul. Az intézeti énekkart és zenekart Prelogg József tanár vezeti. A rendkívüli tárgyakból a vizsgálatokat június hó 19-én tartottuk. Kötelező rendkívüli tárgynak az egészségtant adtuk elő a VII. és VIII. osztályban heti 1—1 órában. Ebből a vizsgálatot június hó 14-én tartottuk meg. A tanítás eredményét a VII. és VIII. osztály érdemsorozatának Egészségtan c. rovata tünteti fel.

5. Érintkezés a szülőkkel. Intézetünk áthatva annak tudatától, mily fontos az iskolai nevelésnek harmónikus tétele a házi neveléssel, eddig is mindenkor érintkezésbe lépett a szülőkkel és szállásadókkal, amidőn a szükség azt kívánta. Szülői értekezleteket intézetünk nem tartott, mivel azok nem bizonyultak célravezetőknél azon iskoláknak csaknem egyértelmű tanúsága szerint, amelyek velük kísérleteztek. Készséggel tettünk azonban eleget a múlt tanévben 908. főig. sz. a. közölt vkm-i rendeletnek, amely hivatalos fogadóórákat rendel a szülőkkel való érintkezésre. Ezen rendelet értelmében fogadóhelyiségül az intézeti Tanácstermet jelöltük ki, amelyben minden tanár a hét folyamán egyszer kiszabott időben fogadja a tanulók szüleit vagy szállásadóit. A fogadás ideje a Tanácsterem ajtajára állandóan kifüggesztett táblácskán olvasható. Konstatálnunk kell, hogy az érdeklődés a szülők részéről az első évben nem volt az ügy fontosságának megfelelő, a jelen tanévben azonban már fokozódott az érdeklődés.

6. Az ifjúsági könyvtár szervezete és forgalmi kimutatása. Az ifjúságnak gazdag és hozzáférhető könyvtár állt rendelkezésére. A könyvtár ifjúsági kisebb (II—IV. oszt.), ifjúsági nagyobb (V—VIII.) és önképzőkori könyvtárra oszlik. A könyvtárakat három tanár kezeli II. osztály havonként, a III—IV. és V—VI. oszt. kéthetenként, az önképzőkör hetenként kap könyvet. Az ifjúsági könyvtár forgalmát a következő táblázat mutatja ki:

Az ifjúsági könyvtár forgalma.

Könyvet kapott	Osztály	Tanulók száma	Olvasott	Ifj. irod.	Tud. mű	Szépirod.	Összesen	Egy tanulóánál	
								max.	min.
Havonként . . .	II. a)	65	42	179	—	—	179	11	1
	II. b)	61	47	209	—	—	207	9	1
Kéthetenként . . .	III. a)	62	49	196	—	71	267	19	1
	III. b)	61	47	201	—	63	264		
	IV. a)	54	42	230	16	63	309	21	2
	IV. b)	54	43	141	15	71	227		
Kéthetenként . . .	V. a)	54	43	135	36	171	342	20	2
	V. b)	25	23	71	15	80	166	27	
	VI.	66	51	137	81	283	501	34	2
Hetenként . . .	VII.	54	54	31	524	224	428	7	4
	VIII.	52	52	—	194	218	412	11	7
Összesen . . .	—	610	471	1528	530	1244	3302	—	—

7. *A tanárok társadalmi és irodalmi működése.* A tanárok anyagi áldozattal és szellemi közreműködésükkel támogatták a nemezebb társadalmi törekvéseket és azon köröket, egyesületeket, társaságokat, melyek tudományos, művészeti, nevelési vagy jótékony-sági célok szolgálatában állanak. A tanári kar tagjai gondos önművelésük mellett szép irodalmi munkásságot is fejtettek ki, cikkeik helyi és fővárosi lapok hasábjain vagy önálló füzetekben és könyvekben jelentek meg. A művelt közönségnek felolvasásokat és előadásokat tartottak.

8. *Ifjúsági egyesületek.* a) *Önképzőkör.* Az önképzőkör 1909. szeptember 19-én alakult meg 106 rendes és 45 rendkívüli taggal, akik szorgalomra és figyelemre érdemes eredménnyel használták föl az időt és azon eszközöket, amelyeket az önképzőkör nyújtott. A kör ügyeit az alakuló gyűlésen választott tisztviselők intézték. Ezen tisztviselők az 1909—10. tanévben a következők: Elnök: Fluck András, VIII. o. t., főjegyző: Schmidt Károly, VIII. o. t., pénztáros: Heinrich Péter, VIII. o. t., főkönyvtáros: Spergely Tibor, VIII. o. t., jegyzők: Hönigesz Félix és Vajda Andor, VII. o. t., könyvtáros: Losonczy Dezső, VII. o. t.

Az önképzőkör célszerű és sikeres munkájában hathatós támaszul

és buzdításul szolgált a tanári kar érdeklődése a kör ügyei iránt, amelyben tanácsaival és útmutatásaival elősegítette az önmunkálkodás eredményét; a pályadolgozatokat megbírálta s gondoskodott arról, hogy a rendszeres tanítás közben felmerült elviek és irányok az ifjúság önként vállalt tevékenységében is érvényesüljenek.

Az önképzőkör minden héten egy gyűlést tartott, munkakörébe vonta a középiskola összes tantárgyait és igyekezett tágítani az ifjak szellemi látókörét, nemesíteni érzelmeit, tökéletesíteni előadását és stilizálását, egyúttal az iskolában szerzett ismereteket az önmunkálkodás útján szerzett ismeretekkel bővíteni.

A szív nemesítése céljából az ifjak zenekart alakítottak, amelynek 40 tagja volt, névszerint: Schwarz Pál VIII. o. t., Balassa József, Beck Lajos, Danczinger Gyula, Szamek Andor VII. o. t., Bogdán Iván, Campián József, Czappán Elemér, Fischhof György, Goldschmidt Imre, Kreszló József VI. o. t., akik első hegedűt; Lantos István, Takács Zoltán VIII. o. t., Jankovich János, Nováky György, Ujj János VII. o. t., Bózsó István, Lollok Sándor, Touttenui Ferenc, Urbán István VI. o. t., Guthy László, Kúp László, Schaller Tihámér, Szarka István, Weiszer Viktor, V. A) o. t., Klucsik István, Márki Szilveszter, Somlyódy Árpád, Tirczka Kolos IV. A) o. t., Bokor Gyula, Tirczka Loránt I. A) o. t., akik második hegedűt; Losonczy Dezső VII. o. t., aki mély hegedűt; Belle Géza VIII. o. t., Ujj György VII. o. t., Répás Béla IV. A) o. t., akik gordonkát; Rafner Béla VI. o. t., Vastag Ferenc V. A) o. t., Halasi Ferenc IV. A) o. t., akik nagybőgőt játszottak; fuvolások: Huszárcsek Nándor VI. o. t. és Lengyel László IV. A) o. t.

A tanári kar és a nagyközönség állandóan élénk érdeklődéssel kísérte önképzőkörünk működését. Ezen érdeklődésének adta jelét a tanári kar, midőn minden egyes nagygyűlésen képviseltette magát s a közönség, midőn a kör nyilvános ünnepélyein oly tömegesen jelent meg, hogy intézetünk díszterme kicsinynek bizonyult befogadására. Az érdeklődést még bizonyítja ama körülmény is, hogy a kör jóakarói az ifjúság szorgalmának és előmenetelének jutalmazásához anyagi áldozatokkal is járultak.

Hálára kötelez bennünket Szeged városa, amelynek nemeslelkű alapítványa folytán osztjuk ki évenként a Kisfaludy-díjat: 42 korona értékű magyar szépirodalmi művet.

Ezután első helyen kell köszönetet mondanunk önképzőkörünk régi pártfogójának, búziási Eisenstädter Róbert úrnak, akinek bőkezűségéből immár 18-adszor osztottuk ki az ezüst és bronzérmeket a kör szorgalmasabb tagjainak.

A Szegedi Takaré- és Hitel-Részvénytársaság 20 koronát, Tóth Péter úr 30 koronát ajánlott föl a kör céljaira. Ezenkívül a február hóban szavalattal összekötött hangverseny alkalmával intézetünk nemes

lelkü barátai vetekedve járultak hozzá körünk kiadásainak fedezéséhez. A begyűlt összeg 251 korona, amely felerészben a zenekar javára, felerészben pedig pályatételek jutalmazására fordított.

A pályamunkák jutalmazására szolgált a Bakos Pali alapítványának a jelen iskolai évre eső kamata: 16 korona. Fogadják intézetünk jótevői hálás köszönetünket.

Ezen több részről nyilvánuló érdeklődéstől kísérve végezte önképzőkörünk működését, a szeptember 19-én tartott alakuló gyűléstől kezdve 19 rendes, 3 bizottsági és 5 ünnepélyes gyűlésen át, 1910. május hó 22-éig, amikor munkálkodását ünnepélyes gyűléssel befejezte.

Mint az elmúlt iskolai években, úgy a mostaniban sem hiányoztak egyes jelentékenyebb mozzanatok, amelyek a tagok tevékenységének fokozására élénkítő hatással voltak. Megünnepelte 1910. március 12-én az 1879-iki árvíz 31 éves évfordulóját, 1910. január 15-én ünnepelte Mikszáth Kálmánt, írói működésének 40 éves jubileuma alkalmából, 1910. április 3-án megemlékezett Széchenyi István grófnak, a „legnagyobb magyar“-nak halhatatlan érdemeiről és résztvett az önképzőkör az intézet összes ünnepélyén beszédekkel és szavalatokkal.

A februári szavallattal egybekötött hangverseny tárgysorozata a következő:

1. Erkel: Bánk-bán, egyveleg. Előadja: a főgimn. zenekara.
2. Balla: A fekete gyémánt. Szavalja: Vajda Imre VII. o. t.
3. Huber: Kúnok, ábránd. Hegedűn és zongorán, kísérettel előadják: Balassa József és Losonczy Dezső, VII. o. t.
4. Jókai: A szigetvári vértanúk. I. fölvonás, 9-ik jelenés. Zrinyi és Szelim találkozása, Előadják: Kray Pál és Somlyódy István VI. o. t.
5. Rietly: Magyar népdal-egyveleg. Előadja a főgimn. vegyeskara.
6. Rajz a színházról. Irta és fölolvassa: Fluck András VIII. o. t.
7. Boccherini: Menuett. Előadja: a főgimn. zenekara.
8. Lampérth—Feszty: Költemények. Szavalja: Rácz Andor, VIII. o. t.
9. Váradi—Kún: Petőfi a Hortobágyon. Melodráma. Szavalja: Nagy Béla, VIII. o. t., zongorán és hegedűn kísérik: Vig Sándor és Schwarcz Pál, VIII. o. t.
10. Monolog. Előadja: Deutsch Ármin, VII. o. t.
11. A muzsikusz és a krokodilus. Tréfás diákdal. Előadja: a főgimn. vegyeskara.

A Mikszáth-ünnepély a következő tárgysorozat szerint folyt le:

1. Alkalmi költemény. Irta és fölolvassa: Weisz István, VIII. o. t.
2. Beszéd: Mondja: Spergely Tibor, VIII. o. t.
3. Mikszáth. A jó palócok és A tót atyafiak Irta és fölolvassa: Vajda Andor, VII. o. t.
4. Mikszáth mint elbeszélő. Irta és fölolvassa: Blau Izidor, VIII. o. t.

5. Humoros részlet Mikszáthnak: „A kaszát vásárló paraszt“ című rajzából. Előadja: Magyarai Nándor, VII. o. t.

6. Szeged Mikszáth munkáiban. Irta és fölolvassa: Schwepler János, VIII. o. t.

7. Mikszáth mint képviselő. A karcolatok. Irta és fölolvassa: Sallai József, VII. o. t.

8. Mikszáth humora. Elődj: Fürtös Béla, VIII. o. t.

9. A vármegyei élet Mikszáth munkáiban. Irta és fölolvassa: Pápay István, VII. o. t.

10. Humoros részlet Mikszáthnak: „Urak és parasztok“ című munkájából. Előadja: Rácz Andor, VIII. o. t.

A tagok munkakörét 201 tárgy töltötte ki. Ezek között van 10 ünnepi beszéd, 57 komoly és 17 víg szavalat, 65 írásbeli dolgozat, értekezés, fejtegetés, tanulmány, ismertetés, széprózai fordítás, jellemrajz, elmélkedés, 17 bírálat, 39 költemény és 6 szabad előadás. Ez utóbbiak tanulságos voltát fokozza az a körülmény, hogy az előadások többnyire a természettan és a csillagászat köréből vették tárgyukat és az előadást ábrakkal és fizikai kísérletekkel az előadók érdekessé és vonzóvá tették.

A tagok közül szorgalmukkal kitűntek: Blau Izidor, Csányi Mátyás, Fluck András, Gunda Gyula, Heinrich Péter, Kiss Miklós, Kiss Nándor, Nagy Béla, Oczwirk Elemér, Peielle Ernő, Perényi Izsó, Rácz Andor, Rinanóczy Ferenc, Schmidt Károly, Schwepler János, Schwarz Pál, Spergely Tibor, Székely László és Weisz István, VIII. o. t. Balázs Dénes, Barány István, Blau Izidor, Deutsch Ármán, Halas István, Hönigesz Félix, Magyarai Nándor, Rex Ernő, Sallay József, Schultz Alajos, Szenautka Oszkár, Tarján Antal és Vajda Imre VII. o. t.

A szavalo-versenyt április hó 17-én és 24-én tartotta meg az önképzőkör; az elsőn a rendes, a másodikon a rendkívüli tagok versenyeztek. A rendes tagok versenyén a 8-ik osztályosok közül a komoly szavalat első díját: 10 koronát, Nagy Béla, a másodikat: 10 koronát, Rácz Andor nyerte meg; a 7-ik osztályos versenyzők közül az első díj 10 korona, Balázs Dénesé, a második: 10 korona, Vajda Imréné lett. Dícséretben részesültek: Schmidt Károly VIII. és Magyarai Nándor, VII. o. t. A vígszavalat: 15 koronás díján, Nagy Béla, Rinanóczy Ferenc és Weisz István, VIII. o. t. osztozkodtak. A rendkívüli tagok szavalo versenyén a komoly szavalat első díját: 10 koronát, Molnár Miklós, a másodikat: 10 koronát, Kray Pál nyerte el; dícséretben részesült: Goldschmidt Imre; a víg szavalat első díját: 10 koronát, a kör Goldschmidt Imrénének ítélte, dícséretben részesültek: Pelikán Oszkár és Kern Dezső.

A tanári kar, hogy az ifjúság munkálkodását az iskolai tanulmá-

nyokkal jobban kapcsolatba tartsa, a különböző tantárgyak köréből pályatételeket tűzött ki.

A tételek és pályanyertes kidolgozói a következők:

1. *Széchenyi emlékezete*. Költemény. Tíz korona jutalomra érdemes a:

„Századok áldják“,

jeligéjü szép költemény. Szerzője: Weisz István, VIII. o. t.

2. *Vagyonszerzési törekvésünknek és mások tulajdonjogának keresztény megítélése Isten hetedik és tizedik parancsa szerint, vagy: Az ember értelmi és erkölcsi lény.*

A:

„Honeste vivere, nem nem laedere, suum cuique tribuere“,

jeligével ellátott dolgozat tíz korona jutalmat nyert. Szerzője: Schmidt Károly VIII. o. t.

A:

Qui proficit in literis et deficit in moribus,
Plus deficit, quam proficit“,

jeligés dolgozat dicséretben részesült. Szerzője: Heinrich Péter, VIII. o. t.

3. *Petőfi Sándor egyénisége és iránya*. Husz korona jutalmat nyert a:

„Szabadság, Szerelem“,

jeligés dolgozat. Szerzője: Schwepler János VIII., o. t.

Az:

Anyám, az álmok nem hazudnak,
Takarjon bár a szemfödél,
Dicső neve költő fiadnak,
Anyám, soká, örökkön él,“

jeligéjü, szintén ügyes dolgozat, 15 korona jutalomra érdemes. Szerzője: Perényi Izsó, VIII. o. t.

4. *Szépprózai elbeszélés Czuczor „Botond“-ja alapján.*

A Bakos Pali alapítvány ez évi kamatát: tizenhat koronát, 20 koronára kiegészítve kapták jutalmul a:

„A magyarok turulos zászlói kitzve lobognak“,

és a:

„Maradt emlékedben örökre a nagybárdú Botond“,

jeligés dolgozatok. Szerzők: Fürtös Béla, VIII. o. t. és Jankovics János, VII. o. t.

5. *Műfordítás Horatiusból* (Carmen II. 16), *vagy Ovidiusból* (Metamorphoseon XI. 100—146 sor)

A:

„ — — — — — Effice, quiquid
Corpore contingere, fulvum vertatur in aurum“,

jeligéjü dolgozat tíz korona jutalmat nyert. Szerzője: Weisz István VIII. o. t.

A dicséretre érdemes dolgozat jeligéje:

„Vivitur parvo bene“,

Szerző: Spergely Tibor, VIII. o. t.

6. *Aranyigazságok Horatius költészetében.*

A beérkezett két dolgozaton meglátszik, hogy írói szeretettel és mélyrehatóan foglalkoztak a tárggyal:

„Me doctarum hederæ præmia frontium,
Dis miscent superis“ .

jeligével 20 korona jutalmat nyert dolgozat szerzője: Csányi Mátyás VIII. o. t.

A másik 15 korona jutalomban részesült dolgozat szerzője: Strubert Géza, VIII. o. t. Jeligéje:

„Virtus recludens immeritis mori,
Coelum negata temptat iter via.“

7. *Az Ilias nőalakjai.*

Egy dolgozat érkezett be, amely figyelmen kívül maradt.

8. *Schiller olvasott balladái.*

A:

„Soll das Werk den Meister loben“

jeligés dolgozat nyerte el a díjat. A 10 koronával jutalmazott dolgozat szerzője: Csányi Mátyás, VIII. o. t.

9. *Nemes érzelmeink nevelésének fontossága.*

A:

„Szabadon bűn és erény közt
Választhatni, mily nagy eszme!“

jeligés. 20 koronát nyert tartalmas dolgozatnak szerzője: Blau Izidor VIII. o. t.

10. *A magyar Anjouk uralkodásának jelentősége.*

„A mult csak példa legyen most,
S égve honért, bizton nézzen előre szemünk“,

jeligés dolgozat tíz korona jutalmat kapott: Szerzője: Fürtös Béla VIII. o. t.

11. *Naprendszerünk és a föld mint égitest.*

A beadott három dolgozat közül a 20 korona jutalmat a:

„Lelkem vágytól remeg“,
„Belátni a természet műhelyébe“,

jeligéjü dolgozat nyerte el. Szerzője: Halas István VII. o. t.

A másik két dicséretre méltó dolgozatok jeligéje:

„Nulla aetas ad discendum sera“,

és

„Megtettesült az örökös nagy eszme“,

Szerzők: Balázs Dénes, VII. o. t. és Schwepler János, VIII. o. t.

12. *A tölgyfa egy évi élete.*

Erre a tételre nem érkezett be dolgozat.

13. *A légkör víztünetményei.*

A:

„Harmat csillog a gyep bársonyán“

jeligével ellátott 10 korona jutalmat nyert dolgozat szerzője: Fürtös Béla, VIII. o. t.

14. *Az imaginarius és complex számok jelentősége.*

A beérkezett két dolgozat közül szorgalomdij címen a:

„Kétséges rang-e hát szellem, tudás?“

jeligés dolgozat 10 koronát kapott. Szerzője: Fürtös Béla, VIII. o. t.

A:

„Labor omnia vincit“

jeligéjü dicséretre érdemes. Szerzője: Balázs Dénes VII. o. t.

A pályázatok eredményét alkalmi beszéd kíséretében a május hó 22-én tartott ünnepélyes zárógyűlésen az ifjusághoz intézett búcsúbeszéd kíséretében hirdette ki az intézet igazgatója; az ünnepély díszes, nagy közönség jelenlétében a következő tárgysorozat mellett folyt le:

1. Kéler: Magyar vigjáték-nyitány. Előadja: a főgimn. zenekara.

2. Költemények. Irta: Spergely Tibor, VIII. o. t., szavalja: Nagy Béla, VIII. o. t.

3. Beszéd. Mondja: Fluck András, VIII. o. t., az önképzőkör elnöke.

4. Beszámoló az önképzőkör egész évi működéséről.

a) Titkári jelentés. Fölolvassa: Schmidt Károly, VIII. o. t.

b) A pályázatok eredményének kihirdetése.

5. Hubay: Hejre Kati! Hegedűn előadja: Schwarz Pál, VIII. o. t., zongorán kíséri: Víg Sándor, VIII. o. t.

6. Alba Nevis: A hó. Szavalja: Molnár Miklós, VI. o. t.

7. Rietly: Magyar népdalok. Előadja: a főgimn. vegyeskara.

8. Grützmacher: Avató ének. Gordonkán előadja: Belle Géza, VIII. o. t., zongorán kíséri: Sárdy Brutusz, VIII. o. t.

9. Várady: Júdás. Szavalja: Balázs Dénes, VII. o. t.

10. Humoros rajzok. Irta és felolvassa: Weisz István, VIII. o. t.

11. Czibulka: Hozzád. Szerenád. Előadja: a főgimn. zenekara.

Az önképzőkör tevékenységében kifejtett szorgalmukért külön juta-

lomban részesültek: Fluck András, VIII. o. t., aki az önképzőkör ezüst érmét, Schmidt Károly, VIII. o. t., mint a kör jegyzője, a Kisfaludy-díjat, negyvenkét korona értékű magyar szépirodalmi művet és Spergely Tibor, VIII. o. t., aki a bronzérmét kapta.

A zene- és énekkar buzgó tagjai közül 10—10 koronát kaptak jutalmul: Belle Géza, Schwarz Pál, Lantos István, Kovács András VIII. o. t., Balassa József, VII. o. t., Thanhoffer Emil, VI. o. t. és Vastag Ferenc V. A) o. t.

Az önképzőkör rendes tagjainak gazdag és változatos tartalmú könyvtár állott rendelkezésére. A múlt iskolai év végén 1462 munkából állt 3320 korona 46 fillér értékben, a jelen évi gyarapodás a folyóiratokkal 60 mű, 74 füzet, 166 korona 65 fillér értékben s így a könyvtár jelenleg 1522 munkából áll 3487 korona 11 fillér értékben. A könyvtár gyarapodásának részletes kimutatását az ifjúsági könyvtár című rovatban közöljük.

A kör ezen iskolai évben is előfizetett a Századokra, a Történelmi Életrajzokra és Pótfüzetekre, a Természettudományi füzetekre és tagja a Természettudományi Társulatnak, valamint a M. T. Akadémia könyvkiadó vállalatának.

b) Gyorsírókör. A Gabelsberger—Markovits féle gyorsírási rendszert művelő és terjesztő gyorsírókörünk 1909. évi szeptember hó 23-án tartotta meg XXXIII. alakuló közgyűlését Torma Károly, okl. gyorsírás tanár elnöke alatt. A kör tisztviselőivé választottak: ifj. elnök: Csányi Mátyás VIII., titkár: Blau Izidor VIII., főjegyző: Rác Andor VII., aljegyzők: Jakobovits Gyula VI. és Thanhoffer Emil VI., főkönyvtáros: Kis Nándor VIII., alkönyvtárosok: Blau László VI. és Nefl Mátyás VI., ellenőr: Vajda Imre VII., levelező: Roboz László VII., pénztárosnak pedig Kulinyi Ernő VII. o. tanuló nevezte ki a tanárelnök. Előadók a kezdőknél: Kulinyi Ernő VII. és Schwarz Pál VIII., a haladóknál Csányi Mátyás VIII., a gyakorlóknál pedig Schmidt Károly VIII. osztályú tanuló.

A körnek a lefolyt tanévben volt 12 gyakorló, 17 haladó és 80 kezdő, összesen 109 tagja, a lefolyt 33 év alatt összesen 3138 tagja.

A kör az év folyamán tartott 1 alakuló, 4 rendes, 1 Gabelsberger-ünnepélyvel kapcsolatos felolvasó ülést és 1 záróközgyűlést. Úgy a kezdők, mint a haladók és gyakorlók 60—60 órában foglalkoztak a gyorsírással és így az önképzéssel. Az órák hetenkint csütörtökön d. u. 3 órától 5 óráig, kezdők részére pedig pénteken d. u. 4—5 és vasárnap d. e. 10—11 óráig voltak.

A kör összes kiadásait a négy koronás tagsági díjakból fedeztük és ugyanennek fejében kapta minden tag a kör hivatalos lapját, a „Szegedi Gyorsíró“-t, mely gyakorló és olvasókönyvül szolgált.

A tandíj egész évre 12 korona volt. Teljesen tandíjmentes volt

38 tanuló, féltandíjat fizetett 3. A tagsági díj fizetése mindenkire kötelező volt.

A gyorsírókör ez évi életében nevezetesebb mozzanatok:

I. Az Orsz. Magy. Gyorsíró-egyesület által Budapesten rendezett őszi írásversenyen körünk tagjai közül Schmidt Károly VIII. 220-as fokon (2, 2, 9) Markovits emlékérmét, Weisz István VIII. ugyanezen fokon (3, 0, 15) dicsérő oklevelet, Schwarz Pál VIII. a 180-as fokon (2, 0, 5) Markovits-emlékérmét, Rácz Andor VIII. pedig a 150-es fokon dicsérő oklevelet nyert.

II. Körünk a tagok képzettségének előmozdítására s könyvtárának gyarapítására több hazai szaklapot járatott, a „Szegedi Gyorsíró“-t pedig mint hivatalos lapot, a kör minden egyes tagja tagsági díja fejében kapta.

III. Ez évben is belépett körünk a Gyakorló Gyorsírók Társaságába, ezenkívül alapító tagja az Orsz. Magy. Gyorsíró-Egyesületnek és a Szegedi Gyorsírók Egyesületének. Az utóbbi egyesületnek körünk vezető tanára ez évben is főjegyzője volt.

IV. December 16-án tartotta meg körünk első házi versenyét és pedig a következő eredménnyel: A 220-as fokon I. Schmidt Károly VIII., 1. 1. 1., II. Weisz István VIII., 2. 3. 3., III. Schwarz Pál VIII., 4. 1. 4. A 180-as fokon I. Csányi Mátyás VIII., 0. 0. 0., II. Schwarz Pál VIII., 0. 0. 2., III. Blau Izidor VIII., 0. 0. 3., IV. Kiss Nándor VIII., 1. 2. 2. A 150-es fokon I. Fürtös Béla VIII., 0. 1. 3., II. Bózsó István VI., 0. 2. 2., III. Roboz László VII., 1. 4. 3., IV. Bäck Miklós VII., 2. 2. 1., V. Jakobovits Gyula VI., 2. 2. 4., VI. Blau László VI., 3. 2. 3., VII. Mályusz Egyed VIII., 7. 2. 1. A 120-as fokon I. Jakobovits Gyula VI., 0. 0. 1., II. Thanhoffer Emil VI., 0. 0. 2., III. Mályusz Egyed VIII., 1. 2. 0., IV. Bózsó István VI., 2. 0. 0., V. Grosser Sándor VI., 3. 1. 1. VI. Kellner Dániel V. A., 5. 0. 2., VII. Neff Mátyás VI., 5. 2. 1.

V. A kör vezető tanára, azon tapasztalatból kiindulva, hogy a tanulók a kezükben levő tankönyv és hivatalos lap stenogrammjának olvasgatása által szereznek ugyan jártasságot eme kétféle kézírás olvasásában, de más, idegen stenogrammal szemben ügyetlenek, megindította egyelőre a kezdők részére a „Gyorsírási Olvasmányok“-nak a kör tagjai által való készítését. Az elkészült első füzet szépen sikerült. A körnek négy szépírási tagja: Barabás Béla, Czinner Andor, Klucsik István és Répás Béla IV. o. tanulók írtak le gyorsírással költeményeket, elbeszéléseket és közérdekű, tanulságos cikkeket, tanár-elnök előzetes kiválasztása után s azokat körünk védnökének, Szinger Kornél igazgató úrnak kegyességéből az intézet lehúzógépen sokszorosítottuk. A következő években e füzetek mindig újakkal fognak szaporodni, s így lesz eszköz a tanulók kezében arra, hogy ne csak a saját, hanem társaik kézírását is el tudják olvasni.

VI. Márc. 13-án tartottuk meg Gabelsberger-ünnepélyel kapcsolatos felolvasó ülésünket, melyen mint vendég megjelent Floderer Imre tanár úr és Katona Dávid úr, a Szegedi Gyorsírók Egyesületének főtítkára is. Az ülésen Csányi Mátyás ifj. elnök igazi lelkesedéssel méltatta Gabelsberger küzdelmeit és kitartását, minek segítségével zsenialis rendszerét diadalra juttatta, ismertette a rendszer alapelveit, s végül annak minél tökéletesebb elsajátítására buzdított. Utána a kör vezető tanára emlékezett meg röviden az egy éves évfordulón a magyar gyorsírás nagy halottjáról, Czigány Jánosról, majd RácZ Andor VIII. szavalt egy gyorsírás-tárgyú költeményt nagy hatással. Végül Schmidt Károly VIII. tartotta meg tanulságos előadását a vitairás elveiről, újabb rövidítési irányokról s a jó gyorsíró kellekeiről.

VII. Az O. M. Gy. E. tavaszi budapesti versenyén Csányi Mátyás VIII. a 180-as fokon I. O. 4, a 150-es fokon O. 1. 4. hibával versenyzet, s az előbbi fokon díszkönyvet és dicsérő oklevelet kapott.

A Szegedi Gyorsírók Egyesülete által hirdetett szabatos levelező és vitairási pályázaton körünk tagjai szép eredménnyel vettek részt. És pedig: A *vitairási* pályázaton 10 korona jutalmat nyert Schmidt Károly VIII., Markovits-plakett, illetve könyvjutalomban részesült Csányi Mátyás VIII. és Barabás Ervin IV. B), dicséretben részesültek Kis Nándor VIII., Weisz István VIII., Roboz László VII., Bózsó István VI., Thanhoffer Emil VI. és Kellner Dániel V. A. oszt. tanulók. A *levelező-irási* pályázaton 5—5 korona jutalmat nyert Roboz József V. A., Klucsik István IV. A., Répás Béla IV. A., Markovits plakett, illetve könyvjutalomban részesült Mályusz Egyed VIII., Fellegi Andor IV. B., Koch Andor III. A., Vermes Imre III. B., dicséretet nyert Blau Izidor, RácZ Andor, Schwarz Pál VIII., Balassa Jenő, Göndöcs Jenő, Halasi Ferenc, Hegyi Márton, Kiss Géza, Latzkovits Béla, Schütz Ferenc IV. A., Boros Lajos, Blau Marcel, Kordás Sándor, Öhler Dezső IV. B., Csányi György, Szőke Mihály III. B. oszt. tanulók.

IX. A kör könyvtárának szaporodása vétel és ajándék útján 15 mű, ugyanannyi kötetben. Ezzel együtt a könyvtár állománya 536 mű 369 kötetben. A könyvtárt használták 40-en; a használati forgalom 203 könyvre terjed ki.

X. Máj. 16-án, pünkösd hétfőn tartotta meg a Szegedi Gyorsírók Egyesülete intézetünk termeiben első házi versenyét a szegedi iskolák gyorsírói részére. Körünk a versenyből szép diadallal került ki, amennyiben a díjak legnagyobb részét, sőt a két legmagasabb fokon minden díjat körünk tagjai nyertek meg. A verseny részletes eredménye a következő:

220-as fokon I. díjat (Markovits esüstérem) nyert Weisz István VIII., 6. 9. 13., II. díjat (20 kor.) Schmidt Károly VIII., 9. 6. 22.

180-as fokon I. díjat (20 kor.) nyert Kulinyi Ernő VII., 0. 0. 10.

II. díjat (bronz érem) Csányi Mátyás VIII. 3. 0. 5., III. díjat (bronz érem) Schwarz Pál VIII., 5. 2. 5.

150-es fokon I. díjat (15 kor.) nyert Roboz László VII., 0. 0. 1., II. díjat (bronzérem) nyertek: Barabás Ervin IV. B. 0. 1. 4., Kellner Dániel V. A. 0. 2. 4., Rácz Andor VIII., 1. 1. 1., Bózsó István VI. 1. 1. 6., dícséretben részesült Blau Izidor VIII. 4. 2. 2.

120-as fokon I. díjat (bronzérem) nyertek: Mályusz Egyed VIII., 0. 0. 0. és Neff Mátyás VI. 0. 0. 1., felsőbb fokon nyert Roboz László VII. 0. 0. 1., 5. koronát nyert Blau László VI. 0. 1. 3. és Jakobovits Gyula VI., 0. 2. 2., felsőbb fokon nyertek: Bózsó István VI., 1. 1. 1. és Kellner Dániel V. A., 1. 1. 1., könyvjutalomban részesült Sélley László V. A., 1. 2. 1. és Thanhoffer Emil VI. 2. 2. 0., felsőbb fokon nyert Barabás Béla IV. B., dícséretben részesült Klucsik István IV. A. 4. 3. 1.

70-es fokon (levelező írás) I. díjat (bronzérem) nyert Lieber Béla IV. A. 0. 0. 0., könyvjutalomban részesültek: Berger László V. A. 0. 0. 1., Czinner Andor IV. A. 0. 0. 1., Kallós Károly V. A. 0. 0. 2., Répás Béla IV. A. 0. 0. 2. és Vermes Imre III. B. 0. 1. 3., dícséretben részesültek: Halasi Ferenc IV. A. 1. 0. 1. Fellegi Andor IV. B. 1. 0. 2., Galambos Sándor. IV. B. 1. 0. 2., Schwarz Sándor IV. B. 1. 0. 6., Koch Andor III. A. 2. 0. 0., figyelemre méltó dolgozatot adtak be: Göndöcs Jenő IV. A., Öhler Dezső IV. B., Roboz József V. A. oszt. tanulók.

XI. A kör, hogy szorgalmasabb s munkásabb tagjait megjutalmazhassa, valamint házi versenyein díjazás céljából díszes okleveleket készíttetett. Ilyen oklevelet kapnak azon tagok, kik a kör érdekében figyelemre méltó munkálkodást fejtettek ki, vagy annak fényét, dícsőségét emelték, felsorolva benne az azon évi házi versenyeken elért összes eredményeit, alsóbb fokokon pedig önálló díjképen is szerepel. Ez évben a következő tagok kaptak oklevelet: Blau Izidor, Csányi Mátyás, Fürtös Béla, Kiss Nándor, Mályusz Egyed, Rácz Andor, Schmidt Károly, Schwarz Pál, Weisz István VIII., Kulinyi Ernő és Roboz László VII., a „Gyorsírási Olvasmányok“ szerkesztéséért pedig Barabás Béla, Czinner Andor, Klucsik István és Répás Béla IV. oszt. tan.

XII. Junius 10-én és 12-én tartottunk külön a kezdők, külön a kezdő-haladók részére szabatos levelező-írási és gyorsasági versenyt. Jutalmul minden fokon könyvek szolgáltak. A kezdő-haladók szabatos versenyén I. Barabás Béla IV. B. 0. 0. 0., II. Klucsik István IV. A. 0. 0. 1., III. Kellner Dániel V. A. 1. 0. 0., IV. Répás Béla IV. A. 1. 0. 2., V. Lieber Béla IV. A. 1. 1. 1., VI. Czinner Andor IV. A. 2. 1. 3., VII. Sélley László V. A., VIII. Halasi Ferenc IV. A., IX. Halmos Sándor V. A., X. Kallós Károly V. A. 100-as fokon I. Klucsik István IV. A. 0. 0. 1., II. Répás Béla IV. A. 1. 0. 2., III. Sélley László V. A.

O. 1. 2. 80-as fokon I. Czinner Andor IV. A. O. O. O., II. Lieber Béla IV. A. O. O. 4., III. Galambos Sándor IV. B. O. 1. 5., IV. Halasi Ferenc IV. A. 1. O. O., V. Kallós Károly V. A. 1. 1. 2., VI. Göndöcs Jenő IV. A. 1. 2. 5., VII. Halmos Sándor V. A., VIII. Böhm József IV. B., IX. Blau Marcel IV. B. oszt. tanulók.

A kezdők szabatos versenyén I. Fellegi Andor IV. B. O. 1. 3., II. Koch Andor III. A. 1. O. 3., és Szőke Mihály III. B. 1. O. 3., III., Schwarz Sándor IV. B. 2. O. 1., IV. Berger László V. A. 2. 1. 7., V. Kovács Oszkár III. A. 4. O. 7., VI. Hegyi Márton IV. A., VII. Csányi György III. B., VIII. Roboz József V. A., IX. Ginder Nándor III. A., X. Kovács István III. A. 80-as fokon I. Berger László V. A. O. O. O., II. Fellegi Andor IV. B. O. O. 1., III. Szőke Mihály III. B. O. O. 3., IV. Schwarz Sándor IV. B. 1. 2. 3., V. Roboz József V. A., VI. Csányi György III. B., VII. Kovács Oszkár III. A. 60-as fokon I. Fellegi Andor IV. B. O. O. O., II. Koch Andor III. A. O. O. 2., Szőke Mihály III. B. O. O. 2., Hegyi Márton IV. A. O. O. 2. és Schwarz Sándor IV. B. O. O. 2., III. Berger László V. A. O. 1. 1., IV. Csányi György III. B. 1. O. 3., Roboz József V. A. 1. O. 3., V. Vasváry Sándor V. B. 1. 2. 1., VI. Kovács Oszkár III. A. 3. O. O., VII. Weiszer Viktor V. A. 3. 2. 1.

XIII. A Szegedi Gyorsírók Egyesülete által a Czigány János-féle versenyalapra rendezett gyűjtésben körünk tagjai 46.72 koronával vettek részt.

XIV. Gyorsírókörünk 1910. jun. 18-án tartotta meg évzáró vizsgálatát, melynek fényét nagyban emelték megjelenésükkel körünk szeretett védnöke, főt. Szinger Kornél igazgató úr, valamint Floderer Imre és Bíró Imre intézeti tanár urak, a Szegedi Gyorsírók Egyesülete részéről megtisztelte körünket Dobay Gyula elnök úr és Katona Dávid főtítkárr úr. Vizsgálat után évzáró közgyűlés következett, melyen a pénztárosi és titkári jelentés után a házi verseny könyvjutalmait osztottuk ki. Ugyanezen ülésen hívta fel tanárelnök a tagok figyelmét a vakációi szorgalmas gyakorlásra, melynek sikeresebb eszközlése végett Kulinyi Ernő VII. oszt. tan. vezetésével nyári kurzust létesítettünk a helybeliek számára.

XV. Az egész évben tanusított szorgalmukért és szép előmenetelükért, valamint a kör érdekében kifejtett munkásságukért külön dicséretet érdemelnek: Csányi Mátyás, Blau Izidor, Fürtös Béla, Kis Nándor, Málusz Egyed, Rácz Andor, Schmidt Károly, Schwarz Pál, Weisz István VIII., Kulinyi Ernő, Roboz László VII., Blau László, Bózsó István, Jakobovits Gyula, Neff Mátyás, Thanhoffer Emil VI., Berger László, Kallós Károly, Kellner Dániel V. A., Barabás Ervin, Fellegi Andor, Schwarz Sándor IV. B., Czinner Andor, Halasi Ferenc, Klucsik István, Lieber Béla, Répás Béla IV. A., Csányi György, Szőke Gyula, Vermes Imre III. B., Koch Andor III. A. oszt. tanulók.

XVI. Tájékoztatásul felemlítjük, hogy a jövő tanévben is, mint eddig, csakis III—VIII. oszt. tanulók lehetnek a kör tagjai. A tagsági díj 4.60 kor., melyért azonban az eddigitől eltérőleg a kör hivatalos lapját, a „Szegedi Gyorsíró“-t s annak két melléklapját kapják a tagok olvasókönyvül. A tandíj egész évre 12 korona. Nem fizetnek tandíjat, akik már 3 éven át fizettek. Méltánylást érdemlő esetekben a körvezető tanár a tandíjat mérsékli, esetleg egészen elengedi. Ez iránt már a beiratkozás alkalmával írásbeli kérvényt kell a tanárelnökhöz beadni s a kérést indokolni. Aki a tanfolyamba beiratkozott, az évközben ki nem maradhat s úgy a tagsági-, mint a tandíjat köteles megfizetni. A tagsági díj fizetése mindenkire kötelező.

c) *Ifjúsági segélyező-egyesület.* A segélyező egyesület 1909. évi szept. hó 26-án alakult meg és 1910. évi május hó 31-én tartotta zárógyűlését. Az alapszabályok értelmében 1909. évi nov. hó 22-én volt egy választmányi ülés, melyen a ruhasegélyezésekről volt szó és 1910. évi márc. hó 13-án rendes közgyűlés.

A lefolyt tanévben a következő választott tisztviselők végezték az egyesület munkáját: Elnök: Mukits Attila, VIII. oszt. tanuló; titkár: Rónay Dénes, VIII. oszt. tanuló; pénztáros: Kiss Miklós, VIII. oszt. tanuló; főjegyző: Kreiker Aladár, VII. oszt. tanuló; főkönyvtáros: Tarján Antal, VII. oszt. tanuló; ellenőr: Rónay Tibor, VII. oszt. tanuló; első aljegyző: Molnár Miklós, VI. oszt. tanuló; másod aljegyző: Kreiker Jenő, V. B. oszt. tanuló; első alkönyvtáros: Draskovich Ferenc, VI. oszt. tanuló; másod alkönyvtáros: Csávossy József, V. A. oszt. tanuló.

Választmányi tagok a VIII. osztályból: Perényi Izsó, Fürtös Béla Batta Gyula, Kern Lajos és Kovács Kálmán. A VII. osztályból: Danczinger Gyula, Balassa József, Sallai József és Tukats Sándor. A VI. osztályból: Mályusz Géza, Firbás Oszkár és Ketter Tibor. Az V. A., osztályból: Kúp László. Az V. B. osztályból: Kopeczky Károly.

Ezen iskolai évben a segélyező egyesületnek tagjai voltak a VIII. osztályból: Batta Gyula, Berger Imre, Bondy György, Csányi Mátyás, Fluck Endre, Fürtös Béla, Gunda Gyula, Hubcsik József, Kamocsay György, Kanyó Pál, Kern Lajos, Kiss Sándor, Kiss Miklós, Kontraszti János, Kovács Kálmán, Manyov Károly, Mályusz Egyed, Molnár László, Mukits Attila, Novák Oszkár, Oczwirik Elemér, Peille Ernő, Perényi Izsó, Rácz Andor, Rónay Dénes, Sárdy Brutusz, Spergely Tibor, Stancs Mátyás, Schwepler János, Székely László, Takács Zoltán, Vig Sándor. A VII. osztályból: Balassa József, Bäck Miklós, Danczinger Gyula, Hönigesz Félix, Kreiker Aladár, Kulinyi Ernő, Menyhért Zsigmond, Rónay Tibor, Sallai József, Scherer Antal, Senautka Oszkár, Tarján Antal, Tukats Sándor, Ujj György, Ujj János, Vajda Andor. A VI. osztályból: Bogdán Iván, Czappán Elemér, Devics Sándor, Draskovich Ferenc, Firbás Oszkár, Fischof György, Jakobovits Gyula, Kern Dezső, Ketter

Tibor, Kovács György, Kovács József, Kray Pál, Lasztovicza Andor, Mályusz Géza, Molnár Miklós, Reök Iván, Spergely Imre, Thanhoffer Emil, Vladár Ernő. Az *V. A. osztályból*: Burg Ete, Csávossy József br., Eszes István, Fodor István, Kollár Lajos, Kúp László, Máté Gyula, Szapáry Miklós gr., Szarka István, Végman Béla, Az *V. B. osztályból*: Kopeczky Károly, Kreiker Jenő, Leopold Ede, Ragályi Gyula. A *IV. A. osztályból*: Czinner Andor, Derecskey József, Devics István, Freifogel István, Hadfy Gyula, Kroó Imre, Lengyel László, Lieber Béla, Martits Károly, Pintér Ferenc, Radványi Géza, Somlyódy Árpád, Ujj Béla. A *IV. B. osztályból*: Blau Marcel, Boros Lajos, Böröcz Sándor, Faragó Endre, Fellegi Andor, Galambos Sándor, Gömöri Mihály, Grosser Jenő, Katona Péter, Kordás Sándor, Máté Sándor, Pinnel János, Sisák Ferenc, Schwarc Andor, Temesváry Ernő, Temesváry László, Szarka László. A *III. A. osztályból*: Czérna Gyula, Hegedüs Béla, Kanyó Béla, Katona Gyula, Kornhaber József, Leinczinger László, Máthé Jenő, Markovits Béla, Noth Salamon, Raskó István, Schütz József, Vig Pál, Weber Miklós. A *III. B. osztályból*: Bokor Andor, Bossányi Jenő, Csányi György, Csávossy Endre br., Egressy Zoltán, Gera Károly, Gróf Géza, Janik László, Márer Sándor, Szücs Andor, Trifunác Sándor, Vajda György, Vermes Gábor, Vermes Imre. Összesen: 138.

A segélyző-egyesület tőkéje az 1908—9. tanév végén 23,600 korona n. é. 4°/_o-os koronajáradék kölcsönkötvény és a Szeged-Csongrádi Takarékpénztárban 132,544. sz. betétkönyvecskében 4617·17 korona készpénz, összesen 28,217·17 korona.

A tőke gyarapodása az 1909—10. tanév végén 1606·19 korona s így a tőke álladéka az 1909—10. év végén 29,823·36 korona.

Ezen kimutatott gyarapodás részletekben a következő címeken folyt be:

A Szegedi Takaré- és Hitelrészvénytársaság ajándéka	25 K — f
A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár ajándéka	120 K — f
A Szegedi Kereskedelmi és Iparbank ajándéka	30 K — f
A Szegedi Bankegyesület R.-T. ajándéka	25 K — f
Popper Mór úr ajándéka b. Cserép Sándor halála évfordulóján ruhasegélyre	20 K — f
B. Eisenstädter Róbert úr ajándéka b. Cserép Sándor halála évfordulóján koszorú megváltás címén	30 K — f
Benke Elemér úr ajándéka	10 K — f
N. N. ajándéka	3 K — f
Behán János gondnok úr ajándéka Derékegyházáról	25 K — f
A karácsonyi gyűjtés eredménye	1103 K 39 f

Tagsági díjakból	550 K — f
Kamatokból	1098 K 80 f
Összesen	<u>3040 K 19 f</u>

A segélyző-egyesület tőkéje két részletben van elhelyezve, úgymint 24,642·32 korona n. é. 4⁰/₀-os koronajáradék kölcsönkötvényben és 5181·04 korona készpénz a Szeged-Csongrádi Takarékpénztár 132,544. sz. betét-könyvecskéjében.

Segélyezésre szolgált:

a) Az 1909. évi kamatokból és ajándékokból	884 K — f
b) Tagsági díjakból	550 K — f
Összesen	<u>1434 K — f</u>

mely összeget téli ruhák beszerzésére, könyvkötésre és könyvvásárlásra fordítottuk.

Az egyesületet könyvsegélyben részesítették: 1. A Szent-István Társulat 29 kor. értékben és a Lampel R. könyvkiadó vállalatok. 2. Mukits Attila, Rónay Dénes VIII., Rónay Tibor VII., Bogdán Iván, Draskovich Ferenc, Tallián Jenő VI., Csávossy József br., Ragályi Gyula és Szapáry Miklós V., Pintér Ferenc IV., Csávossy Endre br. és Vermes Gábor III., Dungyerszky Sándor II. oszt. tanulók. A 2. pont alatt megnevezett tanulók közül többen és Lakatos Gyuláné úrnő az egyesületet ruhasegélyben is részesítették. Külön átiratban mondtunk köszönetet dr. Gottlieb Ede csantavéri községi orvos úrnak és nejének azon kegyeletes elhatározásukért, hogy szép reményekre jogosító fiuknak, Istenben boldogult Gábor István, IV. B. oszt. tanulónak összes hátrahagyott fehérneműit, felső ruháit és könyveit intézetünk szegénysorsú tanulóinak ajándékozták.

A tanév folyamán az egyesület 176 tanulónak 1773 tankönyvet osztott ki használatra, 23 tanulót pedig meleg és új téli ruhával segélyezett. Kedves kötelességünknek tartjuk e helyen is köszönetet mondani az egyesület nemesszívű jótévedőinek.

d) *Matematikai és fizikai szeminarium.* Mindazon felsőbb osztályú tanulóink számára, kik a reáltudományok iránt hajlandóságot éreznek magukban, hogy ezen a téren kölcsönös megbeszélés és útmutatás folytán minél eredményesebben haladhassanak, alakult meg intézetünk kebelében a mat.-fizikai szeminarium. Ezen új egyesület célja a matematikában való jártasság előmozdítása: példák kidolgozása, előadások tartása és egyes pályakérdések megoldása, — azonkívül az egyes fizikai törvények kísérletek útján való igazolása által. A jelen tanévben kettős célunk első részével foglalkoztunk csak behatóbban. A fokozatos fejlődés elvét tartva szem előtt alsóbb fokon kezdtük, hogy ezen munkásságot természetes folyamánként egészítse ki majdan a jövő fizikai tanulmány.

Az első megbeszélések 1909. év szept. 21-én tartott összejövetel alkalmával történtek, amikor az alapszabályok milyensége jött szóba és a gyűlések tartásának ideje. Az alapszabályokat megerősítés végett 3 példányban felterjesztettük a miniszteriumba.

Az alapszabály-tervezet értelmében az ügyek vitelére tisztviselő kart választott a gyűlés a következő eredménnyel. Elnök Lasztovicza Andor, VI. oszt. tanuló; titkár: Thanhoffer Emil, VI. oszt. tanuló; jegyző: Telléry Géza, VI. oszt. tanuló, pénztáros: Bózsó István, VI. oszt. tanuló; ellenőr: Huszárcsek Nándor, VI. oszt. tanuló. Az egyes pályakérdések elbírálására bírálók lettek: Firbás Oszkár, Gergő András, Kátay Lajos, Kerner Imre, Kovács György, Mályusz Géza, Molnár Miklós, Neff Mátyás és Spergely Imre, VI. oszt. tanulók.

Az év folyamán 19 gyűlést tartottunk, melyeken a grafikai ábrázolás, végtelen nagy és kicsiny, a determinánsok, logaritmus, kör és részei, szögfüggvények, az aritmetikai és geometriai haladvány, a ferdeszögű háromszögek különbözőzetei, a trigonometria gyakorlati alkalmazásai kerültek több-több példán tárgyalás alá. Kitűztünk 9 pályátételt, melyekre 26 dolgozat érkezett be. Jutalmat nyertek: Neff Mátyás (2), Szalay István, (2), Bózsó István (1), Ketter Tibor (1), Jakobovics Gyula, (1), Thanhoffer Emil (1). Dícséretben részesültek: Devich Sándor (2), Draskovich Ferenc (1), Neff Mátyás (2), Kovács György (1), Huszárcsek Nándor (1), Urbán István (1), Jakobovics Gyula (1).

Az egyes dolgozatokat 3—3 bíráló, egy-egy tisztviselő s végül a körvezető tanára nézte át az érték helyes megállapítása céljából. Előadás három volt. Thanhoffer Emil titkár értekezett először a grafikai ábrázolás előnyeiről és hasznáról, majd Lasztovicza Andor elnök tartott előadást a determinánsokról, különös tekintettel a két és három ismeretlennel bíró első fokú egyenletek megoldására. Végül a körvezető tanár a számtalan grafikai ábrázolásból kiindulva, a differenciális kalkulus elemeit fejtegette.

A tagok száma 65 volt, kik egyenkint 1—1 K tagsági díjat fizettek, mely összeget részben pályamunkák jutalmazására, részben folyóiratok beszerzésére fordítottuk. Járattuk a „Középiskolai Matematikai Lapok“-at 4 példányban. Ajándékokból befolyt 20 K s így az egyesületnek összesen 85 K állott rendelkezésére. Ebből pályadíjakként kifizettünk 31 K-t, folyóiratokra 24 K-t, bélyeg, jegyzőkönyvre 62 f-t, összesen 55 K 62 f-t. Marad tehát 29 K 38 f., mely összeget fizikai útmutató beszerzésére fogjuk felhasználni.

C) Általános ügyek.

1 *Látogatások.* Tank. kir. főigazgatónk, Szele Róbert dr. szept. 22., okt. 22., nov. 8., 11., 13., 25., 26., dec. 3. és jan. 28. napján végezte hivatalos évi látogatását. A tanítás menetének megfigyelése, az in-

tézet helyiségeinek és szertárainak átvizsgálása után május hó 20-án értekezletet tartott a tanári testülettel és közölte vele látogatásai közben szerzett tapasztalatait.

A jelen tanévi igazgatói értekezletet a tank. kir. főigazgató elnökölte alatt május hó 6-án és 7-én Zentán tartottuk meg.

A megbeszélendő tételek a következők voltak:

1. Az órarend összeállítása a didaktikai és hygienikus követelmények tekintetbe vételével.

2. Az ellenőrző értekezletek számának apasztása, tekintettel az iskolának a szülői házzal való sűrűbb érintkezésére.

3. Kívánatos és célszerű-e a tanjegynapló behozatala a középiskolába?

4. Az érettségi vizsgálatok eredményének elbírálása.

5. Fenntartandó-e az évvégi vizsgálatok mai alakja? A törvénynek erre vonatkozó rendelkezése nem volna-e megváltoztatandó?

Ezen kérdéseket testületünk megbeszélte és állásfoglalásáról jegyzőkönyvet terjesztett be a tank. kir. főigazgató úrnak, aki a tankerületből beérkezett jegyzőkönyvekből az egy tételre vonatkozókat egy-egy igazgatónak osztotta ki referálás céljából.

Az igazgatói értekezleten az egyes tankerületek óhaja alapján határoztak az igazgatók. Megállapodásaikat jegyzőkönyv alakban ki nyomtatják és megküldik az egyes intézeteknek.

Egyéb látogatások. Az iskolafenntartó város magisztrátusa állandó érdeklődéssel kísérte a jelen tanévben is intézetünk működését. A város polgármestere, Lázár György dr., a kulturügyek tanácsnoka, Gaál Endre dr., és a sajtó képviselői is megjelentek iskola-ünnepélyeinken és érettségi vizsgálatunkon. A szülők és a nagyközönség minden ünnepélyünkön igazi szerelettel és lelkesedéssel vesznek részt, az évvégi záróvizsgálatokat is szép számban látogatják.

2. *Iskolai ünnepélyek.* Az ifjúság hazafias érzületének fejlesztésére, vallásosságának, nemes lelkesedésének és kegyetefének ápolására több iskolai ünnepélyt tartottunk.

Október 6-án megünnepeltük az aradi tizenhárom vértanúságának évfordulóját (gyászistentisztelettel és iskolai ünnepélyvel).

November 1-én kegyeletes ünnepélyt rendezett ifjúságunk az elhunyt tanárok sírjánál énekkel és szavalatokkal. Másnap pedig Dugonics András sírját hazafias beszéd, ének és szavalatok kíséretében koszorúzta meg.

November 19-én, Szent Erzsébet ünnepén ez idén is csendes imádsággal, gyászistentisztelettel és iskolai ünnepélyvel hódolt az ifjúság az ország felejthetetlen Nagyasszonya, Erzsébet királyné emlékének. Ugyanakkor gyűjtést rendeztünk a vakok javára: a gyűjtés

eredményekép befolyt 30 koronát a szegedi vakok intézetének küldtük el.

Január hóban Mikszáth Kálmán jubileumát ünnepeltük meg.

Egyházi ünneppel ültük meg február 2-án Kalazanti Szt. Józsefnek, rendünk alapítójának, az emberiség egyik legnagyobb jótévőjének emlékünnepét. Az ünnepi beszédet az I—II. osztálynak Szabó Mihály dr., a III—IV. osztálynak Révész László, az V—VIII. osztálynak pedig Kiss István tartotta.

Márc. 12-én, a szegedi árvíz 31. évfordulóján, a város fogadalmi ünnepén, ünnepélyes istentiszteletben vett részt az ifjúság, utána az Önképzőkör tartott ünnepélyt.

A sajtószabadság kivívása emlékének márc. 15-én az ifjúság iskolai ünnepéllal áldozott, mely hazafias énekek és szavalatokból állt: április hó 11-én az 1848-as törvények szentesítésének évfordulóját ültük meg.

Április hóban Széchenyi István gróf emlékének adóztunk, halálának 50. évfordulójára alkalmából.

Jún. 8-án, a koronázás évfordulóján hálaadó isteni tiszteletet tartottunk.

Végül az »Önképzőkör« saját kebelében több kiváló írónk, költőnk kegyeletes emlékét újította föl, május 22-én pedig nyilvános évzáró ünnepélyt rendezett, mely számos előkelő vendég jelenlétében az intézet dísztermében folyt le. Mindezekről a bővebb tudósítás és az ünnepélyek műsora Értesítőnk »Önképzőkör« c. fejezetében található. Ugyanezen alkalommal rajztanáraink a tanulók egész évi rajzaiból kiállítást rendeztek, melyet a záróünnepélyen megjelent közönség szép számmal tekintett meg.

3. Kirándulások. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 1905. évi 2472. eln. szám alatt elrendeli a tanulmányi kirándulásokat és utazásokat. Intézetünk a tanév folyamán többször tartott az egyes osztályokkal a város környékén természetrajzi és földrajzi kirándulásokat: május hó első hetében pedig nagyobb tanulmányi kirándulást rendeztünk az Adria vidékére. Ezen tanulmányi kirándulásban intézetünk 2 tanulója vett részt Czimmermann Pál, Torma Károly és Babos Dezső vezető tanárok kíséretében. Ezen tanulmányút leírását Értesítőnk más helyén közöljük.

V.

Könyv- és szertárak.

1. Könyvtárak.

a) Tanári könyvtár.

I. Hittudomány. 1. *Könyvek*: Chobot Ferenc: Jézus Krisztus egyházának története. I—III. kötet. Bpest-Rákospalota 1907. (*A nm. vall. és közokt. min. ajándéka.*) — Dr. Dudek János: Származástan és világnézet. Bpest, 1909. — Járosy Dezső. Az Eukarisztia zenéje. Temesvár, 1910.

2. *Tudományos folyóiratok*: Hittudományi Folyóirat. Szerk. Dr. Kiss János. — Religió. Szerkeszti Dr. Dudek János. — Szent Gellért. Szerk. Dr. Strommër Viktorin.

II. Magyar nyelv és irodalom. 1. *Könyvek*: Egressy Ákos: Petőfi Sándor életéből. Budapest, 1909. — Farkas Emőd: Petőfi élete. Regényes korrajz. Budapest, 1909. — Gyöngyösy: Marssal társalkodó Murányi Vénus. Magyarázta Badics Ferenc. Budapest, 1909. — Magyar-Irók Arany könyvtára I—X. k. Budapest. 1908. (*Biró Benő úr ajándéka.*) — Nyelvjárási tanulmányok. Budapest, 1903—5. I—II. kötet. — Ötven év Nagy Sándor (Senex) összegyűjtött műveiből. Kiadja a Dugonics Társaság. Szeged, 1909. — Palágyi Menyhért: Petőfi. Budapest, 1909. — Somogyi Gyula: Petőfi Sándor költészete. Budapest, 1909. — Toldi Géza: Varázsrontó. Budapest, 1909.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Akadémiai Emlékbeszédok, XIV. 5-9. — Akadémiai Értesítő. Szerk. Heinrich Gusztáv. — Erdélyi Múzeum. Szerk. Erdélyi Pál. — Értekezések a nyelv- és széptud. köréből. Szerk. Szinnyi József. XXI. 3-6. — Irodalomtörténeti közlemények. Szerk. Szilády Áron. — Képes Folyóirat. Szerk. Hoitsy Pál. — Magyar Nyelv. Szerk. Szily Kálmán. — Magyar Nyelvőr. Szerk. Simonyi Zsigmond. — Nyelvészeti Füzetek. Szerk. Simonyi Zsigmond. Budapest, 1903—7.

III. Klasszika és modern filológia. 1. *Könyvek*: Bayer József: Shakespeare drámái hazánkban I—II. kötet. Budapest, 1909. — Cicero: De claris oratoribus. Lipsiae. 1860. (3 példány.) — Cicero: De finibus

bonorum et malorum libri V. Lipsiae, 1863. (3 példány.) — Cicero: Cato maior de senectute. Laelius de amicitia. Lipsiae, 1864. (3 példány.) — „Für König u. Vaterland“ v. Gustav Ebner. Pozsony, 1906. (*A nm. vall. és közokt. min. ajándéka.*) — Dr. Mráz Gusztáv: A dobsinai német nyelvjárás. Budapest, 1909. — Pável Ágost: A vashidegküti szlovén nyelvjárás hangtana. Budapest, 1909. — Shakespeare. Irta Raleigh Walter, ford. Dr. Czeke Marianne. Budapest, 1909.

2. *Tudományos szakközlöny*: Philológiai Közlöny. Szerk. Császár Elemér és Láng Nándor.

IV. Bölcsészet, neveléstan és művészet. 1. *Könyvek*: A nemi élet etikája és pedagógiája. Irta Fr. W. Foerster. Ford. Dr. Schütz Antal. Budapest, 1909. — A szabadoktatás országos szervezete. Budapest, 1909. (*A nm. vall. és közokt. min. ajándéka.*) — Az egységes jogositású középiskolákról szóló szakértekezlet Jegyzőkönyve. Budapest, 1906. (*A nm. vall. és közokt. min. ajándéka.*) — A tragédia eredete, vagy a görögség és a pesszimizmus. Irta Nietzsche, ford. Fülep Lajos, Budapest, 1910. — Darvai Móric: Benvenuto Cellini élete és művei. Budapest, 1907. — Ember Sándor: Az erkölesnevelés problémája. Budapest, 1909. — Éber László: Művészettörténeti olvassmányok. Budapest, 1909. — Gaál Mózes: A jövő iskolája. Budapest, 1909. (*A nm. vall. és közokt. min. ajándéka.*) — Magyarország közoktatásügye az 1908. évben. Budapest, 1910. (*A nm. vall. és közokt. min. ajándéka.*) — Malonyai A magyar nép művészete II. k. Budapest, 1909. — Műveltség könyvtára II. sorozat. A művészet könyve. Budapest, 1909. — Pekár Gyula: Ferrara. Ravenna. Firenze. Budapest, 1907. — Platon válogatott művei. III. kötet. Symposium, Phaidros. Fordította Dr. Dercsényi Móric. Budapest, 1909.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Értekezések a társadalomtudomány köréből. XIV. 1—4. — Értekezések a bölcsellettudomány köréből. III. 6—7. Hivatalos Közlöny. — Magyar Középiskola. Szerk. Dr. Prónai Antal. — Magyar Pedagogia. Szerk. Dr. Fináczy Ernő és Weszely Ödön — Magy. Társadalomtud. Szemle. Szerk. Apáthy István. — Orsz. Középisk. Tanáregyesületi Közlöny. Szerk. Dr. Lévay Ede. — Lehrproben u. Lehrgänge. Dr. Fries u. dr. Menge, Halle. — Literarisches Zentralblatt für Deutschland. D. Ed. Zarneke, Leipzig.

V. Történelem és földrajz. 1. *Könyvek*: Fodor Sándor: Napoleon. (Életkép.) II. kiadás. Budapest, 1909. — III. Béla király és hitvese, Antiochiai Anna emlékezete. Budapest, 1908. (*A tank. kir. főigazgató úr ajándéka.*) — Kállay Béni: A szerb felkelés története 1807—1810. I—II. kötet. Budapest, 1909. — Mahler Ede: Ókori Egyiptom. Budapest, 1909. — Sztáray grófné: Erzsébet királyné. Budapest, 1909. — Waddell La Austine: A rejtelmes Lhassza és az 1903—4. évi angol

katonai ekspedició története. Átdolgozta Dr. Schwalm Amadé. Budapest. 1910.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Archeológiai Értesítő. Szerk. Hampel József. — Értekezések a történeti tudományok köréből. XXII. 4—7. Szerk. dr. Pauer Imre. — Földrajzi Közlemények. Szerk. Dr. Cholnoky Jenő. — Századok. Szerk. Dr. Borovszky Samu.

VI. Természetráaj és kémia. 1. *Könyvek*: Bodrossi Lajos: Útmutatás természetráaji gyűjtemények létesítésére. Temesvár, 1909. — Dr. Mágócsi—Dietz Sándor: A növények táplálkozása, tekintettel a gazdasági növényekre. Budapest, 1909.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Állattani Közlemények. Szerk. Soós Lajos. — Botanikai Közlemények. Szerk. Klein Gyula és Tuzson János. — Magyar Kémiai Folyóirat. Szerk. Ilosvay Lajos.

VII. Mennyiségtan és természettan. 1. *Könyvek*: A nagyszombati érseki főgimnázium Természettud. Körének 1908—9. működése. Közli: Hudyma Emil. Nagyszombat, 1909. (*Az intézet ajándéka.*) — Beret—Bogdánfy: A földgömb és a légkör fizikája. Budapest, 1909. — E. Borel P. Stäckel: Die Elemente der Mathematik. I. Arithmetik u. Algebra. II. Geometrie. Leipzig u. Berlin. 1908—9. I—II. kötet. — Hermann Hahn: Handbuch für Physikalische Schülerübungen. Berlin, 1909. — J. Tannery - Klaess: Elemente der Mathematik. Leipzig u. Berlin, 1909. — Violle: Lehrbuch der Physik. I—II. Mechanik, III—IV. Akustik u. Optik. Berlin, 1892—7. — Landolt—Börnstein: Physikalisch—Chemische Tabellen. Berlin, 1905. — Dr. Zempléni Győző: Az elektromosság gyakorlati alkalmazása. Budapest, 1910.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Annalen der Physik. W. Wien u. M. Planck—Leipzig. Mathem. és Természettud. Értesítő. Szerk. König Gyula. XXVII. 1—5. XXVIII. 1. — Mathem. és Természettud. Közlemények. Szerk. Dr. Lengyel Béla. XXX. 5. — Természettudományi Közöny. Szerk. Gorka S. és Ilosvay Lajos. — Zeitschrift f. mathem. u. naturw. Unterricht. Dr. H. Schotten. Leipzig u. Berlin.

VIII. Vegyések. 1. *Könyvek*: Az Erdélyi Múzeum-Egyesület multja és jelene. Összeállította Kelemen Lajos. 1909. (*Ajándék.*) — Dr. Erődi Béla: A londoni magyar kulturális kiállítás és tanulságai. Budapest, 1909. (*A szerző ajándéka.*) — Dr. Lázár György: Visszaemlékezés a nagy árvíz napjaira. Szeged, 1909. — Numizmatikai Közöny. Szerk. Gohl Ödön. I—VIII. évfolyam. Budapest, 1902—9. (*Tömörkény István úr ajándéka.*) — 200 db középiskolai Értesítő.

2. *Folyóiratok*: Akadémiai Almanach 1910. — Herkules. Szerk. Porzsolt Jenő és Kálmán. — Jó Egészség. Szerk. Nagy Albert. — Kato-

nás Nevelés. Szerk. Cerri Gyula. — Tornaügy. Szerk. Maurer J. és Dr. Ottó József.

*

A tanári könyvtár gyarapodása a folyó iskolai évben:

1. *Vétel útján*: a) önálló szakmunka 41 mű, 53 kötet, 367 kor. 60 fillér értékben; b) tudományos folyóirat 29 mű, 32 kötet, 420 füzet, 291 korona 20 fillér értékben. — Az Akadémiától: a) önálló szakmunka 3 mű, 4 kötet, 14 korona értékben; b) tudományos folyóirat 8 mű, 38 füzet, 20 korona értékben. — A Természettudományi Társulat átalánya fejében: 1 mű, 1 kötet, 13 korona értékben.

Összesen: 82 mű, 90 kötet, 458 füzet, 705 korona 80 fillér értékben.

Ajándék útján: 19 mű, 28 kötet, 3 füzet, 130 korona, 40 fillér értékben.

* * *

A tanári könyvtárban a múlt évben volt: 3898 mű, 5368 kötet, 25,170 korona 89 fillér értékben. A folyó iskolai évi gyarapodás: 101 mű, 118 kötet 461 füzet, 836 korona 20 fillér értékben.

Eszerint a tanári könyvtár állománya az 1909—10. iskolai évben: 3999 mű, 5486 kötet, 26,007 korona, 9 fillér értékben.

b) Ifjúsági könyvtár.

1. Az önképzőköri könyvtár a lefolyt iskolai évben a következő művekkel gyarapodott: a) *Ajándék útján*: Fluck András VIII. o. t. ajándékából: Kisteleki Ede: Feltámadunk; Greguss és Beöthy: Magyar balladák; Calderon: Álhatatos fejedelem; Az élet álom; Goethe: Faust; Ifj. Dison: A párdue feltjai; Endrei Zalán: Tulipánkert; Bellamy Edward: Visszapillantás 2000-ről 1887-re. Kovács András VIII. o. t. ajándékából: Flammarion: A csillagok világa II. kötet; Beöthy Zsolt: A magyar irodalom történeti ismertetése, II. kötet; Nemzetünk nagy költői c. válogatásból: Zrinyi Miklós, Kazinczy Ferenc, Csokonai V. Mihály, Berzsenyi Dániel, Kisfaludy Károly, Kölcsey Ferenc, Jósika Miklós, Vörösmarty Mihály, Katona József; Brankovich György: Shakespeare jellemképei II.; Dr. Jászay: Kossuth Lajos; Edmond Rostand: Cyrano de Bergerac; Mátrai F. Béla: Szabad órák; Magyar könyvtárból: Petőfi S. élete és költészete, Barátság és szerelem II., Családi versei, Haza és szabadság; Kisfaludy Károly: Iréne, Csalódások; Jósika Miklós: Zólyomi; Madách Imre: Az ember tragédiája; Shakespeare: Lear király; Milton: Az elvesztett paradicsom; Pulszky Ferenc: Esmék Magyarország történetének filozófiájához; Sophokles: Oidipos Kolonosban; Kölcsey Ferenc: Parainesis; Balogh Pál: A legnagyobb magyarról; Dóczi Lajos: Csokonai; Kisfaludy Sándor regéi; Magyar népdalok; Abrányi Emil: Márciusi dalok. Takács

Zoltán VIII. o. t. ajándékából: Szemelvények a kalocsai növendékpap-ság munkálataiból; Hevesi Sándor dr.: Dráma és színpad; Jókai Mór: A fehér rózsza; Jósika Miklós: Zólyomi; Nieritz: Der Sonderling; Kis Nándor VIII. o. t. ajándékából: Huber Lipót: Az Ur Jézus szülőföldjén.

b) *Vétel útján*: Kozma Andor: Magyar Symphoniák, 5 kor.; Mikszáth Kálmán: A Noszty fiú esete Tóth Máriával, I., II., III. kötet, 12 kor.; Nagy Sándor: Ötven év, 3 kor.; Madách Imre: Az ember tragédiája, 3 kor.; Mikszáth Kálmán: A beszélő köntös, 4 kor.; Horváth János: Ady s a legújabb líra, 1 kor. 20 fillér; Oláh Gábor: Petőfi képzelete, 4 kor.; Mikszáth Kálmán: Almanach, 2 kor.; Archibald: Korunk találmányai, 8 kor.; Jakab Ödön: Őszi virágok, 3 kor. 50 fillér; Vrabély Ármánd: Vigabbnál vigabb históriák, 3 kor.; Várdai: Mikszáth Kálmán 2 kor. 50 fillér; Lőrinczy György: Mikszáth Kálmán, 60 fillér; Dr. Hevesi Sándor: Az előadás művészete, 1 kor. 80 fillér; Mikszáth Kálmán: Frivol akta, 2 kor. 40 fillér; Csiky Gergely: A Kyklops, 80 fillér; Kéry Gyula: Friss nyomon, 1 kor. 20 fillér; Baróti Lajos: Petőfi adomák, 1 kor. 20 fillér; Váradai Antal: Regényes rajzok Petőfi életéből, 1 kor. 20 fillér; Barabás A.: Felhők, 1 kor. 20 fillér; Gyulai Pál: Petőfi Sándor lírája, 1 kor. 20 fillér; Dr. Ferenczy Zoltán: Szabadság, Szerelem, 1 kor. 20 fillér; Szendrey Júlia: Költeményei, 1 kor. 20 fillér; Szendrey Júlia: Elbeszélései, 1 kor. 20 fillér; Petőfi és Arany levelezése, 1 kor. 20 fillér; Meltzl H.: Petőfi tanulmánya, 1 kor. 20 fillér; Farkas Emőd: Petőfi élete, 1 kor. 20 fillér; Egressy Ákos: Petőfi Sándor életéből, 1 kor. 20 fillér; Palágyi Menyhért: Petőfi, 1 kor. 20 fillér; Somogyi Gyula: Petőfi Sándor költészete, 1 kor. 20 fillér; Kállay Béni: A szerb fölkelés, I., II. kötet, 8 kor.; Maller Ede: Ókori Egyiptom, 5 kor.; Raleigh: Shakespeare, 5 kor.; Akadémiai értesítő, 10 kor.; Századok, 10 kor.; Természettudományi Közlöny, 20 kor.

2. *Az ifjúsági nagyobb és kisebb könyvtár gyarapodása:*

a) *Vétel útján*: Jókai: Politikai divatok, Egy magyar nabob, Kárpáthy Zoltán, Egy az Isten, A kőszívű ember fiai, Mire megvénülünk, Névtelen vár, Szegény gazdagok, Népvilág, Sonkolyi Gergely, Hétköznapok, A magyar nép élce, Magyarhon szépségei, Felfordult világ, Dekameron, Csataképek, Észak honából, A janicsárok végnapjai, Árnyképek, Erdély aranykora, Az új földesúr, Fehér rózsza, Szomorú napok, Véres könyv, A debreceni lunatikus, Törökvilág Magyarországon, Régi jó táblabírák, Az elátkozott család, Színművek: Eötvös József br.: A falu jegyzője, Magyarország 1514 ben, Nővérek, Karthausi; Kemény Zsigmond br.: Rajongók, Zord idő; Mauzoni: A jegyesek; Ebers: Uarda; Sienkievicz: Quo vadis? Kis lovag; Pulszky: A magyar jakobinusok; Tolnai Lajos: Az urak; Beniczkyné: Végzetes tévedés; Kiss József: Költemények; Hankó Vilmos: Universum; Gáspár Ferenc: A föld körül.

b) *Ajándék útján*: Gábor Endre IV. o. t. ajándéka: Verne Gy.:

A robinzonok iskolája, Dél csillaga, Tizenötéves kapitány, A kárpáti várkastély, Huszezer mértföldnyire a tenger alatt, A gőzház, A névtelen család, Robinson Kruzoé, Matyi és Peti; Barna Jónás: A szabadságharc hősrégéi; Rákosi Jenő: A kis Kelemen története; Sas Ede: Kurucok csillaga; Gaal Mózes: Virág Palkó; Simony Jenő: Az új világ (Utirajzok); Cooper: Az utolsó mohikán; Daudet Alphonze: Tarasconi Tartarin; Füredi Ignác: Báró Manx kalandjai; Swift—Vajdafy: Gulliver utazása; Hermann O.: A madarak hasznáról és káráról.

3. *Kötelező olvasmányok tára.* Szemelvények a Margit-legendából 10 drb.; Alexandriai szt. Katalin legendája 10 drb.; Magyar szentek legendája 10 drb.; Magyar egyházi énekek a középkorból 10 drb.; Vörösmarty válogatott kisebb költeményei 10 drb.; Katona Bánk bánja 15 drb.; Csokonai: Dorottyá 10 drb.; Kisfaludy: Csalódások 10 drb.; Sophokles: Antigone 10 drb.; Tompa népregéi 15 drb.; Vörösmarty: Csongor és tünde 15 drb.; Zalán futása 15 drb.; Madách: Az ember tragédiája, magyarázta Alexander Bernát, 10 drb. Összesen 160 darab.

2. Szertárak

a) Természettani szertár.

A természettani szertár gyarapodása az 1909—1910. tanévben: A földrajzi társaság megkeresésére külön közgyűlési határozattal egy *földrengésjelző készülék*: F: 166. sz. Mainka inga pár 2,200 K, F: 167. sz. Passage műszer időhatározásra 201,06 K, L: 168. sz. Olajos légritkító 486 K. A gyarapodás összértéke: 2,887,06 K.

b) Természetrajzi szertár.

Vétel útján szereztetett: Törökgyök (félcsontváz 24 K) és zöld gyök (24 K), házi tyúk fejlődése (36 K), sikló fejlődése (15 K), kecskebéka fejlődése (11 K 50 fill.) tarajos göbő fejlődése (11 K 50 fill.) czápa fejlődése (30 K). Brendl-féle növény minták: Chara fragilis 39 K 20 fill.), Claviceps purpurea (36 K), Mucor mucedó (37 K 50 fill.) Puccinia graminis (85 K 50 fill.) Errara—Laurent-féle növény élettani faliképek (15 lap 80 K). Forweg-féle növénybonctani faliképek (8 lap 32 K 80 fill.) és Brezina-féle ásványtani faliképek (4 lap 12 K) értékben. Összesen 477 K értékben.

c) Vegytani szertár.

Az előadásra szükséges anyagok kellő mennyiségben beszerezettek.

d) Történelmi és földrajzi szertár.

A földrajzi szertár gyarapodása az 1909—1910. tanévben.

1. *Ajándék útján*: A nm. vall. és közokt. miniszterium megkülönböztette Magyarország néprajzi fali térképét.

2. *Vétel útján*: A föld felületének főalakjait szemléltető dombozmű. A föld felületének főalakjait szemléltető fali kép. 3 drb. A földrajzi alapfogalmakat szemléltető fali kép. 1 drb. A föld felületének főalakjai a magas hegységben. 1 kép. A föld felületének főalakjai a tengerparton. 1 kép. A földrajzi jellemképekből: Hóágak a Chimborassón. 1 drb. Korall szirtek Ausztrália mellett. 1 drb. Magyarország közigazgatási térképe. 1 drb. Összesen: 200 K.

e) Filológiai szertár.

E szertár gyarapodása vétel útján: Preller: *Odyssee Landschaften* 228·92 K értékben.

f) Érem és régiséggyűjtemény.

Az intézet érem és régiséggyűjteményét adományokkal gyarapították: Derecskey József IV. b. 1 drb. (ep.). Berger László V. a 1 drb. (ep.) Kollár Lajos V. a. 1 drb. (ep.), Máté Sándor IV. o. tanuló (rp. és np.) Van az éremtárban 2346 drb. érem és 174 papírpénz. A jótékony adakozók fogadják az intézet hálás köszönetét.

g) Rajzszeretár.

E szertár gyarapodása vásárlás útján: 14 drb. mellszobor, részint magyar klasszikus költőink, részint államférfiaink soraiból 200·80 K.

h) Ének- és zeneszerek.

Az énekszerek ezidei gyarapodása vétel útján: hangjegyek 76 kor. értékben. A zeneszerek gyarapodása vétel útján: hangjegyek 25 korona értékben.

i) Tornaszertár.

A tornaszertár gyarapodása az 1909—1910. tanévben: 1 drb. vastalapzatú, magasságban és szélességben szabályozható korlát, ára 310 korona, 2 drb. lebegő gerenda, ára 72 korona, 2 drb. ugródeszka, ára 18 korona, 6 drb. mászópózna, ára 66 korona, 20 drb. birkózóbot, keményfából, ára 10 korona, 1 drb. kettőslétra, ára 13 korona, összesen 32 drb. 489 korona értékben. Vasúti szállítási költség 20 korona.

VI.

Az intézet személyzete.

A) A kötelezett tantárgyak tanárai.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg. éveknek száma	Tantárgyak, amelyeket előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Heti óráinak száma	Észrevételek
1	Szinger Kornél r. tanár	22	Filozófiai prope- deutika	VIII.	3	Igazgató.
2	Babos Dezső r. tanár	4	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv Görögpótló iro- dalmi tanulmány Szépirás	IV. A. IV. A. VI. IV. A. VI. I. B.	19	A IV. A. osztály főnöke, az ifj. nagyobb könyvtár gondnoka, játékfelügyelő.
3	Biró Imre r. tanár	3	Magyar nyelv Latin nyelv	III. B. III. B. IV. B	16	A III. B. osztály főnöke, értelkezleti jegyző.
4	Bite Béla r. tanár	16	Magyar nyelv Latin nyelv Görögpótló iro- dalmi tanulmány Szépirás	V. A. I. A V. A. VIII. I. C.	18	Az V. A. osztály főnöke.
5	Bontó József r. tanár	20	Vallástan Latin nyelv Görög nyelv Német nyelv	III. B. VI. VI. III. B. IV. A.	19	A VI. osztály főnöke, a filológiai szertár őre.
6	Both Ferenc dr. r. tanár	17	Vallástan Magyar nyelv és irodalom Latin nyelv Görögpótló iro- dalmi tanulmány	VII. VIII. II. A. VIII. VII.	18	A VIII. osztály főnöke, az ifj. önképzőkör vezetője, tandíjkezelő.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg. évek számának száma	Tantárgyak, amelyek előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Heti óráinak száma	Észrevételek
7	Zimmermann Pál r. tanár	10	Vallásstan Történelem Földrajz Természetrajz	IV. B. B. III. IV. B. VIII. I. C. III. B. I. C	18	A IV. B. osztály főnöke, a földrajzi szertár gondnoka.
8	Fábian Imre r. tanár	7	Magyar nyelv Latin nyelv Görögpotló irodalmi tanulmány	I. B. II. A I. B. V. A V. B.	19	A I. B. osztály főnöke, az ifj. kisebb könyvtár gondnoka.
9	Fekete Ipoly r. tanár	26	Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv	III. A. III. A. VII. VIII.	19	A III. A. osztály főnöke, a katonai gyakorlatok és céllövés felügyelője.
10	Floderer Imre r. tanár	12	Vallásstan Földrajz Természetrajz Szépirás	II. A. I. B. II. A. I. B. II. A. IV. A. VI. II. A.	19	A II. A. osztály főnöke, a természetrajzi és vegytani szertár őre, játékelügyelő.
11	Hogyor József r. tanár	8	Természettan Mennyiségtan	VIII IV. B V. A. V. B. VI. VIII.	19	A természettani szertár őre, az ifj. segélyző-egylet felügyelője.
12	Kátay Lajos világi r. tanár	26	Rajzoló geometria	I. C III. A. III. B.	7	Főeáliskolai rendes és gimnáziumi kiegészítő rajztanár.
13	Kiss István r. tanár	7	Vallásstan Magyar nyelv és irodalom Latin nyelv	I. A I. B. V. A. V. B. VIII. VII. VII.	18	A VII. osztály főnöke, főgim. hitszónok, a tanári könyvtár őre.
14	Kolosváry Lajos r. tanár	4	Természettan Mennyiségtan	VII. I. B. II. A. II. B. VII.	19	
15	Nováky Bertalan világi r. tanár	38	Rajzoló geometria Szabadkézi rajz	I A I B. II. A. II. B. IV. A. IV. B. V. VIII.	24	A rajzszertár őre.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg. évek számja	Tantárgyak, amelyeket előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Heti óráinak száma	Észrevételek
16	Pesovár Ambrus r. tanár.	2	Vallástan Magyar nyelv Német nyelv	III. A. IV. B. V. B. III. A. IV. B. V. B.	19	Az V. B. osztály főnöke.
17	Prelogg József r. tanár.	12	Magyar nyelv Német nyelv Szépirás	I. A. V. A. VI. VII. V. II. I. A.	18	Az ének- és zenekar vezetője
18	Révész László r. tanár.	2	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv Szépirás	II. B. II. B. II. B. V. A. V. B. II. B.	19	A II. B. osztály főnöke, hitelemző
19	Salánky István r. tanár.	21	Latin nyelv Történelem	V. B. IV. A. V. A. V. B. VII.	18	Az érem és régiség-tár őre, az intézet évkönyvének vezetője.
20	Schindlberger József világi, okl. h. tornatanár.	3	Testgyakorlás Játék	I. C. II. B. III. A. IV. A. IV. B. I—VIII.	16	
21	Szabó Mihály dr. r. tanár.	2	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv Történelem	I. C. I. C. I. C. III. A. VI.	19	Az I. C. osztály főnöke, hitelemző.
22	Timina Ödön világi, r. tornatanár.	24	Testgyakorlás	I. A. I. B. II. A. III B. V—VIII.	18	A tornaszerek felügyelője
23	Torma Károly r. tanár.	6	Földrajz Természetrajz	I. A. II. B. I. A. II. B. IV. B. V. A. V. B.	19	Az I. A. osztály főnöke
24	Vajda Imre r. tanár.	4	Földrajz Mennyiségtan	III. A. I. A. I. C. III. A. III. B. IV. A.	19	

B) A más vallású tanulók hitoktatói.

1. **Bereczk Sándor**, a szegedi ev. ref. egyház lelkésze, tanította az ev. ref. vallású tanulókat heti 8 órában, az állami főreáliskola helyiségében.
2. **Lőw Immánuel dr.**, Szeged és kerülete főrabbija, tanította az izraelita vallású tanulókat heti 9 órában, az állami főreáliskola helyiségében.
3. **Nestor Romulus**, magyar-csanádi gör. kel. román segédlelkész, tanította a gör. kel. román tanulókat heti 2 órában, az állami főgimnázium helyiségében.
4. **Sevity Lázár**, szegedi gör. kel. szerb plébános, tanította a gör. kel. szerb tanulókat heti 8 órában, a városi főgimnázium helyiségében.
5. **Thomay József**, szegedi ág. hitv. ev. lelkész, tanította az ág. hitv. ev. tanulókat heti 6 órában, az állami főreáliskola helyiségében.

C) A nem kötelezett tantárgyak tanárai.

1. **Bite Béla**, főgimn. r. tanár, a francia nyelv képesített rendkívüli tanára, tanította a francia nyelvet heti 2 órában.
2. **Torma Károly**, főgimn. r. tanár, okl. gyorsíró, tanította a gyorsírást heti 4 órában.
3. **Nováky Bertalan**, főgimn. rajztanár, tanította a szabadkézi rajzot heti 2 órában.
4. **Prelogg József**, főgimn. r. tanár, tanította az éneket heti 4 órában.

D) Iskola-orvos és egészségtan-tanár.

Gidófalvy Béla dr., honvéd törzsorvos, az egészségtan képesített tanára, tanította az egészségtant a VII. és VIII. osztályban, heti 2 órában.

E) Vívómester.

Armentani Ede, okl. vívómester, tanította a kard- és törvívást heti 4 órában.

F) Céllövés és katonai gyakorlatok.

Döme Gyula, 5. gyalogezredb. honvédfőhadnagy, tanította a céllövést és katonai gyakorlatokat heti 2 órában.

VII.

Tananyag.*

A) Kötelezett tantárgyak.

1. A tantárgyak osztályok szerint.

Első A), B) és C) osztály.

Osztályfőnökök: A) osztályban: *Torma Károly*, B) osztályban: *Fábián Imre*, C) osztályban: *Szabó Mihály dr.*

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Kis katekizmus. Tanárok: I. A) osztályban: *Kiss István*, I. B) osztályban: *Kiss István*, I. C) osztályban: *Szabó Mihály dr.*

Magyar nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Acsai—Barta—Madarász, Iskolai magyar nyelvtan és olvasókönyv. Tanárok: I. A) osztályban: *Prelogg József*, I. B) osztályban: *Fábián Imre*, I. C) osztályban: *Szabó Mihály dr.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Fodor—Székely: Liber Sexti latin nyelvkönyv. Tanárok: I. A) osztályban: *Bite Béla*, I. B) osztályban: *Fábián Imre*, I. C) osztályban: *Szabó Mihály dr.*

Földrajz, heti 3 órában. Tankönyv: Körösi, Földrajz, I. r. Tanárok: I. A) osztályban: *Torma Károly*, I. B) osztályban: *Floderer Imre*, I. C) osztályban *Czimmermann Pál*.

Természetrajz, heti 2 órában. Tankönyv: Ormándy dr., Természetrajz. Tanárok: I. A) osztályban: *Torma Károly*, I. B) osztályban: *Floderer Imre*, I. C) osztályban: *Czimmermann Pál*.

Számtan, heti 4 órában. Tankönyv: Suták dr., Számtan. Tanárok: I. A) osztályban: *Vajda Imre*, I. B) osztályban: *Kolosváry Lajos*, I. C) osztályban: *Vajda Imre*.

Rajzoló mértan, heti 3 órában. Tankönyv: Huszka, Rajzoló

---

* A tananyag elméleti részét az Utasítások szerint végeztük el s így itt nem közöljük.

geometria, I. r. Tanárok: I. A) és I. B) osztályban: *Nováky Bertalan*, I. C) osztályban: *Kátay Lajos*.

Szépírás, heti 1 órában. Tanárok: I. A) osztályban: *Prelogg József*, I. B) osztályban: *Babos Dezső*, I. C) osztályban: *Bite Béla*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanárok: I. A) és B) osztályban: *Timina Ödön*, I. C) osztályban: *Schindlberger József*.

Második A) és B) osztály.

Osztályfőnökök: A) osztályban: *Floderer Imre*, B) osztályban: *Révész László*.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Pokorny dr., Ószövetségi bibliai történetek. Tanárok: II. A) osztályban: *Floderer Imre*, II. B) osztályban: *Révész László*.

Magyar nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Acsay—Bartha—Madarász: Magyar nyelvtan és olvasókönyv, II. r. Tanárok: II. A) osztályban: *Fábián Imre*, II. B) osztályban: *Révész László*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Pirchala, Latin nyelvtan. U. a. Latin olvasó- és gyakorlókönyv. Tanárok: II. A) osztályban: *Both Ferenc dr.*, II. B) osztályban: *Révész László*.

Földrajz, heti 3 órában. Tankönyv: Kőrösi, Földrajz, II. r. Tanárok: II. A) osztályban: *Floderer Imre*, II. B) osztályban: *Torma Károly*.

Természetrajz, heti 2 órában. Tankönyv: Ormándy dr., Természetrajz, II. osztály számára. Tanárok: II. A) osztályban: *Floderer Imre*, II. B) osztályban: *Torma Károly*.

Számтан, heti 4 órában. Tankönyv: Suták dr., Számтан. Tanár: *Kolosváry Lajos*,

Rajzoló mértan, heti 3 órában. Tankönyv: Huszka, Rajzoló geometria, II. r. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Szépírás, heti 1 órában. Tanárok: II. A) osztályban: *Floderer Imre*, II. B) osztályban: *Révész László*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Schindlberger József*.

Harmadik A) és B) osztály.

Osztályfőnökök: A) osztályban: *Fekete Ipoly*, B) osztályban: *Biró Imre*.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Pokorny dr., Bibliai történet. Tanárok: III. A) osztályban: *Pesovár Ambrus*, III. B) osztályban: *Bontó József*.

Magyar nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Szinnyi dr., Rendszeres magyar nyelvtan. U. a. Magyar olvasókönyv, III. r. Tanárok: III. A) osztályban: *Fekete Ipoly*, III. B) osztályban: *Biró Imre*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Pirchala, Latin nyelvtan. U. a. Latin olvasókönyv. Tanárok: III. A) osztályban: *Fekete Ipoly*, III. B) osztályban: *Biró Imre*.

Német nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Endrei—Szele, Német Nyelvkönyv, I. r. Tanárok: III. A) osztályban: *Pesovár Ambrus*, III. B) osztályban: *Bontó József*.

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Jászai dr., Magyarország története. Tanárok: III. A) osztályban: *Szabó Mihály dr.*, III. B) osztályban: *Czimmermann Pál*.

Földrajz, heti 2 órában. Tankönyvek: Körösi, Földrajz, II. r. és Vörös dr., Matematikai és fizikai földrajz elemei. Tanárok: III. A) osztályban: *Vajda Imre*, III. B) osztályban: *Czimmermann Pál*.

Számтан, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr., Számтан. Tanár: III. A) és III. B) osztályban: *Vajda Imre*.

Rajzoló mértan, heti 2 órában. Tankönyv: Huszka, Rajzoló geometria. Tanár: *Kátay Lajos*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanárok: III. A) osztályban: *Schindlberger József*, III. B) osztályban: *Timina Ódön*.

Negyedik A) és B) osztály.

Osztályfőnökök: A) osztályban: *Babos Dezső*, B) osztályban: *Czimmermann Pál*.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Gerely, Róm. kath. szertartástan. Tanárok: IV. A) osztályban: *Babos Dezső*, IV. B) osztályban: *Czimmermann Pál*.

Magyar nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Bartha—Prónai dr., Stiliztika I. r. — Arany János, Toldi. Magyarázta Lehr. Tanárok: IV. A) osztályban: *Babos Dezső*, IV. B) osztályban: *Pesovár Ambrus*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Pirchala Imre, Latin mondatan. U. a. Latin olvasókönyv. Tanárok: IV. A) osztályban: *Babos Dezső*, IV. B) osztályban: *Biró Imre*.

Német nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Endrei—Szele, Német nyelvkönyv, II. r. Tanárok: IV. A) osztályban: *Bontó József*, IV. B) osztályban: *Pesovár Ambrus*.

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Jászai dr., Magyarország története II. r. Tanárok: IV. A) osztályban: *Salánky István*, IV. B) osztályban: *Czimmermann Pál*.

Természetráajz, heti 3 órában. Tankönyv: Ormándy dr., Növénytan. Tanárok: IV. A) osztályban: *Floderer Imre*, IV. B) osztályban: *Torma Károly*.

Algebra, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr., Algebra. Tanárok: IV. A) osztályban: *Vajda Imre*, IV. B) osztályban: *Hogyor József*.

Rajzoló mértan, heti 2 órában. Tankönyv: Huszka, Rajzoló geometria. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Schindlberger József*,

Ötödik A) és B) osztály.

Osztályfőnökök: A) osztályban: *Bite Béla*, B) osztályban: *Pesovár Ambrus*.

Vallástan, heti 2 órában. Titz dr., Kath. hittan. Tanár: *Kiss István*.

Magyar nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Bartha-Prónai: Retorika. Tanárok: V. A) osztályban: *Bite Béla*, V. B) osztályban: *Pesovár Ambrus*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Zsámboki, Cic. de imp. Cn. Pomp. Geréb dr., Cicero védőbeszéde A. Licinius Archias ügyében: Cserép dr., Szemelvény P. Ovidius Naso műveiből. Tanárok: V. A) osztályban: *Bite Béla*, V. B) osztályban: *Salánky István*.

Görög nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Maywald dr., Görög nyelvtan. Ugyanattól: Görög gyakorlókönyv. Tanár: *Révész László*.

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Szemelvények Tinódi, Gyöngyösi, Mindszenti, Kemény János és Bethlen Miklós gróf műveiből. Homeros Iliása és Odysseiája. Szemelvények Herodotos I—IX. könyvéből. Tankönyv: Badics dr., Magyar irodalmi olvasókönyv, I. r. Csengeri dr., Homeros Iliása. Gyomlai dr., Homeros Odysseiája. Geréb dr., Szemelvények Herodotos történeti művéből. Schill, Görög régiségek és a görög művészet története. Tanár: *Fábián Imre*.

Német nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Szemák dr., Német nyelv- olvasó- és gyakorlókönyv, II. r. Tanárok: V. A) osztályban: *Prelogg József*, V. B) osztályban: *Pesovár Ambrus*.

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Szölgvény, Az ókor története. Tanár V. A) és V. B) osztályban: *Salánky István*.

Természetráajz, heti 3 órában. Tankönyv: Ormándy dr., Állattan. Tanár: *Torma Károly*.

Mennyiségtan, heti 3 órában. Tankönyvek: Suták dr., Algebra és Lóky dr. Geometria. Tanár: V. A) és V. B) osztályban: *Hogyor József*.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Tanár; *Nováky Bertalan*.
Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Timina Ódön*.

Hatodik osztály.

Osztályfőnökök: Bontó József.

Vallástan, heti 2 órában. Titz dr., Erkölcsstan. Tanár: *Kiss István*.

Magyar nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Négyesy dr., Poetika olvasmányokkal; Shakespeare, Coriolanus. Ford. Petőfi, magyarázta Névy. Tanár: *Babos Dezső*.

Latin nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Bartal-Malmosi, T. Livii ab urbe condita I. XXI. és XXII. Cserép dr., Szemelvény Verg. Aeneiséből. Tanár: *Bontó József*.

Görög nyelv, heti 5 órában. Olvasmány: Xen. An. I. 1. 1—4. 2. 1—5., 12—19. 3. 1—7. 4. 1—9. 5. 1—6., 10—12. 6. I. és 6—7. 7. 1—2. 10—20. 8. 12—16., 25—29., IV. 7. 19—27. Xen. Mem. I. 4. II. 21—34., II. 2. Szemelvények a görög lírikusokból. Tankönyv: Maywald dr., Görög nyelvtan. U. a. Görög gyakorló- és olvasókönyv. Tanár: *Bontó József*.

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Szemelvények a görög és magyar líra termékeiből. Shophokles Antigónéja tartalmi és szerkezeti szempontból. Tankönyv: Badics dr., Magyar olvasókönyv. Antigone, Sophokles tragédiája. Magy. Csiky. Schill, Görög régiségek és a görög művészet története. Tanár: *Babos Dezső*.

Német nyelv, heti 3 órában. Olvastattak Goethe, Schiller, Bürger és Heine válogatott balladái: Erlkönig. Der Fischer. Der Sängér. Der Zauberlehrling. Johanna Sebus. Der Handschuh. Der Ring des Polykrates. Der Graf von Habsburg. Die Bürgerschaft. Die Kraniche des Ibykus. Der Postillon. Das Lied vom braven Mann. Die Lorelei. Tankönyv: Szemák dr., Német olvasókönyv, III. r. Tanár: *Prelog József*.

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Szölgvény, Középkor és Újkor a westfaliai békéig. Tanár: *Szabó Mihály dr.*

Természetráajz, heti 3 órában. Tankönyv: Ormándy dr., Ásványtan és Chémia. Tanár: *Floderer Imre*.

Mennyiségtan, heti 4 órában. Tankönyv: Suták dr., Algebra Lóky dr., Geometria. Tanár: *Hogyor József*.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Tanár: *Nováky Bertalan*.
Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Timina Ódön*.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: Kiss István.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Titz dr., Katholikus egyház-történelem. Tanár: *Both Ferenc* dr.

Magyar nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Váczy dr., A magyar nemzet irodalmi története I. k. Tanár: *Kiss István.*

Latin nyelv, heti 5 órában. Prózai olvasmányok: C. Sallust. Crisp. liber de bello Jug. M. T. Cic. orat. pro Sestio. Költői olvasmány: Veig. Aen. Tankönyv: Bartal-Malmosi, C. Sallustii Crispi libri: De coniuratione Catilinae et de bello Jug. Dávid, M. T. Cic. orationes selectae. Cserép, Szemelvény Verg. Aeneiséből. Tanár: *Kiss István.*

Görög nyelv, heti 5 órában. Homeros Odysseiájából. I. és VI. ének. Herodotosból: Solon és Kroisos története. Kyros története. Dareios megválasztása. Tankönyv: Csengeri dr., Homeros Odysseiája. Dávid, Herodotos műveiből való szemelvények. Tanár: *Fekete Ipoly.*

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Olvasmány: a) A görög irodalomból: Thukyd. történeti műve. Demosthenes I. Olynth., I—III. Philippikai beszéde. b) A magyar irodalomból: A magyar pragmatikus örténetírók. Szemelvények Budai E. és F., Virág, Bajza műveiből. Telekitől: Hunyadi János jellemrajza. Horváth M.-tól: A pragm. Sanctio története. Szalaytól: Magyar néposztályok Szent István idejéből. Salamon F.-tól: A török hódoltság Magyarországon. — Szónoklat: Felsőbüki Nagy Páltól: A lengyelek ügyében; Kölceyától, Wesselényitől, Széchenyitől: A magyar ny. ügyében; Deák F.-tól a Húsvéti cikk. A ker., polit. és társad. viszonyainak megvilágítása. Tankönyvek: Jebb, A görög irod. története; Szilasi, Szemelvények Thukyd. műveiből; Földi dr., Demosthenes vál. beszédei; Badics dr.: Magy. irod. olv. III. Tanár: *Both Ferenc* dr.

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe, Hermann und Dorothea c. művének és Schiller Wilhelm Telljének fordítása. Az irodalomtörténeti anyaggal kapcsolatosan szemelvényeket olvastunk az írók műveiből. Tankönyv: Szemák dr., Német olvasókönyv, IV. rész. Szele, Goethes Hermann und Dorothea. Heinrich Schiller's Wilhelm Tell. Tanár: *Prelog József.*

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Szölgvény: Egyetemes történet 1648—1878-ig. III. r. Tanár: *Salánky István.*

Természettan, heti 4 órában. Tankönyv: Vörös dr., Kisérleti természettan. Tanár: *Kolosváry Lajos.*

Menyiségtan, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr., Algebra II. r. és Lóky dr. Geometria II. r. Tanár: *Kolosváry Lajos.*

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Tanár: *Nováky Bertalan.*

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Timina Ödön.*

Nyolcadik osztály.

Osztályfőnök: Both Ferenc dr.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Schütz dr., Apologetika. Tanár: *Kiss István.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Váczy dr., A magyar nemzet irodalmi története. II. k. Tanár: *Both Ferenc dr.*

Latin nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Gyomlai dr., Szemelvények P. Cor. Tac. tört. műveiből. Bartal-Malmosi, Qu. Horatii Flacci opera omnia. Tanár: *Both Ferenc dr.*

Görög nyelv, heti 4 órában. Költői olvasmány: Hom. Iliad. I. és VI. A XXIV. szemelvényekben. Prózai olvasmány: Platon Apológiája. Tankönyv: Csengeri dr., Homeros Iliása., Szamosi dr., Platon Sokrates védelme és Criton. Tanár: *Fekete Ipoly.*

Görögpótló irodalom, heti 2 órában. Platon: Apológiája, Critonja és Állama. Tankönyv: Alexander, Platon és Aristoteles. Jebb. A Görög irodalom története. Schill. Görög régiségek. Tanár: *Bite Béla.*

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe Iphigenie auf Tauris c. művének fordítása. Az irodalomtörténeti anyaggal kapcsolatosan szemelvények olvastattak az írók műveiből. Tankönyv: Szemák dr., Német olvasókönyv, IV. r. Szele, Goethe's Iphigenie auf Tauris. Körner: Zrinyi I—V. felvonás. Tanár: *Prelogg József.*

Bölcséleti előtan, heti 3 órában. Tankönyv: Szitnyai, Lélektan és Logika. Tanár: *Szinger Kornél.*

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Jászai dr., Magyarország oknyomozó történelme. Tanár: *Czimmermann Pál.*

Természettan, heti 4 órában. Tankönyv: Vörös dr., Kisérleti természettan. Tanár: *Hogyor József.*

Mennyiségtan, heti 2 órában. Tankönyv: Suták dr., Algebra II. r. és Lóky dr.. Geometria II. r. Tanár: *Hogyor József.*

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Tanár: *Nováky Bertalan.*

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Timina Ödön.*

2. Latin klasszikus olvasmányok.

III. osztály.

Cornelius Neposból: Miltiades, Aristides, Cimon, Lysander. Phaedrusból: Lupus et agnus; Ranae regem petierunt; Graculus superbus et

pavo; Canis per fluvium carnem ferens; Vacca, capella, ovis et leo; Cervus ad fontem; Asinus ad senem pastorem; Vulpes et ciconia; Lupus ad canem.

IV. osztály.

C. Julius Caesarból: Galtia felosztása. A helvetiusok kivándorlása. A gallok és germánok szokásai. P. Ovidiusból: A világ négy kora. Az özönvíz. Deucalion és Pyrrha.

V. osztály.

M. T. Ciceroból: De imperio Cn. Pompei. Pro A. Licinio Archia. P. Ovidiusból: Midas. Romulus és Remus kitétele. Remus halála. Romulus halála. A Fabiusok hősi vállalata.

VI. osztály.

T. Liviusból: Ab urbe condita I. XXI. 1—40. P. Vergilius Maroból: Aeneis I. I. 1—176, 180—207, 530—574, 613—630, I. II. 1—369, 506—566, 634—804.

VII. osztály.

Sallustius: De bello Iugurthino 1—16, 23—30, 57—62, 70—75. 84—90. Cicero: In L. Catilinam oratio I. Vergilius. Aeneis, a VI. ének egészen, a VIII. és IX. ének szemelvényekben.

VIII. osztály.

Horatius, Od. I. 3, 4, 14, 19, 22, 24, 34; Od. II. 3, 7, 14, 16, 17, 18. Od. III. 1, 3, 23. Od. IV. 7. Epistola I. 7, 10. Sat. I. 20. Epodon, 1, 2, 7, 10, 16. Az Ars poetica szemelvényekben. Tacitus, De vita et moribus Julii Agricolae 1—32 caput. Annal I. 1, 2, 3, 4, 5, 8, 24, 25, 26, 27, 28, 35, 40, 41, 42, 43. Annal II. 9, 10, 12, 13, 22, 34, 35.

3. Kötelező magyar irodalmi olvasmányok.

III. osztály.

Petőfi: János vitéz; Jókai: A nagyenyedi két füzfa; Tompa Mihály népregéi; Petőfi családi versei.

IV. osztály.

Arany: Toldi; Kisfaludy Károly: Mátyás diák; Szemelvények Pesti

G. és Heltai G. meséiből, Mikes leveleiből, Faludi, Eötvös József Jókai, Mikszáth, Rákosi Viktor, Gárdonyi Géza, Edmondo de Amicis elbeszéléseiből; Gyulai Pál: Arany János fejlődése; Berzsenyi válogatott versei; Szemelvények az újabb magyar lírából.

V. osztály.

Jókai: Az új földesúr; Arany: Toldi szerelme és estéje; Kisebb költemények; Kölcsey szónoki művei; Szemelvények Kossuth beszédeiből.

VI. osztály.

Zrinyi: Szigeti veszedelem; Vörösmarty: Zalán futása, Cserhalom, Két szomszédvár; Arany: Buda halála; Sophokles: Antigone; Shakspere: Coriolanus; Katona: Bánk-bán; Kisfaludy: Kérők, Csalódások; Csokonai: Dorottya; Arany balladái; Szemelvények: Balassa, Berzsenyi, Csokonai. Vörösmarty, Tompa, Arany, Petőfi lírájából.

VII. osztály.

Szemelvények a Margit legendából. Szent Katalin verses legendája. Magyar szentek legendái. Tinódi válogatott históriás énekei. Balassa B. válogatott költeményei. Pázmány Kalauzának I. és II. könyve. Zrinyi: A török áfium ellen való orvosság. Gyöngyös: Kemény János, Murányi Vénus. A kuruc kor költészete. Apor: Metamorphosis Transylvaniae. Faludi: Három elbeszélés a Téli éjtszakákból. Dugonics: Bátor Mária. Gvadányi: A peleskei nótárius. Csokonai: Lilla-dalok. Kármán: Fanni hagyományai. Kisfaludy Sándor regéi. Berzsenyi ódái. Kazinczy: Pályám emlékezete, Versei, Levelei. Kölcsey munkái.

VIII. osztály.

Kisfaludy Károly: Irene, Stibor vajda. Vörösmarty: Csongor és Tünde, Zalán futása. Eötvös József br.: Karthausi, A falu jegyzője, Magyarország 1514-ben. A nővérek. Kemény Zsigmond br.: Gyulai Pál, Rajongók, Zord idő, Özvegy és leánya. Tompa, Petőfi, Arany és Gyulai nagyobb munkái. Gyulai: Vörösmarty életrajza. Széchenyi: Hitel. Madách: Az ember tragédiája. Szigligeti: Liliomfi, Fenn az ernyő, nincsen kas. Jósika: Abafi. Fáy: Különös végrendelet. Csiky: Nagymama. Jókai: Egy magyar nábob, Kárpálhy Zoltán, Mire megvénülünk, A tengerszemű hölgy.

4. Írásbeli dolgozatok a magyar nyelvből és irodalomból.

A IV. A) osztályban.

1. Szeretem a hajnalt. Leírás. 2. Ugyanaz a tárgy elmélkedéssel.
3. Mi szeretnék lenni? 4. A lelkiismeret szava. Elbeszélés. 5. Búcsú-

vevő szóra! Toldi VI. é. után. 6. Otthon. Hangulat. 7. Legkedvesebb állatom. Leírás. 8. A gyakorlatírás. Rajz. 9. A legszebb ruhám. Elbeszélés. 10. Mikor beteg voltam. 11. A mi házunk tája. Leírás. 12. A legnagyobb örömöm. Elbeszélés. 13. A legnagyobb szomorúságom. Elbeszélés. 14. Az év vége felé. Elmélkedés. 15. A templomban. Hangulat.

A IV. B) osztályban.

1. Toldi Miklós fiúi szeretete. Értekezés. 2. Őszi táj. Rajz. 3. Első elválásom a szülői háztól. Elbeszélés. 4. A kis lombardus őrszem hazaszeretete. Fejtegetés. 5. Mátyás párbaja. Elbeszélés. 6. Mi szeretnék lenni és miért? 7. A váróterem. 8. Miklós és György. Párhuzam. 9. A tél örömei. Leírás. 10. A drótostót. Fajkép. 11. Szabadon választott tárgyú leírás. 12. A gyilkos. Elbeszélés. 13. Az én reggelem. Leírás. 14. Napnyugta. 15. Gondolatok az év végén. Elmélkedés.

Az V. A) osztályban.

1. A magyar halász vagy földműves vagy csikós. Leírás. 2. Idősebb br. Wesselényi M. jelleme. 3. a) Bossányi F. jelleme. b) Szt. Imre halála. Elbeszélés. 4. Vendéglátás Rozgonyiéknál. Elbeszélés. Iskolai dolgozat. 5. Petőfi és Arany barátsága. Elbeszélés. 6. b) Emlékbeszéd az aradi vértanúk ünnepén. a) Beszéd valamely jelesünk szobra előtt. 7. A részegség rútságáról. Szónoki beszéd. 8. a) A kereszt jelentősége. b) Archias költő polgárjogáról. Értekezés. 9. Midas király. Elbeszélés. Iskolai dolgozat.

Az V. B) osztályban.

1. Az őszi est. Leírás. 2. Wesselényi Miklósné. Jellemrajz. 3. A kis pele története. Elbeszélés. 4. Az írásmű anyagának forrásai. Iskolai dolgozat. 5. A szegedi halász. Fajkép. 6. A magyar történelem tanulása érdekes és hasznos. Fejtegetés. 7. Szabadon választott tárgyú elbeszélés. 8. Beszéd iskolatársunk sirjánál. 9. A kereszt. Iskolai dolgozat.

A VI. osztályban.

1. Az élet költészete. Elmélkedés. 2. A mythosz, a monda és a mese. Fejtegetés. 3. Mit fejezhetnek ki a simultan művészetek? Értekezés. 4. A nagyszerűség a Zrinyiaszban. Fejtegetés. Iskolai dolgozat. 5. Kultúrképek az utcáról. Leírás. 6. Az élet a költészetben. Értekezés. 7a. A komikum és forrásai. b) Az érzelem a dalban és a zenében. Értekezés. 8. Mit szeretek a színházban? Elmélkedés. 9. A tragikum és hatása. Értekezés. Iskolai dolgozat.

A VII. osztályban.

1. a) A honfoglaló magyar nép műveltsége és költészete. Értekezés. b) Ne csak tudd a jót, hanem tedd is! (Buzdító beszéd) 2. Középkori

legendáink kortörténeti és irodalmi jelentősége. (Értekezés.) 3. Nemzeti és vallásos líránk története Balassa Bálint föllépéséig. (Irodalomtört. értekezés.) Iskolai dolgozat. 4. Tinódi lelki világa. (Jellemrajz.) 5. Pázmány írói működésének hitéleti és irodalmi fontossága. (Értekezés.) 6. a) Zrinyi és Gyöngyösy költői értéke. (Esztetikai értekezés.) b) A fertőző betegségek felismerése és a védekezés módjai. (Népszerű ismertetés.) 7. a) A jezsuita, pálos és piarista színjátékok helye nemzeti drámairomdalmunkban. (Irodalomtört. értekezés.) b) Egy barát hálája jó barátja iránt, ki őt az erkölesi sülyedés karjaiból kiragadta. (Levél). 8. a) Alkalmi beszéd Dugonics szobránál. (Szónoki beszéd.) b) Szabad tárgyú elbeszélés egy erkölesi eszme feltüntetésével. 9. A hazafiúi bánat Berzsenyi és Kölcsey költészetében. (Esztetikai értekezés.) Iskolai dolgozat.

A VIII. osztályban.

Klasszicizmus és romanticizmus a XIX. század első tizedeiben. Értekezés. 2. Abafi és Zólyomi. Tanulmány. 3. Széchenyi István gróf Hítel című munkájának fejtegetése. 4. A szatirikus elem Petőfi, Tompa és Arany költészetében. Fejtegetés. 5. A művészi jellemzés Petőfi, Tompa és Arany költészetében. Értekezés. 6. A falu jegyzője. Korrajz. 7. a) Kossuth Lajos működésének fontossága hazánk történetében. Értekezés. b) Szász Károly, mint műfordító. Értekezés. 8. a) Ujabb lírai költészetünk. Értekezés. b) Péterfy Jenő, mint kritikus. Értekezés.

B) Kötelező rendkívüli tárgy.

Egészségtan.

Az „Egészségtan“ heti 2 órasi tanításán a VII. és VIII. osztály összes tanulói részt vettek.

Tananyag. A VII. osztályban: A közegészségtan feladata és célja. Fertőző betegségek, azok felismerése; fellépésük, elterjedésük legfőbb okai. Állatokról emberre átvihető fertőző betegségek. Védekezés a fertőző betegségekkel szemben. Fertőtlenítés. Egészséges város, falu, ház, lakás. Szellőztetés, fűtés, ürülék-anyagok eltávolítása. Ruházkodás.

A VIII. osztályban: Emberismerettan. Az egészség, betegség jelentősége. Táplálkozás; megromlott, meghamisított ártalmas tápszerek, italok. Az alkoholizmus és káros következményei, veszélyei. Vízszolgáltatás, vízvezeték. Foglalkozás, iparágak, iparbetegségek, gyáregészségügy. Testedzés, testiink ápolása. — Első segélynyújtás baleseteknél, rögtön támadt életveszélyeknél és megbetegedéseknél. Életmentés.

C) A nem kötelezett tantárgyak.

I. Gyorsírás.

Gabelsberger-Markovits-féle magyar gyorsírás tanítására hetenkint 2–2 órát fordítottunk úgy a kezdőknél, mint a haladóknál és a gyakorlóknál. A kezdő gyorsírók száma: 79, a haladóké: 18 és a gyakorlóké: 12, összesen 109. Tankönyvül Bódogh János tankönyveit, olvasó- és gyakorlókönyvül pedig a Szegedi Gyorsíró és a többi szaklapok évfolyamait, valamint a Kör tagjai által készített „Gyorsírási Olvasmányok“-at használtuk.

II. Műének.

A műének tanítására hetenkint 4 óra fordítottatott. A tanulók két csoportra voltak osztva. A kezdők tanítása a hangjegyek, ütemek, pauzák módosító jelek ismertetésére terjeszkedett. A haladók Zsaskovszky négy szólamra alkalmazott magyar és latin egyházi énekeit tanulták, továbbá néhány darabot a „Palestrina“ füzeteiből, az „Őseink buzgóságából“ Bogisichtől stb. A betanult egyházi énekeket ünnep- és vasárnap a tanuló-ifjúság szent miséjén énekeltek. Az egyházi énekeken kívül világi műdarabokat is tanultak Harrach dr.: „Arion“ gyűjteményéből, Zsaskovszky: „Egri dalnok“ c. gyűjteményéből s ezeket a főgimnázium ünnepélyein adták elő.

III. Szabadkézi rajz.

A tanfolyamban, mely egész évre kötelező, kezdők és haladók vettek részt heti 2 órában. A kezdők száma: 29, a haladóké: 24, összesen 53. A kezdők mértani ékítményeket készítettek egyszerű festéssel, a haladottabbak pedig egyéni képességük szerint domborművek után árnyékoztak s természet után festettek vízfestékkel.

IV. Francia nyelv.

A tanfolyamban, mely egész évre kötelező, kezdők vettek részt heti 2 órában. Tandíjul havonként két koronát fizettek, mely alól a szegényebb sorsú tanulók fölmentést nyertek. Végzett tananyag: az olvasás szabályai, az avior és étre segédigék, az er, ir, oir és re végzetű igék ragozása, főnevek, melléknevek, névmások, számnevek, megfelelő fordítás (franciából magyarra és viszont) és beszélgetés alapján. Tankönyv: dr. Latzkó és Ujvári: Francia nyelv- és olvasókönyv kezdők és haladók számára. Dr. Schack és dr. Varga: Francia beszédgyakorlatok.

VI.

A tanulók érdemsorozata.

A) A kötelezett tantárgyakból.

Első A. osztály.

Osztályfőnök: *Torma Károly.*

A tanuló neve és vallása, osztályfőnök vagy ismétlé-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Számítástechnika	Rajzoló mérték	Szépíró		Tornázás
Acél Ede	1	2	3	1	1	3	3	2	2	1
Auer Győző	2	1	2	1	2	2	2	1	2	1
Ábrahám István	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Bauer Antal	2	2	3	1	1	3	2	2	3	1
5 Bäck Pál, izr., ism.	3	3	4	3	2	3	3	3	3	2
Bencsik Endre	1	2	2	1	1	3	1	2	1	1
Benyács Aladár, ág. ev.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Binjung Antal	3	3	4	4	3	4	4	3	3	1
Biró László, ev. ref.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Bokor Gyula, izr.	1	2	2	2	1	2	3	2	2	1
Csákány Béla, gör. kath.	2	2	4	2	1	3	2	2	—	1
Domonkos László, ev. ref.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eberhardt Ádám	1	3	4	2	2	3	2	1	3	1
Eck Ferenc	3	3	4	4	3	4	3	2	3	1
15 Fehérvári László*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Feiszthammel Antal	3	3	4	3	2	4	3	2	2	1
Fischer Sándor, izr.	2	2	2	1	2	1	2	3	2	1
Forgács János*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Friedrich Tibor, izr.	2	2	2	1	1	2	2	2	2	1
20 Futó Ferenc, ism.	3	3	4	4	3	4	4	3	2	2
Gaberdeén György, öszt.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Glázi Antal	3	3	3	3	3	3	2	3	2	1
Glück Imre, izr.	2	2	3	2	1	3	2	3	2	1
Kabók Mihály	2	3	3	2	2	2	2	2	3	1
25 Kakuszi Béla	2	2	2	2	2	2	3	2	3	1
Klauber Leó, izr.	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1
Klein Béla	1	1	2	1	2	1	3	2	3	1
Kocsis János	1	2	3	2	1	3	3	2	2	1
Komarek Gyula	2	2	3	2	1	3	2	2	2	1
30 Kopasz Ferenc	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, osztóndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítás	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Kószó György	1	3	3	2	1	3	2	3	—	1
Kranczly Ferenc, ism.	2	2	3	3	3	2	2	2	3	1
Lázár István	2	3	4	3	2	3	2	3	2	1
Lippai András	3	4	4	4	3	4	3	3	3	2
35 Mányov Ráfáel	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Meczner Ágost, ág. ev., ism.	3	4	4	3	2	4	2	3	1	2
Mészáros Béla, ism.	2	2	3	2	1	2	1	1	1	1
Minach Millennio	3	3	3	3	2	3	3	1	2	2
Mixich József	2	3	3	1	2	3	3	3	2	2
40 Muntean János, g. k. r., ism.	1	3	3	3	2	3	2	1	2	1
Nedelko Milutin, g. k. sz. . . .	1	1	2	1	2	2	2	1	—	1
Piskolty László	3	4	4	3	1	4	3	3	3	2
Pollner Kálmán	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Priboy Ferenc	3	4	4	3	3	3	3	3	3	2
45 Rattinger Domonkos	4	3	4	4	4	4	4	3	2	1
Rau Ádám, ism.	3	3	3	2	3	3	2	2	2	1
Ravasz István, ág. ev.	2	2	3	2	2	3	2	2	2	1
Roboz István, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rosenfeld László, izr.	2	3	4	2	1	3	2	3	2	2
50 Schummer Mihály	3	3	4	4	4	4	4	3	3	1
Schwartz János, izr.	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Somlyódy Ferenc, ev. ref.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Strifler Mihály	3	3	4	2	3	2	3	3	3	1
Szabó László	2	3	3	2	1	2	2	3	3	1
55 Szabó Mihály	2	3	3	2	2	2	2	2	1	1
Szendrei János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szmollény Nándor.	3	3	4	3	3	4	3	3	3	2
Szűcs Ferenc	1	1	2	1	2	1	1	2	2	1
Takács László	3	3	3	3	2	3	3	3	3	1
60 Tenk Imre, ism.	3	3	3	3	1	3	2	3	3	1
Tirczká Lóránt	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Tóth Géza, ev. ref.	1	2	2	2	1	2	1	2	2	1
Vermes Imre	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Weber Antal	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1
65 Werner János	3	3	4	3	2	4	3	3	3	1
Willemsz József*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zappe Mátyás	3	3	4	3	2	4	3	3	3	1
<i>Magántanuló:</i>										
Nagy Sándor, ev. ref.	1	3	3	3	3	2	3	—	—	—

Összesen: 68.

Első B. osztály.

Osztályfőnök: *Fábián Imre.*

A tanuló neve és vallása, öszföldiás vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetráajz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Bajzák Zoltán	1	4	4	2	2	4	4	3	2	1
Bischof Miklós, ism.	3	4	4	3	3	3	3	3	1	1
Bója László, önk. ism.	1	3	3	1	1	3	2	3	1	1
Borovszky Jenő	2	2	3	1	1	2	2	2	1	1
5 Bózsó Imre	2	2	3	2	2	3	1	2	1	1
Böhm László, izr., ism.	2	2	2	2	2	3	3	3	—	1
Böhm Pál, izr.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Burger Béla, izr.	1	2	2	2	1	2	3	2	3	1
Falta László, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
10 Farkas József	1	2	1	1	1	2	1	1	2	1
Fodor István, izr.	1	2	3	2	2	3	3	2	3	1
Fogas Pál	2	4	4	3	2	2	2	3	2	1
Füzesi Zoltán	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1
Györki József	2	3	3	2	2	3	2	1	3	1
15 Gyuris József*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Halász Zoltán	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
Havas Dezső, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Heindl Nándor	3	4	4	4	4	4	4	3	3	2
Henczy Ödön	1	2	3	1	1	3	2	2	2	1
20 Herczeg Endre, izr.	1	2	2	2	1	2	1	1	2	1
Horváth Ferenc, unit.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Hummel János	2	4	4	2	2	4	3	3	3	1
Kahlesz István	1	3	3	1	1	2	2	2	—	1
Karászi Gyula, ism.	2	3	3	2	2	3	2	2	2	1
25 Kálmán György, izr.	3	4	4	4	3	4	4	3	3	1
Kicsin Aurél, gör. kel. r.	2	2	2	1	1	3	2	2	2	1
Zis Zoltán, ism.	3	3	4	3	2	4	2	3	2	2
Komlósi János	1	3	3	2	2	3	2	3	2	1
Komónczky György	3	4	4	4	4	4	3	3	3	1
30 Kornhaber Vilmos, ev. ref.	1	3	3	1	1	3	3	2	2	1
Kulishich Pál	2	3	3	2	2	3	1	1	2	1
Lábán Dezső	3	4	4	3	3	4	3	3	2	1
Lányi Béla, ág. ev.	3	4	4	4	4	4	3	3	3	2
Magay Lajos, ev. ref.	3	4	4	4	3	4	3	3	2	2
35 Martonossy Ferenc	3	3	3	3	3	3	3	3	1	1
Molnár Endre, ism.	1	2	2	1	1	2	1	2	2	1
Nagyfalusi Andor, izr.	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1
Nedelkó Gergely, g. kath.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlé-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Nedelkó Kálmán, g. kath.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40 Neidenbach Gusztáv . . .	1	2	2	3	1	3	3	2	2	1
Nemcsók Árpád, ism.* . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nemcsók Endre*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neuwirth Ferenc, izr.	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1
Orincák Miklós	2	3	3	3	2	2	3	3	3	1
45 Papp Gyula, gör. kath. . . .	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1
Páthy Alajos	2	3	3	2	2	3	3	2	2	1
Regdon József	3	3	4	4	3	4	3	2	3	2
Savanya Ferenc	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1
Scherer Ferenc	3	4	4	3	3	3	3	3	1	1
50 Schweiger József, izr.	3	4	4	4	3	4	4	4	3	1
Simon Ákos	2	2	2	1	1	2	2	1	1	1
Szalay József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szarafolyán Endre, g. kath.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
SzCIFert József, ism.	2	3	3	3	3	1	1	2	—	1
55 Szivessy Endre, izr.	1	1	1	1	1	2	1	1	2	2
Szögi Endre	1	3	3	2	1	2	1	1	2	1
Sztáresevich Jenő	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1
Tóth József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tóth Pál	2	2	3	2	2	2	1	2	2	1
60 Ujhelyi János, izr.	1	2	2	2	2	3	3	3	2	1
Ujj József	3	3	3	3	3	4	2	3	2	1
Vadász László, izr.	2	2	2	2	1	2	3	2	2	1
Vadkerti János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vida József	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1
65 Vogel László	2	3	3	1	1	3	2	1	—	1
Zámbó Mihály	3	4	4	3	3	4	3	3	2	1
Zsilinszki József	3	4	4	4	3	4	4	3	2	1
<i>Magántanuló:</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sármezey Vilmos**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Összesen : 68.

** Vizsgálatlan maradt.

Első C. osztály.

Osztályfőnök: Szabó Mihály dr.

A tanuló neve és vallása, üsztföldíjas vagy ismétlőd-e?	T a n t á r g y a k									Magaviselet
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítás	Rajzoló mértan	Szépíráás	Tornázás	
Bachó József	2	3	3	3	2	2	2	2	1	1
Balogh Károly, ism.	2	3	3	2	2	3	2	3	3	1
Bartha Ferenc, ism.	3	3	3	3	3	4	4	3	3	1
Batta István, ev. ref.	2	3	3	3	3	4	3	3	2	1
5 Beck István, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bittó András	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Bittó István	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1
Bózsó János	3	4	4	4	3	4	2	3	3	1
Csala Albert, ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
10 Csató József, izr.	3	4	4	4	3	4	3	3	3	1
Csávási Béla, ev. ref.	1	1	2	2	2	3	2	1	—	1
Csecy Ferenc	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Cserzy Mihály	1	1	2	2	1	1	1	1	2	2
Csúri József*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15 Engi István*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erössy József	1	1	2	2	1	1	2	1	2	1
Faragó István, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fohsz Jenő	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Gróf Endre	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1
20 Hajnal Tibor, izr.	2	1	2	1	2	3	3	1	3	1
Hajós József	1	1	2	2	1	2	3	2	2	1
Jamrisska Károly, ág. ev.	3	4	4	3	3	4	3	3	2	2
Jamrisska Miksa, ág. ev.	3	4	4	3	3	4	3	3	3	2
Jelencsik Miklós*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25 Joachim József*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kapp Olivér*	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Kopasz István	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Kossik Adorján	3	4	4	4	3	4	3	3	2	2
Kovács László	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
30 Krausz Béla, izr.	2	1	1	1	1	1	2	1	2	2
Kroó György, izr.	2	2	3	3	2	2	3	2	3	1
Kunst Ádám	3	4	4	4	4	4	4	3	2	1
Lugosics Kálmán	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1
Lukinich Aladár	1	2	3	2	2	3	3	2	2	1
35 Luxenburger György.	3	4	4	4	4	4	4	3	3	1
Matók Ferenc	2	2	3	2	1	3	2	2	2	1
Máté Dénes, izr.	2	1	1	1	1	2	2	1	2	2
Miksa Jenő, gör. kath.	1	1	2	1	2	2	2	1	1	1
Nagy Béla, ev. ref.	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1

* Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudományok	Számítás	Rajzoló mértan	Szépíró		Tornázás
40 Pliskó János	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Piroska Tibor	3	4	4	4	4	4	4	3	3	1
Polgár Jenő, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pollák László, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Probáld Sándor	1	1	1	1	1	1	2	1	3	1
45 Rennich Mátyás	3	4	4	4	4	4	4	3	3	1
Rovó Szilveszter*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Saághy László	1	1	2	2	1	2	3	1	2	1
Saághy Miklós*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Schaab Ferenc	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
50 Skoff Béla	2	3	3	2	2	2	2	3	2	1
Schmidt Béla, ism.	3	4	4	4	3	3	3	3	1	1
Soltész Ferenc*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stark Emil, izr.	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1
Steiner Imre, izr.	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1
55 Stiglitz Jenő, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szabó Béla	1	2	3	2	3	2	3	2	2	1
Szabó Imre, izr.	2	3	4	3	3	3	3	3	2	1
Szójka Ferenc, ág. ev.	2	2	3	3	3	3	2	2	1	1
Tápai Antal	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
60 Tippmann György	3	3	3	3	3	3	3	3	1	1
Tóth Győző	1	1	2	1	1	3	3	1	1	1
Tóth János	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Verbászi Ferenc	2	3	3	3	3	1	2	1	1	1
Vörös Kálmán	2	4	4	3	4	4	4	3	3	2
65 Wéber Oszkár	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Wirsching János	2	2	3	3	2	2	2	1	1	1

Összesen: 66.

Második A) osztály.

Osztályfőnök: Floderer Imre.

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetről	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Ajváz Lyubomir, g. kel. sz.	2	4	4	3	3	4	4	2	3	1
Balogh István	1	2	2	1	1	2	2	1	2	1
Baranyai László	2	3	3	3	3	3	4	2	2	1
Behán János, ág. ev.	3	4	4	3	3	3	3	1	1	2
5 Berger István, izr.	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Blancz Miklós	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Bogyó Elemér	3	3	3	3	3	4	3	2	2	2
Brunner Károly, ism.	2	3	3	3	2	3	2	3	3	2
Csapó Elek	1	3	4	3	2	3	3	2	3	1
10 Csenderits Imre, ism.	1	3	4	1	2	4	3	3	3	2
Demján Sándor	3	3	3	3	3	3	2	3	3	1
Dobó János	1	3	3	2	1	3	3	1	2	1
Dobóczki Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Dungyerszky Sándor gör. kel. sz.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
15 Dus Miklós, ev. ref.	2	3	3	3	2	4	3	2	1	2
Erdélyi József, ev. ref.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Forbáth Frigyes, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Friedl Ferenc	1	3	3	2	2	3	3	2	2	1
Greskovits Lajos	1	3	3	3	3	3	1	1	3	1
20 Gyurki Jenő	3	3	3	3	2	3	2	2	2	2
Hellmann Oszkár	1	3	3	2	2	2	3	1	3	1
Hoffmann Ödön, izr.	2	3	3	3	2	3	3	2	3	1
Horváth Lajos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Jerney Tibor, ism.	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
25 Juhász Endre, ism.	1	2	3	3	3	3	2	2	2	2
Jung János	2	4	4	3	3	4	4	1	2	1
Katona István	2	3	4	3	3	4	4	3	2	2
Keczer László	2	3	2	1	1	3	2	2	1	1
Kelcsó Ferenc	1	3	3	1	2	3	3	1	3	1
30 Klein György, izr.	1	2	2	2	2	2	3	2	3	1
Kopasz Mátyás	1	2	2	2	2	3	2	2	2	2
Kopp Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Korda Jenő, izr.	1	3	2	2	1	3	1	2	2	1
Kovács Ernő	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
35 Kovács István, izr.	1	3	3	3	2	3	3	3	1	1
Kőrösi Gyula, izr.	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1
Kroó Lipót, izr.	2	3	3	3	3	3	3	1	3	1
Kynsburg Béla	1	2	3	2	2	2	2	1	3	1

+ Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Természettan	Földrajz	Számítás	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Lászlóffy János	1	3	3	2	2	1	3	2	2	1
40 Makó Zoltán, ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mályusz Elemér, ág. ev. Mórocó Ödön*	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Nagy Lajos	1	2	1	1	1	2	1	2	2	1
Nováky József	1	3	3	2	1	2	2	2	1	1
45 Nyári István	2	3	4	2	2	3	2	2	3	1
Pálffy István	1	3	3	1	1	3	2	2	3	1
Peták Nándor, ism.	1	3	3	2	2	3	2	2	3	1
Prokisch Ferenc	1	3	3	2	2	3	3	2	1	1
Radványi Sándor	1	3	3	3	2	3	2	1	1	1
50 Rádóczy László	1	3	3	2	1	3	3	1	2	1
Reök Andor, ág. ev.	2	3	2	3	2	3	3	2	2	1
Schäfer János, izr.	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Schenk Károly	3	4	4	3	3	4	3	1	1	1
Simonsich Béla	1	2	2	1	1	1	2	2	1	1
55 Szabó István, ism.	1	3	3	2	1	4	2	1	1	1
Szakall László	1	1	2	2	1	2	2	2	2	1
Tóth Kálmán	1	3	2	2	2	3	2	2	2	1
Vass György	1	3	3	2	2	2	2	2	3	2
Vasvári Miklós, izr.	1	1	2	1	1	3	2	2	3	1
60 Walleth Miklós	2	3	3	2	2	3	3	2	2	1
Weil Pál, izr.	1	2	3	1	1	2	2	1	2	1
Werner József	3	4	4	3	3	4	4	2	2	1
Zámbó Béla	1	3	3	1	1	3	3	3	3	1
<i>Magántanulók:</i>										
Csávósy Béla	1	2	2	1	1	2	2	—	—	—
65 Fodor Sándor	1	3	3	2	2	3	2	—	—	—
Összesen: 65.										

Második B. osztály.

Osztályfőnök: Révész László.

A tanuló neve és vallása, ösztlőndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Valláslan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számlan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Ábrahám Ferenc	3	4	4	2	2	4	3	3	2	2
Babiczký Béla*	1	2	3	2	2	2	2	1	2	2
Bárdoss Lajos*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Berecz Tibor*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5 Boros István, ism.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bráz János, ism.	1	3	3	2	1	3	2	3	2	1
Dobóczki József	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1
Ernszt István	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Farkas Elek	1	3	3	3	2	3	3	2	3	2
10 Farkas Gyula	1	4	4	3	2	4	3	3	2	1
Fehlberg Vilmos	1	1	2	2	1	3	2	2	1	1
Fellegi György, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Glázi József	1	2	1	1	1	2	1	1	2	1
Gyuris Imre	2	3	3	2	3	3	3	1	3	1
15 Halász Béla	2	3	3	3	1	2	2	2	2	1
Herczl Miklós, izr.	1	1	1	2	1	3	3	1	3	1
Hermann Vendel	1	2	2	1	1	2	1	2	2	1
Hirsch Béla, izr.	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Ispánki Géza	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
20 Jakobovits Jenő, izr.	1	1	2	1	2	3	2	3	2	1
Jovanov János, gör. kel. sz., öszt.	1	2	3	3	2	3	3	3	1	1
Junkert Imre	1	3	4	3	2	4	4	2	1	2
Keszler János	1	4	4	2	3	4	3	2	3	2
Kienitz Lajos.	1	2	3	1	1	3	3	3	2	1
25 Kiss Mihály	2	3	3	2	1	3	2	2	2	1
Kosóczki Ferenc	1	3	3	2	2	3	2	3	2	1
Lindenfeld István, izr.	1	3	3	2	3	3	2	3	2	1
Majerik Dezső, ág. ev.	2	4	4	2	2	4	3	3	2	1
Martin Pál	3	3	3	4	3	4	4	3	2	2
30 Meixensberger Miklós	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1
Mollang Miklós	3	4	4	3	3	4	3	3	2	1
Muharszki András	1	4	4	2	1	4	3	3	3	2
Munteán Elek, gör. kel. r.	1	3	3	1	1	3	2	2	1	1
Murka István, öszt.	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1
35 Nagy Ferenc	2	4	4	4	3	4	3	2	2	2
Nyíri László*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Órdög Ödön*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prohászka Kálmán	2	2	2	3	2	3	1	1	2	1

+ Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Számítástechnika	Rajzoló mértan	Szépíró		Tornázás
Rajky László	1	3	3	3	1	3	3	3	1	1
40 Rapcsán Vilmos, ág. ev.	1	1	1	2	1	2	2	1	1	2
Révész János	1	3	4	2	1	4	4	3	—	1
Sajnovits Sándor	1	2	2	3	2	2	3	1	2	2
Schatz György, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Schlinger Mátyás	1	1	2	1	1	3	3	1	1	1
45 Schunk Richárd	2	3	3	3	2	3	3	3	—	1
Schwarz Lajos, izr.	1	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Seiler Béla, izr.	2	3	3	2	3	3	3	3	3	2
Somogyi Jenő, ev. ref.	2	3	3	2	3	3	2	1	3	1
Stubert Antal	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1
50 Szántó Antal**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szász Mátyás, izr.	2	2	2	1	1	3	2	2	2	1
Szenderszky Áron	2	3	3	3	1	3	3	3	2	1
Szepes László, izr.	1	2	2	1	1	3	2	2	2	1
Szilágyi Károly	1	3	4	4	3	4	3	3	3	1
55 Szücs Jenő, izr.	1	4	4	4	2	4	3	3	3	1
Tajlhi Árpád	1	3	3	3	3	3	2	3	1	2
Toutenui Sándor	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Varga Sándor	1	4	4	2	2	4	3	3	1	1
Végh Sándor	3	4	4	4	2	4	4	3	3	2
60 Vincze János, ev. ref.	2	4	4	3	2	4	3	3	—	2
<i>Magántanuló:</i>										
Nagy Géza	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
Összesen: 61.										

++ Vizsgálatlan maradt.

Harmadik A. osztály.

Osztályfőnök: *Fekete Ipoly.*

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan		Tornázás
Beck Dezső, izr.	2	3	4	4	4	4	3	4	3	1
Bihari István, izr.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Biró Árpád, ev. ref.	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Bock János	2	3	4	4	4	4	4	3	1	1
5 Buck István, izr.	2	2	3	3	1	3	2	2	3	1
Cserveny Rezső	2	2	3	3	3	3	3	2	2	1
Csikány Ferenc, ism.	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1
Csiky László	1	3	3	3	3	2	3	3	2	2
Czérna Gyula	1	2	3	3	3	3	3	3	1	1
10 Dermla Artur	1	2	2	1	1	1	2	2	3	1
Garai Géza, ism.	2	3	3	2	1	3	3	3	2	2
Gáspár Mihály, izr.	2	3	4	4	3	3	3	3	2	3
Ginder Nándor	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1
Gyulai István, izr.	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1
15 Hegedűs Béla	1	2	3	3	3	3	3	3	1	1
Jambrik István	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Jung Jenő	2	3	3	2	3	3	3	3	2	1
Kanyó Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Kasza József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20 Katona Gyula	1	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Kiss Gyula	1	2	3	3	3	2	3	3	2	1
Koch Andor, izr.	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1
Konrád Ede, izr.	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1
Kornhaber József, ev. ref.	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
25 Kovalik-Deák László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kovács István	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Kovács Oszkár, izr.	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2
Kókay László	1	2	3	3	2	2	3	3	3	2
Kókay Pál	1	2	3	3	1	3	3	3	2	2
30 Kräuter Miklós	1	2	3	1	3	3	3	3	1	1
Latzkovits Dezső	1	2	2	2	2	3	3	3	2	2
Lábán József, ism.	1	2	3	3	1	2	2	3	3	1
Lehotai Kálmán	2	2	2	3	2	2	3	3	2	1
Leinzinger László	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
35 Markovich Béla	1	1	1	2	1	1	1	2	2	1
Marschall Miklós	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Máthé Jenő, ev. ref.	2	2	3	2	3	3	3	3	2	1
Merscher István	2	3	4	4	3	3	4	4	3	2

A tanuló neve és vallása, öszöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan		Tornázás
Nagy Sándor	2	3	4	4	3	3	4	4	3	2
40 Nóth Salamon, izr.	2	2	3	2	3	3	3	3	2	2
Pertzián István, ág. ev.	1	2	3	3	3	2	3	2	2	1
Pető László, izr.	2	3	4	2	4	4	4	3	2	1
Péter László, ev. ref.	2	2	2	3	3	2	2	3	1	1
Puskás Zoltán	1	2	3	3	2	1	2	3	2	2
45 Radits Mihály*										
Raskó István	2	3	3	4	3	3	3	3	3	1
Riesz Miklós	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1
Rozgonyi Géza	3	3	3	4	4	3	4	3	2	2
Rósz János	1	1	2	1	2	2	3	2	1	1
50 Schiller János	2	3	4	4	2	3	4	4	1	2
Schmidt Károly	3	3	4	4	4	3	4	3	1	2
Schütz József	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1
Schwáb József, izr.	2	1	2	1	1	1	1	2	2	1
Singer Ferenc, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
55 Szendrei-Kurkó György.	1	3	4	4	3	3	4	3	—	1
Vashegyi János	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Vékes Bertalan	1	3	3	3	1	3	3	3	2	2
Vig Pál, ev. ref.	2	2	3	2	3	3	3	3	3	1
Wagner Jenő	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
60 Weber Miklós	1	1	1	1	2	1	2	1	3	2
<i>Magántanulók:</i>										
Kobelrausch Ervin	1	1	2	1	2	1	1	2	—	—
Rónay Ferenc	1	2	2	1	1	2	1	1	—	—

Összesen: 62.

*Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismélő-e?	T a n t á r g y a k									Magaviselet
	Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Tornázás	
40 Rózsa Árpád	2	3	4	3	3	3	3	3	3	2
Sárkány Mihály*	*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Schreiber György	1	2	2	1	2	1	1	1	1	1
Schulhof Imre, izr.	2	3	3	3	2	2	3	3	3	2
Sik Miklós, ism.	1	2	3	2	3	3	3	3	—	2
45 Stertz Mátyás	1	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Sutka József	2	3	3	3	3	4	4	4	—	1
Szakall Zoltán	1	1	2	1	2	1	1	2	2	1
Szilasi László, izr.	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1
Szőke Mihály	1	1	1	1	1	2	1	2	—	1
50 Sztárcsevich László	1	2	1	2	1	1	2	1	3	1
Szücs Andor	1	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Tompos Andor	1	2	2	3	2	2	2	3	2	1
Tóásó Aurél	1	3	3	3	3	2	2	3	2	2
Trifunác Sándor, g. k. sz.	2	3	3	3	3	3	4	4	3	2
55 Vajda György, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Varga Nándor	1	3	3	3	2	2	3	2	2	1
Vastag Tamás	1	3	3	3	3	2	3	3	2	2
Vermes Gábor	1	3	3	2	2	2	3	3	2	1
Vermes Imre, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
60 Viola István	1	2	3	3	2	3	3	3	1	1
Zsák József	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1

Összesen: 61.

* Kimaradt.

Negyedik A. osztály.

Osztályfőnök: Babos Dezső.

A tanuló neve és vallása, csztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetráaj	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Balassa Jenő, izr.	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1
Bartole János	1	2	3	1	1	2	2	2	1	1
Csillag Sándor	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1
Czibula István	2	3	3	4	2	3	3	3	1	2
5 Czinner Andor, izr.	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1
Devics István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Erdélyi Mihály	1	1	2	3	2	2	3	3	1	1
Fejér Imre	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Freifogel István	3	3	4	3	2	2	3	3	2	1
10 Friedmann Béla, izr.	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2
Gerő Imre, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Göndöcs Jenő	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1
Grünner László	1	2	3	2	2	2	2	1	2	1
Hadfy Gyula	2	3	3	3	2	2	3	3	3	1
15 Halasi Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Hauptvogel János	1	3	3	2	1	2	2	3	3	1
Hecskó Tamás	1	3	3	2	1	2	3	3	1	1
Heczler Emil	1	2	3	3	1	2	3	2	1	1
Hegyí Márton	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20 Horváth Gyula	2	2	3	3	2	2	3	3	3	1
Ivánkovic József, ism.	2	3	3	2	3	3	3	3	2	1
Kiss Géza, ev. ref.	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1
Klinovszky Antal	1	2	2	1	2	1	2	2	2	1
Klucsik István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
25 Konez László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kováts Lajos	2	3	4	4	3	4	3	3	2	1
Kőrösi Lajos, ev. ref.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Kőrösi Sándor, izr.	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
Króó Imre, izr.	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1
30 Latzkovits Béla, öszt.	2	3	3	2	2	2	2	2	2	1
Lelik István	1	3	3	2	2	2	3	3	2	1
Lengyel László, izr.	2	2	3	1	2	2	3	2	1	1
Lieber Béla	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Limbeck Géza	1	2	3	1	3	2	3	3	4	1
35 Mandel Zoltán, izr.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Martits Károly	2	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Márki Szilveszter	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Muth Endre, izr.	2	2	2	2	1	1	1	2	2	1

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudj	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Müller János	2	3	3	3	3	3	3	2	1	1
40 Müller Sándor	2	3	3	3	3	3	3	2	1	1
Pápay László	2	3	4	3	2	3	3	2	2	1
Pintér Ferenc	1	2	3	2	1	1	3	2	1	1
Radványi Géza	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Répás Béla	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
45 Riesz József	2	3	3	1	2	2	3	2	1	1
Schachtitz János, izr.	2	2	2	1	1	1	1	2	3	1
Schütz Ferenc	1	2	3	3	1	3	3	2	—	1
Somlyódy Árpád, ev. ref.	1	1	3	3	1	2	2	2	1	1
Sternheim Marcell, izr.	2	2	4	3	2	2	3	2	3	2
50 Szegfi László, öszt.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szöghy István	1	2	3	2	2	2	3	2	1	1
Teleki Kornél, gör. kath.	3	4	4	3	3	4	4	4	1	2
Ujj Béla	1	2	2	2	1	1	2	1	1	1
Uzélac Szlávkó. g. kel. sz.	3	4	4	4	3	3	4	3	1	1
<i>Magántanuló :</i>										
Derecskey József	2	2	3	1	2	2	3	2	—	—

Összesen: 55.

Negyedik B. osztály.

Osztályfőnök: Czimmermann Pál.

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Barabás Ervin, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Baranyai Gusztáv	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Benkő Vilmos*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blau Gyula, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
5 Blau Marcel, izr.	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Boros Lajos, izr.	1	1	3	2	1	1	2	2	—	1
Böröcz Sándor	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1
Böhm József, izr.	1	2	2	1	1	1	2	2	1	2
Buczko István	2	3	3	3	3	3	3	4	3	1
10 Csiszár István*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dermla Rezső	1	1	3	1	2	2	1	2	3	1
Dulovics Elemér	1	2	3	2	2	1	2	2	2	1
Faragó Endre	1	3	3	3	3	3	2	2	1	1
Fekete Ferenc	1	1	2	2	1	2	2	2	—	1
15 Fellegi Andor, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Flatz Béla	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1
Galambos Sándor, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gábor István, izr.**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Genát Ernő, izr.	3	3	3	3	3	2	3	3	2	2
20 Gömöri Mihály izr.	2	1	2	1	1	2	2	2	3	2
Grosser Jenő, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Ifkovits Mátyás	2	3	3	2	2	1	2	3	—	1
Jakab Lajos	2	2	3	2	2	2	2	2	2	1
Józsa Pál, izr.	1	1	2	2	1	1	3	3	3	1
25 Kakuszi József	2	3	3	3	2	1	3	2	3	1
Katona György	1	2	3	2	2	1	3	2	2	1
Katona Péter, ev. ref.	1	2	3	3	3	1	2	2	—	1
Kordás Sándor	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Lendvai Imre, izr.	3	3	3	3	2	2	3	3	2	1
30 Lichtneckert Béla	1	1	3	2	2	2	3	2	3	1
Mager János	2	3	3	2	3	3	3	3	2	1
Máté Sándor, izr.	1	1	3	2	1	1	2	2	2	2
Németh Jenő, ev. ref.	1	2	3	1	2	2	3	2	3	1
Ókrős Vilmos	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1
35 Ördög Ottó	1	2	3	3	1	1	2	2	2	1
Öhler Dezső, izr.	3	2	3	2	2	2	2	2	2	1
Órhalmi Károly, ág. ev.	2	3	3	3	2	1	3	3	1	1
Palotás Mihály	3	2	3	3	3	2	3	2	2	2

+ Kimaradt. ++ Vizsgálatlan maradt.

A tanuló neve és vallása, öszöntüdiyas vagy ismétlő-e ?	T a n t á r g v a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Algebra	Rajzoló mérleán		Tornázás
Pimmel János	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1
40 Pischl István	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Rajky Gyula	3	2	3	3	2	3	3	3	3	1
Reszely Béla	2	3	3	3	3	2	3	1	2	1
Schäfer Kristóf	1	3	3	2	2	3	3	1	1	1
Schwarz Andor, izr.	2	1	1	1	1	1	2	2	3	2
45 Schwarz Sándor, izr.	1	1	2	2	1	1	2	1	1	1
Sisák Ferenc	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1
Strunk Péter	2	3	3	1	3	1	3	2	1	1
Sütöry Jenő	2	3	3	3	3	1	2	3	2	1
Szarka László	1	1	3	2	2	2	3	2	2	1
Tamássy Gyula	3	3	3	3	3	3	3	2	1	2
Temesváry Ernő	2	2	3	2	3	2	3	3	4	2
Temesváry László, ism.	2	2	3	2	2	1	3	3	4	2
Tirczka Kolos	1	1	2	2	1	1	1	1	—	1
Török Sándor	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1
55 Winter Jenő, izr.	1	2	2	1	1	1	2	2	3	1
<i>Magántanuló:</i>										
Rónay Ferenc**.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Összesen: 56.

** Vizsgálatlan maradt.

Ötödik A. osztály.

Osztályfőnök: Bite Béla.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan		Tornázás
					Irodalom	Rajz						
Bajor József*												
Balogh Lajos	1	2	3	—	2	3	3	2	2	2	3	1
Benyács Dezső, ág. ev.	2	3	4	—	3	3	2	2	1	4	3	1
Berger László, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
5 Burg Ete	1	2	3	—	3	2	2	2	1	2	3	2
Csávossy József, báró	1	1	2	—	2	2	1	1	1	3	2	1
Erebrucker Aladár	1	1	2	1	—	—	1	1	1	2	2	1
Eszes István	1	1	2	—	1	1	2	1	1	2	1	1
Fejér István	2	3	3	3	—	—	3	2	2	3	2	1
10 Fodor István, ism.	1	3	3	—	2	1	3	1	1	3	3	2
Forgács Gyula, öszt.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	—	1
Franczl András	3	3	3	—	2	2	3	3	2	3	2	1
Fráter Gyula	1	3	4	—	2	3	3	2	3	2	2	1
Gombos József*												
15 Gúthy László, ev. ref.	2	3	3	—	2	3	3	3	1	3	2	2
Halasi Antal, öszt.	1	1	1	—	—	—	1	1	1	1	1	1
Halmos Sándor, izr.	1	2	2	—	2	2	2	1	2	2	3	1
Hevesy István*												
Holek Imre, ág. ev.	1	2	3	1	—	—	2	2	2	1	3	1
20 Issekutz Mihály	1	3	4	2	—	—	2	2	3	3	2	2
Jakabffy Dezső	3	2	4	2	—	—	3	2	3	3	—	1
Kallós Károly, izr.	1	1	2	2	—	—	1	1	1	1	2	1
Kálnai Gyula, izr.	2	3	4	2	—	—	2	3	3	3	2	2
Kellner Dániel, izr.	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	3	1
25 Kollár Lajos	1	3	3	3	—	—	3	1	2	3	2	1
Kovács István, ev. ref., ism.	2	3	3	—	2	1	3	3	3	2	3	1
Kúp László	2	2	3	—	3	3	2	3	3	2	3	1
Leimdörfer István, izr.	3	3	4	3	—	—	4	3	3	3	2	2
Matók Andor	1	1	2	1	—	—	1	1	1	2	1	1
30 Máthé Gyula, ev. ref.	1	1	2	—	2	2	2	1	1	3	3	1
Miksa János	2	3	4	2	—	—	2	3	2	4	3	2
Prohászka Béla	2	2	3	—	3	1	2	3	3	3	2	1
Raffay Zoltán	2	2	3	1	—	—	2	2	3	2	1	1
Roboz József, izr.	2	2	3	—	1	2	3	1	2	3	2	1
35 Rothbart Emől, izr.	2	3	4	2	—	—	3	3	2	2	—	1
Sándor József	1	2	2	2	—	—	2	1	1	1	1	1
Schaller Tihamér	3	3	3	—	2	2	3	3	3	4	3	2
Schön Ferenc	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1

+ Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, osztálydíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz						
Sélley László	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
40 Szabó Gyula, ev. ref.	2	4	4	—	2	3	4	2	2	4	2	1
Szapáry Miklós, gróf	2	3	3	3	—	—	2	3	3	4	2	1
Szarka István	2	2	2	—	2	1	2	2	2	2	3	1
Székely Sándor, ism.	2	2	3	1	—	—	2	3	2	1	3	2
Szűcs József	1	1	2	1	—	—	2	1	1	2	1	1
45 Tarján János, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tömörkény László	2	2	3	—	1	2	2	2	2	2	2	1
Vastag Ferenc	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Végman Béla	1	3	3	—	3	3	3	3	1	2	3	1
Wandrák József	1	2	3	2	—	—	3	1	1	1	3	1
50 Weiner Albert, izr.	2	2	2	2	—	—	2	2	3	3	1	2
Weiner Márk, izr.	2	2	2	2	—	—	1	3	3	3	1	2
Weiszer Viktor	1	2	3	2	—	—	2	2	1	2	—	1
Zakar Zoltán, ev. ref.	3	4	4	—	2	2	4	3	3	4	1	1
<i>Magántanuló:</i>												
55 Balassy István**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gerliczy István, báró**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen: 55.												

* Kimaradt.

** Vizsgálatlan maradt.

Ötödik B. osztály.

Osztályfőnök: *Pesovár Ambrus.*

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magaviselet		
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan		Tornázás	
					Irodalom	Rajz							
Bali Pál	1	1	2	—	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Bánatfi Károly, izr.	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	2	1
Becsey Zoltán	2	3	3	—	2	2	2	2	2	3	2	2	1
Eruszt János	1	1	3	2	—	—	3	2	2	2	3	3	1
5 Fekete Gyula	2	3	4	3	—	—	4	3	3	3	4	3	1
Gallyas János	1	3	3	—	2	3	2	3	2	3	3	1	1
Jordán Jenő	1	2	3	2	—	—	2	2	2	2	3	1	1
Kampf János	1	1	2	1	—	—	1	1	2	1	1	—	1
Kasza Sándor, öszt.	1	1	2	1	—	—	1	1	2	1	1	—	2
10 Kiss István	2	3	4	—	4	3	3	3	3	3	3	1	2
Kommesz János	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	2	1
Kopeczky Károly	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	2	1
Kreiker Jenő	1	2	3	2	—	—	1	2	3	2	2	2	2
Landsmann Sándor, izr.	3	2	3	—	3	3	2	2	3	3	2	2	2
15 Leopold Ede, izr.	1	1	2	—	1	1	1	2	1	2	2	2	1
Mamusich Béla	1	2	3	3	—	—	3	3	2	1	3	3	1
Márton István, ism.	1	1	3	—	2	2	2	2	1	2	2	2	1
Mencz Károly	2	2	3	2	—	—	3	3	2	3	2	2	1
Mészáros Ferenc, öszt.	1	1	3	2	—	—	2	1	1	2	1	1	1
20 Miskolczy Jenő	1	2	3	—	3	2	3	3	2	4	2	2	1
Muszil Vilmos	1	1	3	—	3	1	2	3	1	2	2	2	1
Prungel Ferenc	1	1	2	1	—	—	1	1	2	1	2	2	1
Ragályi Gyula, ev. ref.	1	2	3	—	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Rozmis István	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	—	2
25 Szeles János	1	2	3	—	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Tóth Géza	1	2	3	2	—	—	3	2	2	2	2	1	1
Vasvári Sándor, izr.	1	1	3	2	—	—	2	2	1	2	3	—	1
<i>Magántanulók:</i>													
Durain Coriolan*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Garai László, izr.	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	—	—	—
Összesen: 29.													

+ Vizsgálatlan maradt.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök: Bontó József.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz						
Ábrahám János	2	3	3	—	3	3	2	2	3	3	3	1
Balassa István, izr.	1	3	4	—	3	3	3	3	3	4	3	1
Bánszki Tamás	1	1	2	—	1	1	2	2	1	2	3	1
Blau László, izr.	1	2	3	2	—	—	2	2	2	2	3	2
5 Bogdán Iván, gör. kel. sz.	2	2	2	3	—	—	1	1	1	2	2	2
Bózsó István	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Campian József, gör. kath.	1	2	3	3	—	—	3	3	2	3	2	1
Czappán Elemér	2	2	3	—	3	2	3	3	3	3	3	1
Devics Sándor	1	2	2	—	2	1	1	2	2	2	1	1
10 Diskay László	2	3	3	—	2	2	3	3	3	3	2	1
Draskovich Ferenc	2	2	3	—	3	2	3	2	2	2	2	2
Erdélyi Gyula	1	2	3	3	—	—	3	2	1	3	3	1
Ferderber László, izr.	1	3	3	—	1	3	3	3	3	4	3	1
Firbás Oszkár	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	2	1
15 Fischhof György, izr.	1	2	3	—	2	3	1	1	2	2	3	2
Frankó Andor	1	2	3	3	—	—	2	3	1	2	—	1
Freller Miklós, izr., ism.	1	3	3	3	—	—	3	3	3	4	3	1
Gergő András, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	—	1
Goldschmidt Imre, izr.	1	3	3	—	3	2	2	4	3	3	2	2
20 Görög László	1	1	2	2	—	—	2	1	1	2	2	1
Grosser Sándor, izr.	1	2	2	3	—	—	2	1	1	3	2	1
Hajós László	1	3	3	—	3	3	3	3	2	3	2	1
Héhn József	2	3	3	—	2	2	3	3	3	3	1	1
Huszaresek Nándor	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	3	1
25 Jakobovits Gyula, izr.	1	2	2	1	—	—	2	1	1	2	3	2
Kátay Lajos	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	—	1
Kern Dezső, ág. cv.	2	2	2	2	—	—	1	2	2	2	2	1
Kerner Imre	1	1	2	—	1	1	2	1	1	1	2	1
Ketter Tibor	1	3	3	—	3	2	3	3	2	2	2	2
30 Ketzer Géza	1	1	1	1	—	—	1	—	1	1	1	1
Kovács György	1	1	2	2	—	—	1	1	1	1	2	1
Kovács József*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kray Pál	1	1	1	2	—	—	—	1	1	2	2	1
Kresadlo József, öszt.	2	2	3	2	3	2	2	2	3	2	1	1
35 Lasztovicza Andor	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Lichtfusz Antal	2	3	2	2	—	—	2	3	1	2	1	2
Lollok Sándor	1	2	3	—	2	2	3	2	2	3	2	1
Mandl András	2	3	3	3	—	—	2	2	2	3	3	1

+ Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, osztályfőnöki vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magvi-élet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög példió		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan		Tornázás
					Irodalom	Rajz						
Mályusz Géza, ág. ev.	2	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
40. Miklós Károly, oszt.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Molnár Miklós	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Motika Ottó	2	2	3	3	—	—	2	3	3	3	3	2
Neff Mátyás	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Oláh Vencel	1	1	2	2	—	—	2	1	2	3	—	1
45 Oraftsik László	1	2	3	2	—	—	1	1	2	2	2	1
Ördög Attila	2	3	3	3	—	—	2	3	2	3	2	2
Ördög Zoltán	1	2	2	2	—	—	1	2	2	2	1	1
Pelikan Oszkár, ág. ev.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rafner Béla, oszt.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
50 Rátz Béla	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	1
Reök Iván, ág. ev.	2	2	3	—	2	3	2	2	2	2	3	1
Simák Béla	2	2	3	3	—	—	2	3	1	2	2	2
Somlyódy István, ev. ref.	1	1	2	2	—	—	2	1	2	2	3	1
Spergely Imre	1	1	2	2	—	—	1	1	1	1	—	1
55 Stubert Ferenc	2	3	3	3	—	—	2	3	3	4	1	2
Szabó Dénes	1	3	3	3	—	—	2	2	2	3	3	1
Szalay István	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	3	1
Takács Ede	1	3	3	3	—	—	3	2	3	3	3	1
Telléry Géza	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	3	1
60 Thanhoffer Emil	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Tompos Lajos	1	3	3	3	—	—	2	3	2	3	2	1
Touttenui Ferenc	2	2	2	2	—	—	2	3	2	2	2	1
Törteli Zoltán	2	3	3	—	2	3	3	3	2	3	3	1
Urbán István.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	2	—	1
65 Vladár Ernő, ev. ref.	1	1	3	3	—	—	1	1	1	3	3	1
Zámbó György	2	3	3	3	—	—	2	3	3	4	2	2
<i>Magántanulók :</i>												
Székely Ilona. izr.	1	2	3	—	2	3	3	2	1	2	—	—
Tallián Jenő	2	3	3	—	3	3	2	1	2	4	—	—

Összesen : 68.

* Kimaradt

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: Kiss István.

A tanuló neve és vallása, osztóndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k												
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Egészségtan	Magaviselet
					Irodalom	Rajz							
Balassa József, izr.	1	1	2	2	—	—	1	2	3	3	—	1	1
Balázs Dénes, izr.	1	1	1	—	1	2	1	1	1	1	2	1	1
Balogh Béla, ism.	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	1	2	2
Bárany István, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	2	2	3	1	1
5 Bäck Miklós, izr.	1	2	2	—	2	3	2	1	3	2	3	2	1
Beck Lajos, izr.	1	2	3	—	2	3	3	1	2	2	3	1	1
Bezdány Mihály	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1	1
Bérczi István	1	4	3	2	—	—	3	2	4	4	1	1	1
Blau Andor, izr.	1	1	2	—	1	2	2	1	2	3	2	1	2
10 Bója István, oszt.	2	1	2	2	—	—	2	2	2	3	2	1	1
Bózsó Sándor	2	2	3	2	—	—	2	1	2	1	2	2	1
Burián Gáspár	1	3	3	—	1	2	1	1	3	3	2	1	1
Czibula Béla, ism.	3	3	3	3	—	—	3	3	4	4	1	2	2
Danczinger Gyula	2	2	3	—	3	2	2	3	3	3	—	1	2
15 Deutsch Ármin, izr.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gácsér György	2	3	3	3	—	—	3	3	4	4	3	2	1
Gönczi Károly	2	3	3	3	—	—	2	3	3	3	3	2	1
Halas István, ev. ref.	1	1	1	—	1	2	1	1	1	1	2	1	2
Hepp Miklós	2	3	3	2	—	—	2	3	3	3	2	2	1
20 Hólek István, ág. ev.	1	1	3	—	2	2	2	1	3	3	2	1	1
Hönigesz Félix	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Ivánkovits Zoltán	3	2	3	—	3	2	3	3	3	3	3	2	1
Jankovics János	2	1	2	3	—	—	2	3	3	3	3	2	2
Kováts Lajos	1	2	2	2	—	—	3	3	3	3	3	2	2
25 Kreiker Aladár	2	1	1	2	—	—	2	1	2	1	2	1	1
Kulinyi Ernő, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	2	1	—	1	1
Losonczy Dezső	2	2	1	1	—	—	2	1	3	3	2	1	1
Magyari Nándor	2	2	2	—	2	1	3	3	3	3	1	2	2
Mamusich Ferenc	1	1	2	2	—	—	2	2	3	3	2	1	1
30 Menyhárt Zsigmond	2	4	3	—	3	3	3	3	4	4	3	2	1
Nováky György	2	2	2	—	2	2	3	3	2	2	1	2	2
Pápay István	2	1	1	2	—	—	2	2	3	3	3	1	1
Pintér Mihály, ág. ev.	3	2	2	2	—	—	3	3	3	3	3	2	2
Rex Ernő, izr.	1	2	3	—	2	2	3	3	3	3	2	1	2
35 Roboz László, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1	1
Rosenthal Béla, izr.	1	2	3	2	—	—	2	2	3	3	2	2	1
Rónay L. Tibor	2	2	3	2	—	—	2	2	2	2	2	1	2
Sallai József	2	3	2	3	—	—	3	2	3	3	3	1	2

+ Kimaradt.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k												
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpétlo			Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Egészségtan	Magaviselet
					Irodalom	Rajz	Német nyelv						
Scherer Antal**													
40 Schultz Alajos	1	1	2	2	—	—	2	2	3	3	3	1	1
Schwáb Imre, izr.	1	1	2	2	—	—	2	2	2	2	3	1	1
Senautka Oszkár	1	2	2	—	1	3	2	2	3	2	2	1	2
Szabó Géza	2	2	2	3	—	—	2	2	3	3	1	1	1
Szamek Andor, izr.	1	2	2	—	2	3	2	1	1	2	1	1	2
45 Tarján Antal	1	—	2	2	—	—	2	2	2	2	3	1	2
Tukats Sándor	2	2	3	—	2	3	3	1	3	3	3	1	1
Ujj György	2	3	3	—	3	1	3	3	3	3	2	2	2
Ujj János	1	1	2	—	1	2	2	1	2	2	2	1	1
Vajda Andor, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	2	2	2	1	1
50 Vajda Imre, izr.	1	3	2	3	—	—	2	1	3	3	2	—	2
Visky István	3	3	3	3	—	—	4	3	4	4	1	2	1
Werner László	2	3	3	—	2	2	2	2	3	3	1	1	1
Wlassics Adorján	2	2	2	—	1	1	2	2	3	3	—	1	1
<i>Magántanulók :</i>													
Pánczél Miklós	1	3	3	3	—	—	3	3	3	3	—	—	—
55 Polgár Gabriella ***	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vámos Erzsébet, izr.	3	2	2	—	3	3	2	3	4	3	—	—	—

Összesen : 56.

** Meghalt.

*** Vizsgálatlan maradt.

A tanuló neve és vallása, őszlőndíjs vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k													
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló		Német nyelv	Bölcsészet	Történelem	Természettan	Mennyiség-tan	Tornázás	Égészség-tan	Magaviselet
					Irodalom	Rajz								
40 Schwarz Pál, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	—	1	2
Schwepler János, ev. ref.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1
Snaiker Imre	1	3	3	—	1	1	3	2	2	2	3	2	1	1
Spergely Tibor	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1
Stancl Máttyás	1	2	3	1	—	—	1	2	2	2	3	3	1	2
45 Strubert Géza	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1
Szabó Zoltán, ev. ref.	2	2	3	3	—	—	3	3	2	3	3	1	2	2
Székely László, izr.	1	3	3	—	2	2	2	2	2	3	3	—	1	1
Szél József	3	3	3	3	—	—	3	2	3	3	3	2	2	2
Takács Zoltán	1	2	2	2	—	—	2	2	3	3	2	2	2	2
50 Velcsov Vince	2	3	3	—	3	2	3	3	3	3	3	1	2	1
Víg Sándor, ev. ref.	1	3	3	—	3	3	1	3	3	3	3	2	1	1
Weisz István, izr.	1	2	3	2	—	—	2	2	2	—	1	2	1	1
<i>Magántanulók:</i>														
Endrényi József	3	2	3	3	—	—	3	3	2	1	3	—	1	—
Heinrich Margit	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	—	1	—
55 Holló Jenő, izr.	1	3	4	—	3	3	3	2	2	3	3	—	1	—
Kuszli Sándor*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Timina Győző	3	3	4	3	—	—	3	3	3	4	3	—	1	—
Vuity Milorád, g. kel. sz.*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Összesen: 58.

* Vizsgálatlan maradt.

B) A nem kötelezett tantárgyakból.

I. Gyorsírás.

A csillag nélküliek kezdők, a *-gal jelöltek haladók, a **-gal gyakorló gyorsírók.

	Érdem- jegy		Érdem- jegyek
III. A) osztály.			
Bäck Dezső	3	Czinner Andor	1
Buck István	3	Gerő Imre	2
Ginder Nándor	2	Göndöcs Jenő	2
Hegedüs Béla	3	Halasi Ferenc	1
5 Koch Andor	1	30 Hegyi Márton	1
Kovács István	2	Kiss Géza	2
Kovács Oszkár	1	Klucsik István	1
Noth Salamon	3	Latzkovits Béla	2
Vig Pál	3	Lieber Béla	1
III. B) osztály.			
10 Bokor Endre	3	35 Mandel Zoltán	3
Bossányi Jenő	3	Martits Károly	2
Csányi György	1	Radványi Géza	2
Deutsch Éde	2	Répás Béla	1
Gera Károly	3	Riesz József	3
15 Janik László	3	40 Schachtitz János	3
Keleti Aladár	3	Schütz Ferenc	3
Klucsik Ferenc	2	IV. B) osztály.	
Kocsis Árpád	3	*Barabás Ervin	1
Rietly Géza	3	Blau Marcel	1
20 Schulhof Imre	3	Boros Lajos	2
Szőke Mihály	1	45 Böhm József	2
Tompos Andor	3	Dermla Rezső	3
Tóásó Aurél	3	Fellegi Andor	1
Vermes Imre	1	Galambos Sándor	1
IV. A) osztály.			
25 Balassa Jenő	3	Gömöri Mihály	3
		50 Kordás Sándor	2
		Lendvai János	3
		Lichtneckert Béla	2
		Máté Sándor	3
		Öhler Dezső	2

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
55 Pinnel János	3	Frankó Andor	3
Pischl István	3	*Grosser Sándor	2
Schäfer Kristóf	3	*Jakobovits Gyula	1
Schwarz Sándor	1	Miklós Károly, kim. . . .	—
U. A) osztály.		85 *Neff Mátyás	1
Berger László	1	*Ördög Zoltán	2
60 Halmos Sándor	2	Simák Béla	3
Issekutz Mihály	3	*Thanhoffer Emil	1
Jakabffy Dezső	3	Törtely Zoltán	3
Kallós Károly	1	VII. osztály.	
Kellner Dániel	1	90 Balogh Béla	3
65 Roboz József	1	*Bäck Miklós	2
Sélley László	1	*Blau Andor	3
Weiner Albert	3	Halas István	1
Weiszer Viktor	2	**Kulinyi Ernő	1
U. B) osztály.		95 **Roboz László	1
Kampf János	2	*Rosenthal Béla	3
70 Kiss István	3	Vajda Imre	2
Kopeczky Károly	2	VIII. osztály.	
Kreiker Jenő	3	*Batta Gyula	2
Vasvári Sándor	1	**Blau Izidor	1
VI. osztály.		100 **Bondy György	2
Balassa István	3	**Csányi Mátyás	1
75 *Blau László	1	**Fürtös Béla	1
Bózsó István	1	**Kis Nándor	1
Campian József	3	*Mályusz Egyed	1
Czappán Elemér	3	105 **Rác Andor	1
*Erdélyi Gyula	2	**Schmidt Károly	1
80 *Fischhof György	3	**Schwarz Pál	1
		**Strubert Géza	1
		**Weisz István	1

Összesen: 109.

II. Műének.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
a) Kezdők.			
I. F) osztály.			
	1	Tóth József	1
	1	Vida József	1
	1	Vogel László	1
	1		
	1	I. G) osztály.	
	1	40 Bachó József	1
	2	Erősi József	1
5 Bencsik Endre	2	Fohsz Jenő	2
Csákány Béla	1	Gróf Endre	1
Gaberdeén György	2	Kapp Olivér	1
Glázi Antal	1	45 Kovács László	1
Kakuszi Béla	1	Lukinich Aladár	1
10 Klein Béla	1	Miksa Jenő	2
Kocsis János	1	Piroska Tibor	3
Komarek Gyula	1	Schaab Ferenc	1
Manjov Ráfael	1	50 Szabó Béla	1
Pollner Kálmán	1	Tápai Antal	3
15 Rau Ádám	1	Tóth Győző	1
Somlyódy Ferenc	2	Tóth János	1
Strifler Mihály	2		
Szabó Mihály	1	b) Haladóók.	
Szücs Ferenc	1	I. F) osztály.	
20 Vermes Imre	1	Mészáros Béla	1
Zappe Mátyás	1		
		I. G) osztály.	
I. B) osztály.			
	2	55 Bója László	1
	2		
Bajzák Zoltán	1	II. F) osztály.	
Farkas József	1	Demján Sándor	1
Kahlesz István	2	Dungyerszky Sándor	1
25 Karászy Gyula	1	Kopp Antal	1
Kiss Zoltán	2	Radványi Sándor	1
Komlósi János	2	60 Werner József	1
Lábán Dezső	2		
Martonossy Ferenc	1		
30 Nádasky György	3		
Neidenbach Gusztáv	3		
Papp Gyula	1		
Pásty Alajos	2		
Scherer Ferenc	1		
35 Szarafolyán Endre	2		
Szögi Endre	1		

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
II. B) osztály.			
Dobóczky József	1	Göndöcs Jenő	1
Ernszt István	1	Halasi Ferenc	1
Farkas Gyula	1	Klucsik István	1
Fehlberg Vilmos	1	Márki Szilveszter	1
65 Glázi József	1	100 Radványi Géza	1
Kiss Mihály	1	Répás Béla	1
Keszler János	1	Szegfi László	1
Kosóczki Ferenc	1	Szögi István	1
Nyíri László	1	Teleki Kornél	1
70 Martin Pál	1	IV. B) osztály.	
Nagy Ferenc	1	105 Ökrös Vilmos	1
Rajky László	2	Somlyódy Árpád	1
Sajnovits Sándor	2	Pischl István	3
Schlinger Mátyás	1	Strunk Péter	3
75 Szenderszky Áron	1	V. A) osztály.	
Szilágyi Károly	1	Eszes István	1
Touttenuit Sándor	1	110 Halasi Antal	1
Varga Sándor	1	Kúp László	1
Végh Sándor	2	Szarka István	1
III. A) osztály.			
80 Bock János	2	Szücs József	1
Kókay László	2	Tömörkény László	1
III. B) osztály.			
Csávossy Endre br. . . .	1	115 Vastag Ferenc	1
Dávid Imre	2	V. B) osztály.	
Ferenczy Endre	1	Jordán Jenő	1
85 Janik László	1	Mamusich Béla	1
Karkos Jenő	1	Mészáros Ferenc	1
Kerner Pál	1	Muszil Vilmos	1
Klucsik Ferenc	2	VI. osztály.	
Mészáros Imre	1	120 Czappán Elemér	2
90 Rietly Géza	1	Devics Sándor	1
Sík Miklós	1	Diskay László	1
Szőke Mihály	1	Héhn József	1
Varga Nándor	1	Huszárcsek Nándor	1
IV. A) osztály.			
Csillag Sándor	1	125 Kern Dezső	1
95 Devics István	1	Kerner Imre	1

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
Lichtfusz Antal . . .	1	VIII. osztály.	
Molnár Miklós . . .	1	Fürtös Béla	1
Somlyódy István . . .	1	Hubcsik József	1
130 Telléry Géza	1	Klivinyi István	1
Thanhoffer Emil . . .	1	145 Kontraszti János . . .	1
		Kovács András	1
VII. osztály.		Kovács István	1
Balogh Béla	1	Köpfer Mihály	1
Bózsó Sándor	1	Lantos István	1
Danczinger Gyula . . .	1	150 Molnár László	1
135 Losonczy Dezső . . .	1	Nagy Béla	1
Pápay István	1	Rimanóczy Ferenc . . .	1
Pintér Mihály	2		
Sallai József	1		
Schultz Alajos	1		
140 Tarján Antal	1		
Werner László	1		
		Összesen: 152.	

III. Szabadkézi rajz.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. A) osztály.		V. A) osztály.	
Dermla Artur	2	30 Bajor József	2
Kiss Gyula	4	Gúthy László	3
Rozgonyi Géza	1	Halmos Sándor	2
		Prohászka Béla	1
III. B) osztály.		Schaller Tihamér	2
Hoffmann Miklós	3	35 Tömörkény László	2
5 Kerner Pál	1	Zakár Zoltán	1
Kiss Jenő	1		
Labancz István	2	V. B) osztály.	
Stertz Mátyás	3	Kiss István	2
Sztarcevich László	1	Leopold Ede	2
10 Tóásó Aurél	1	Miskolczy Jenő	2
		40 Szeles János	1
IV. A) osztály.		VI. osztály.	
Devics István	1	Bánszki Tamás	1
Koncz László	1	Czappán Elemér	2
Kováts Lajos	1	Devics Sándor	1
Müller Sándor	1	Draskovich Ferenc	2
15 Pápay László	3	41 Kerner Imre	1
Somlyódy Árpád	2	Kreszló József	2
Szegfi László	1	Lollák Sándor	2
Ujj Béla	1		
IV. B) osztály.		VII. osztály.	
Böröcz Sándor	2	Magyari Nándor	1
20 Dermla Rezső	3	Újj György	1
Dulovics Elemér	1		
Faragó Endre	1	VIII. osztály.	
Flatz Béla	1	50 Belle Géza	1
Kordás Sándor	1	Fürtös Béla	1
25 Németh Jenő	1	Kovács Andor	1
Palotás Mihály	2	Léh István	1
Schäfer Kristóf	1		
Sisák Ferenc	1		
Tamáty Gyula	2		

Összesen : 53.

IV. Francia nyelv.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
VII. osztály.		IV. A) osztály.	
Szamek Andor	1	Bartole János	2
Tarján Antal	1	20 Hadfy Gyula	1
Tukats Sándor	1	Hegyi Márton	1
		Mandel Zoltán	1
VI. osztály.		IV. B) osztály.	
Somlyódy István	1	Böhm József	2
5 Urbán István	1	Máté Sándor	1
V. A) osztály.		III. B) osztály.	
Eszes István	1	25 Gyulai István	2
Forgács Gyula	1	Kanyó Béla	1
Halasi Antal	1	Máthé Jenő	2
10 Kallós Károly	1	Weber Miklós	1
10 Máthé Gyula	1		
Schaller Tihamér	2	III. B) osztály.	
Sélley László	1		
Szarka István	1		
Tömörkény László	1		
15 Weiner Albert	1		
Weiner Márk	1		
Zakar Zoltán	2		
V. B) osztály.			
Kreiker Jenő	1	30 Csányi György	1
		Schulhof Imre	2
		Összesen : 30.	

A sorozatban használt érdemjegyek fokozata:

az előmenetel rovatában: 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen; a magaviselet rovatában: 1 = jó, 2 = szabályszerű, 3 = kevésbé, szabályszerű, 4 = rossz.

Rövidítések jelentménye:

gör. kath. = görög katolikus vallású; — gör. kel. sz. = görög keleti szerb; — gör. kel. r. = görög keleti román; — ág. ev. = ágostai evangélikus; — ev. ref. = evangélikus református; — unit. = unitárius; izr. = izraelita; — ism. = ismétlő; — öszt. = ösztöndíjas. — Ahol a név után a kötelezett tantárgyakból nyert sorozatban vallás jelezve nincs, ott római katolikus értendő — A tornázás rovatában — = fölmentetett.

IX.

Az iskolai év bezárása.

1. *Évzáró.* A tanévet június 29-én ünnepélyes »Te Deum«-mal zártuk be, mely után a tanulóknak kiosztottuk az odaítélt jutalmakat, továbbá a bizonyítványokat és értesítőket.

2. *Adományok.* A *vall.- és közokt. miniszter*, mint minden évben, ezúttal is több értékes könyvet, folyóiratot, és érmet adományozott az intézetnek. Buziási *Eisenstädter Róbert* bőkezűségéből kapta az önképzőkör elnöke a nagy ezüst érmet, a kör másik tagja a díszes bronzérmet; ugyancsak ő adományozott a legjobb rajzolóknak 2 festőkészletet és 1 db. aranyat. A kiváló rajzolóknak jutalmazásához begavári Back Bernátné és Müller Miksáné 1—1 db arannyal járultak.

A segélyegylet és önképzőkör céljaira többen adakoztak. Ezen adományok kimutatását Értesítőnk Segélyegylet és önképzőkör c. fejezetébe: nyugtázzuk.

Intézetünk mindezen nemesszívú barátainak, kik könyvtárainkat, gyűjteményeinket növelni, tanítványainkat adományaikkal buzdítani vagy segíteni szívesek voltak, hálás köszönetet mondunk.

3. *Jutalmak és segélyek. I. Ösztöndíjas tanulók:*

1. Bója István VII. oszt. tanuló a Vetró Sándor-féle alapítványból 125 koronával.

2. Dulovics Elemér IV. B) oszt. tanuló a jövedéki bírság alapból 120 koronával.

3. Fluck Endre VIII. oszt. tanuló az Alapy-féle alapítványból évi 300 koronával.

4. Forgács Gyula V. A) oszt. tanuló a jövedéki bírság alapból évi 200 koronával.

5. Fürtös Béla VIII. oszt. tanuló a Bonnaz-féle alapítvány 1909. évi kamataiból 172 koronával.

6. Gaberdeén György I. A) oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból 120 koronával.

7. Gunda Gyula VIII. oszt. tanuló a Zombory András és neje Fehér Anna-féle alapítványból évi 240 koronával.

8. Hegyi Márton IV. A) oszt. tanuló az Alapy-féle alapítványból évi 420 koronával.

9. Hummel János I. B) oszt. tanuló a szab. osztr. magy. államasút igazgatóságától 500 koronával.

10. Jovanov János II. B) oszt. tanuló az Osztoity-féle alapítványból 500 koronával.

11. Kasza József III. A) oszt. tanuló a Sári Mihály-féle alapítványból évi 371 koronával.

12. Kasza Sándor V. B) oszt. tanuló a Sári Mihály-féle alapítványból évi 371 koronával.

13. Keczer Géza VI. oszt. tanuló a Löwenburg gróf-féle alapítványból évi 600 koronával.

14. Konrád Ede III. A) oszt. tanuló a jövedéki bírság alapból évi 200 koronával.

15. Kresadlo József VI. oszt. tanuló az Osztrák-Magyar Államasút-Társaság bányafelügyelősége jubileumi ösztöndíjából 500 koronával.

16. Latzkovits Béla IV. A) oszt. tanuló a Sári Mihály-féle alapítványból 371 koronával.

17. Markovits Béla III. A) oszt. tanuló a Rudits József báró-féle alapítványból évi 800 koronával.

18. Mészáros Ferenc V. B) oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

19. Miklós Károly VI. oszt. tanuló a Bésáu-féle alapítványból évi 400 koronával.

20. Murka István II. B) oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

21. Rafner Béla VI. oszt. tanuló a Kárász Anna-féle alapítványból évi 800 koronával.

22. Strubert Géza VIII. oszt. tanuló a m. kir. posta-távird. millenniumi ösztöndíj alapítványából évi 200 koronával.

23. Szegfi László IV. A) oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

24. Takács Zoltán VIII. oszt. tanuló a Németh Ignác-féle alapítványból évi 120 koronával.

Az évi ösztöndíj összesen: 8030 korona.

b) Jutalmazottak. I. A vallásban tanúsított jeles előmenetelért: Spergely Tibor VIII. oszt. tanuló az Ebner-féle alapítványból 50 koronával.

II. A magyar nyelvben és irodalomban tett jeles előmenetelért:

Schmidt Károly VIII. oszt. tanuló a Kisfaludy-Társaságtól alapított Kisfaludy jutalomból 42 korona értékű magyar szépirodalmi művekkel.

III. A magyar nyelv elsajálításában tett jeles előmenetelért:

Heinrich Péter VIII. oszt. tanuló a „Magyar Gábor 30 éves tanári működésének emlékére régi tanítványai által tett alapítványból“ 40 koronát.

Oczvirk Elemér VIII. oszt. tanuló a »Szinger Kornél és Bakos Pali alapítvány«-ból 40 koronával.

V. Jó magaviselet és előmenetelért:

1. Kátay Lajos VI. oszt. tanuló a Sobay-féle alapítványból 50 koronával.

2. Vastag Ferenc V. A) oszt. tanuló a Sobay-féle alapítványból 50 koronával.

3. Bezdány Mihály VII. oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 100 koronával.

4. Bózsó István VI. oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 100 koronával.

5. Ercbrucker Aladár V. A) oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 50 koronával.

6. Kopasz István I. C) oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 50 koronával.

7. Halasi Ferenc IV. A) oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 50 koronával.

8. Szőke Mihály III. B) oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok alapítványából 50 koronával.

9. Blau Izidor VIII. oszt. tanuló a Bamberger-féle alapítványból 60 koronával.

10. Deutsch Ede III. B) oszt. tanuló a Bamberger-féle alapítványból 40 koronával.

11. Strubert Géza VIII. oszt. tanuló a »Régi szegedi főgimnáziumi tanulók alapítványá«-ból 88 koronával.

12. Az 1870-ben érettek jutalomdíjának ez évi kamatából Huszárceks Nándor VI. oszt. tanuló 60 koronával.

13. Szendrey János I. A) oszt. tanuló a Cservény-féle alapítványból 2 koronával. (Kiegészítve 10 koronára egy névtelen adományából.)

14. Fejér Imre IV. A) oszt. tanuló Dobszay Antal pécsi olvasókanonok alapítványából 80 koronával.

15. Dobóczki Antal II. A) oszt. tanuló Dobszay Antal pécsi olvasókanonok alapítványából 80 koronával.

16. Muth Endre IV. A) oszt. tanuló a Cajus Gábor és neje Abelesz Regina alapítványából 81 koronával.

17. Zámbo György VI. oszt. tanuló a Pap József-féle családi alapítványából 200 koronával.

18. Kovács János alapítvány 12 korona kamatából ruhasegélyben részesült egy II. B) oszt. szegény tanuló.

19. Az Eisenstädter—Cserép-alapítvány jelen évi kamatait, 40—40 koronát, a jövő tanévi iskolakönyvek, író- és rajzeszközök beszerzésére Gergő András VI. és Thanhoffer Emil VI. oszt. tanulók kapják.

20. A ministrálásban kifejtett buzgóságáért könyvjutalomban részesült: Vastag Ferenc V. A), Márki Szilveszter IV. A), Riesz Miklós III. A), Doháczky József II. B), oszt., Szendrey János I. A) oszt. tanulók.

21. A zene- és énekkar buzgó tagjai: Belle Géza, Kovács András, Lantos István, Schwarz Pál VIII., Balassa József VII., Thanhoffer Emil VI., és Vastag Ferenc V. A) oszt. tanulók 10—10 korona jutalmat kaptak.

22. A rajzolásban tett jeles előmenetelükért buziási Eisenstädter Róbert úr ajándékából egy-egy festő-kazettát kaptak: Wlaszics Adorján VII., és Devics Sándor VI. oszt. tanulók. Egy-egy arany jutalomban Fürtös Béla VIII., Magyarai Nándor és Ujj György VII., könyvjutalomban Léli István VIII., Bánszki Tamás VI. és Kondra Jenő II. B) oszt. tanuló részesült.

23. Jó magaviseletükért és jeles előmenetelükért könyvjutalomban részesültek: Pollner Kálmán I. A), Szalay József I. B), Csala Albert I. C), Mályusz Elemér II. A), Fellegi György II. B), Marschall Miklós III. A), Vermes Imre III. B), Koncz László IV. A), Galambos Sándor IV. B), Schön Ferenc V. A), Kommesz János V. B), Mályusz Géza VI., Rolusz László VII. és Perényi Izsó VIII. oszt. tanulók.

X. Statisztikai adatok az elmúlt iskolai évről.

1. A tanulók számának alakulása az iskolai év folyamán										2. Az osztályvizsgálatot tett tanulók megoszlása vallás szerint																					
Nyilvános tanulók										Magántanulók				v a l l á s ú v o l t																	
Osztály	Felvételt	Az iskolai év fzylamán						Az osztályvizsgálatról elmaradt	Június, illetve május hó-ban osztályvizsgálatot tett	Összesen osztályvizsgálatot tett	Felvétel		Osztályvizsgálatot tett		Az osztályvizsgálatot tett tanulók összes száma	latin		görög		örmény		református		ágostai h. ev.		görög keleti		unitárius		izraelita	
		önként kimaradt	tanács folytán távozott	kizárattott	betegség	baleset	öngyilkosság				következtében meghalt	fiu	leány	fiu		leány	szertartású róm. kath.	szertartású róm. kath.	református	református	ágostai h. ev.	ágostai h. ev.	görög keleti	görög keleti	unitárius	unitárius	izraelita	izraelita			
I. A.	67	5	—	—	—	—	—	62	62	1	—	1	—	63	45	1	—	3	3	2	—	—	—	—	—	—	—	9			
I. B.	67	5	—	—	—	—	—	62	62	1	—	—	—	62	41	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9			
I. C.	66	11	—	—	—	—	—	55	55	—	—	—	—	55	38	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14			
II. A.	63	2	—	—	—	—	—	61	61	2	—	2	—	63	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11			
II. B.	60	5	—	—	—	—	—	54	54	1	—	1	—	55	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11			
III. A.	60	1	—	—	—	—	—	59	51	1	—	2	—	55	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12			
III. B.	61	1	—	—	—	—	—	60	60	—	—	—	—	60	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10			
IV. A.	54	—	—	—	—	—	—	54	54	1	—	1	—	55	40	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10			
IV. B.	55	2	—	—	1	—	—	52	52	1	—	—	—	52	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17			
V. A.	53	4	—	—	—	—	—	49	49	2	—	—	—	49	32	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9			
V. B.	27	—	—	—	—	—	—	27	27	2	—	—	—	28	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5			
VI.	66	3	—	—	—	—	—	63	63	1	1	1	—	65	50	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8			
VII.	53	1	—	—	—	—	—	51	51	1	2	1	1	53	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16			
VIII.	52	—	—	—	—	—	—	52	52	5	1	3	1	56	37	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10			
Összesen . . .	804	40	—	—	1	1	—	761	761	20	4	13	3	777	544	8	—	39	24	10	2	—	—	—	—	—	—	150			

A tanév folyamán beírt tanulók összes száma: 828.

750

5. Az osztályvizsgáratot tett tanulók megosztása szülőik (gyámjuk, ill. más törvényes gondviselőjük) foglalkozása társadalmi állása szerint													6. Maga- viselőből																
Osztály	Nagybirtokos, nagyberio (100 kat. holdon felül)	1	2	3	4	osztályzatot kapott	Mindössze																						
	Középbirtokos, középbérlő (100 - 1000 kat holddal)	1	2	3	4																								
Osztály	Kisbirtokos, kisbérlő (100 kat. holdon alul)	1	2	3	4	osztályzatot kapott	Mindössze																						
	Egyéb östermelő (feles, majeros, kertész, halász)	1	2	3	4																								
Osztály	Gazdasági tisztviselő	1	2	3	4	osztályzatot kapott	Mindössze																						
	Egyéb gazdasági segédszemély (földmives, napszamos, gazdasági cseléd)	1	2	3	4																								
Osztály	Nagyiparos, bányanagyvállalkozó	1	2	3	4	osztályzatot kapott	Mindössze																						
	Kisiparos, bányakisvállalkozó	1	2	3	4																								
Osztály	Ipari v. bányászati tisztviselő	1	2	3	4	osztályzatot kapott	Mindössze																						
	Egyéb ipari v. bányászati segédszemély (előmunkás, segéd, munkás stb.)	1	2	3	4																								
Osztály	Nagykereskedő, nagyvállalkozó	1	2	3	4	osztályzatot kapott	Mindössze																						
	Kiskereskedő, kisvállalkozó	1	2	3	4																								
Osztály	Kereskedelmi vagy közlekedési tisztviselő	1	2	3	4	osztályzatot kapott	Mindössze																						
	Egyéb keresk. v. közh. segédszemély (attiszt, segéd, szolgál)	1	2	3	4																								
Osztály	Köztisztviselő (a papok, tanárok és tanítók kivételével) és közhivatalban alk. díjnokok	1	2	3	4	osztályzatot kapott	Mindössze																						
	Pap	1	2	3	4																								
Osztály	Tanár, tanító	1	2	3	4	osztályzatot kapott	Mindössze																						
	Másféle értelmiségi (orvos, ügyvéd, közjegyző, gyógyszerész stb.) ilyeneknél alk. segéd, írnok stb.	1	2	3	4																								
Osztály	Közhivatalban alkalmazott vagy másféle értelmiségi altiszt vagy szolgál	1	2	3	4	osztályzatot kapott	Mindössze																						
	Katonatiszt (honvédtiszt, csendőrtiszt)	1	2	3	4																								
Osztály	Katona altiszt (honvéd altiszt, csendőrtiszt)	1	2	3	4	osztályzatot kapott	Mindössze																						
	Különböző vagy közelebről meg nem nevezett foglalkozási ágakban dolgozó napszamos	1	2	3	4																								
Osztály	Nyugdíjas v. jövedelméből élő idős, járadékos, háztulajdonos	1	2	3	4	osztályzatot kapott	Mindössze																						
	Magánzó, eltartásos	1	2	3	4																								
Osztály	Egyéb ismeretlen foglalkozása	1	2	3	4	osztályzatot kapott	Mindössze																						
	Árvaházi, szeretetházi tanulók	1	2	3	4																								
Osztály	Összesen	16	22	54	5	19	10	8	77	12	15	19	61	71	45	74	132	93	35	11	4	2	32	49	10	777	610	150	1
		761																											

7. Az osztályvizsgálatot tett tanulók illetőségének kimutatása megyék szerint

Illetőségi hely	O s z t á l y													Összes	
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V. A.	V. B.	VI.	VII.		VIII.
Szeged	35	35	33	42	27	37	38	34	25	31	18	42	37	34	468
Abauj-Tornamegye															
Aradmegye	1	2		1	1			2	1	2	1	1	1		13
Árvamegye		1				2								1	4
Baranyamegye						1									1
Barsmegye			1												1
Bács-Bodrogmegye	4	3	3	3	3	2	3	3	4	2	1	1	2	4	38
Békésmegye					1								1		2
Biharmegye	1														1
Borsodmegye											1				1
Csanádmegye	2	1		2	2	4	1	2	2	1	2	4	1	4	28
Csongrádmegye	3	4	3	4	3	1	2	1	3	3	1	1	1	1	31
Fehérmegye		1	1												2
Gömör és Kis-Hontmegye					1		1					1			3
Győrmege															
Hunyadmegye															
Jász-Nagykun-Szolnokmegye			1						1						2
Krassó-Szörénymegye	3	3	1		2	2			3			4		2	20
Kolozsmegye														1	1
Nógrádmegye				1	1								1		3
Nyitra megye															
Pest-Pilis-Solt-Kis-Kunmegye		1		2		3	2		3	1		2			14
Somogy megye					2				1				1	2	6
Sopronmegye										1					1
Szabolcsmegye															
Szatmármegye															
Szebenmegye													1		1
Temesmegye	3	2	2	2	3	4	3	1			1	2		1	25
Tolnamegye		2			1					1				1	5
Torontálmegye	10	2	6	6	6	3	8	8	9	3	3	6	6	4	80
Trencsénmegye										1					1
Veszprémmegye								1		1					2
Összes	62	57	52	63	53	59	58	53	51	47	28	64	52	55	755

8. A nyilvános és magántanulók előmenetele a tanulásban

Osztály	összes száma	k ö z ü l					
		m i n d e n e g y k é t t o b b					
		r e n d e s t a n t á r g y a k b ó l					
		j u l e s	l e g a l á b b j ó		e l é g t e l e u		
		o s z t á l y z a t o l k a p o t t					
I. A	63	4	14	26	6	5	8
I. B.	62	5	13	28	1	4	12
I. C	55	7	13	21	2	1	11
II. A.	63	7	9	34	6	1	6
II. B.	55	2	8	30			15
III. A.	61	6	13	31	1	1	9
III. B.	60	7	11	33	4	2	3
IV. A.	55	7	12	29	4		3
IV. B.	52	3	15	33	1		
V. A.	49	4	11	22	7	3	2
V. B.	28	2	4	19	1	1	1
VI.	65	11	15	32	6	1	
VII.	53	3	9	35	1	2	3
Összes	721	68	146	373	40	21	73

7. Az osztályvizsgátott tett tanulók illetőségének kimutatása megyék szerint															
Illetőségi hely	O s z t á l y														Összesen
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V. A.	V. B.	VI.	VII.	VIII.	
Áthozat . . .	62	57	52	63	53	59	58	53	51	47	28	64	52	55	755
Zalamegye	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Zolyom megye	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	3
Zemplénmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Marostordamegye	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Esztergom megye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Fiume	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Hajdumegye	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Pozsony megye	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Komárom megye	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Máramaros megye	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Korvát- és Slavonország	—	3	1	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	1	8
Románia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Szerbia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	63	62	55	63	55	61	60	58	52	49	28	65	53	56	777

8 A nyilvános és magán-anulók előmenetel a tanulásban							
Összes száma	k ö z ü l						
	m i n d e n e g y k é r t o b b						
	r e n d e s t a n t á r g y a k b ó l						
	jeles	legalább		előgtelen			
jó		előgs.	előgtelen				
osztályzatot kapott							
Áthozat	721	68	146	373	40	21	73
VIII.	56	11	7	36	1	1	—
Összesen	777	79	153	409	41	22	73
777							

III. Fz 1909—1910. tanévi érettségi vizsgálatok eredménye.

a)	b) Az írásbelin		c)	d)	e) A szóbelin					f) Az érettségit sikerrel végzett ifjak közül																		
	Hányan jelentkeztek érettségi vizsgálatra?	Hány készítette el minden dolgozatát legalább elégséges eredménnyel?			Hány utasított az írásbeli alapján ismétlő vizsgálatra?	Hányan bocsáttattak összesen szóbelire?	A szóbeli vizsgálat elől betegség miatt visszalépett	Hány lelt jelesen	Hány jól	Hány egyszerűen	Hány utasított javító vizsgálatra?	Hány utasított ismétlő vizsgálatra a szóbeli alapján?	theologiai	bölcsészi	jogi	orvosi	mérnöki	építész	gépész	vegyész	gazdasági	erdészeti	bányászati	ipari	kereskedői	hivatalnok	katonai	művészi
63	46	1	62	—	14	11	25	10	2	8	14	19	9	5	—	1	—	3	2	5	2	7	3	6	—	—		
<p>E tanév folyamán 3 ízben voltak érettségi vizsgálatok, u. m.: szeptember, december, és június hónapokban.</p> <p>Szeptember hóban első teljes vizsgálatra állott: 7 tanuló; ezek közül érett 3, javító vizsgálatra utasított 4. Javító vizsgálatot tett 22; 15 sikerrel, 7 második javító vizsgálatra utasított. Kiegészítő vizsgálatot tett 6 reáliskolát végzett ifjú a latinból, 3 sikerrel, 3 javító vizsgálatra utasított.</p> <p>December hóban első teljes vizsgálatra állott 2, javítóra utasított 1, ismétlőre 1. Első javító vizsgálatot tett 6, 5 sikerrel; 1 második javító vizsgálatra utasított; második javítót tett 6 sikerrel. Kiegészítő érettségi vizsgálatot tett a latinból elsőízben 1, a ki javítóra utasított 2, elsőízben 1 sikerrel, 1 második javító vizsgálatra utasított, 1 reáliskolai tanuló sikerrel tett érettségi vizsgálatot a görög nyelvből, 1 a latin és görög nyelvből.</p> <p>Június hóban első teljes vizsgálatra állott 54; 3 sikerrel végzett 47, javítóra utasított 5, ismétlőre 2 tanuló. Javítót tett 2 sikerrel; a latinból első javítót tett egy reáliskolai tanuló, aki második javítóra utasított.</p> <p>E szerint tehát a tanév alatt első javító vizsgálatot tett: 29, sikerrel 21; második javító vizsgálatra utasított 8, sikerrel végzett 8; Kiegészítő érettségi vizsgálatot tett 7 reáliskolát végzett tanuló a latinból, 4 sikerrel, 2 első 1 pedig második javító vizsgálatra utasított; a görögből 1 reáliskolai tanuló sikerrel, 1 reáliskolai tanuló a latin és görög nyelvből tett sikerrel kiegészítő érettségi vizsgálatot.</p> <p>Az a), b), c), d) rovatok csak azon tanulókra vonatkoznak, kik első ízben tettek érettségi vizsgálatot, az f) rovat adatai pedig az érettségit sikerrel befejezett összes ifjakra.</p>																												
p á l y á r a k é s z ü l t																												

XI.

Az érettségít tett tanulók kimutatása.

A lefolyt iskolai évben érettségi vizsgálatra jelentkezett 56 tanuló, akik közül az osztályvizsgálatok befejezése után 1 tanuló javító vizsgálatra, 1 pedig osztályismétlésre utasított és így 54 volt a jelöltek száma. Az írásbelieket a tanulók május hó 17., 18. és 19. napjain végezték. Az írásbeli dolgozatok tételei a következők voltak:

1. *A magyar nyelvből és irodalomból.* A népköltészet hatása műköltészetünk fejlődésére. Irodalomtörténeti értekezés.

Eredmény: 21 jeles, 18 jó, 11 elégséges, 2 elégtelen.

2. *A latin nyelvből és irodalomból.* M. T. Ciceró, De officiis I. 32 c., 117—120. A pályaválasztásról. Fordítás latinból magyarra.

Eredmény: 12 jeles, 19 jó, 21 elégséges, 2 elégtelen.

3. *A mennyiségtanból:* a) Az algebrából: Mekkorra tőkét helyez el valaki a takarékpénztárba kamatos kamatra, ha az első év után azt minden év elején 120 K-val gyarapítja s 18 év elteltével 30,000 K-jal lesz $4\frac{1}{2}\%$ mellett?

b) A geometriából: Lejtő tetején áll egy obeliszk. Magasságának meghatározása végett az obeliszk talppontjától a lejtőn lefelé lemérünk egy $a = 8.1$ m hosszúságú távolságot. Ennek végpontjából az obeliszk $\alpha = 50^\circ 40'$ -nyi szög alatt látszik. Ez után az a távolság irányában tovább lemérünk egy $\gamma = 7.2$ m-es távolságot, melynek végpontjából az obeliszk $b = 32^\circ 20'$ -nyi szög alatt látszik. Ezen mérések szerint mekkora az obeliszk magassága?

Eredmény: 11 jeles, 17 jó, 16 elégséges, 10 elégtelen.

A szóbeli vizsgálatokat június 6., 7., 8., 9., 10. és 11. napján tartottuk meg dr. Szele Róbert, tanker. kir. főigazgató elnökletével. A szóbeli érettségi vizsgálatra bocsátott 54 tanuló közül jelesen érett 14 jól 10, érett 23, 5-öt a szeptember hóban tartandó javító vizsgálatra, 2-öt egy év múlva a teljes vizsgálatok ismétlésére utasított a vizsgálóbizottság.

Érettségi vizsgálatot tett tanulók névsora:

A tanuló neve és vallása	Születésének helye és ideje	Érettségének foka	Választott tudomány-szaka
Batta Gyula, ef. ref.	Szabadka, Bács-Bodrogm. 1892. jún. 19.	érett	bányászati
Bárdi József	Földeák, Csanádm. 1890. febr. 12.	érett	theológiai
Belle Géza, ev. ref.	Szeged, Csongrádm. 1893. ápr. 3.	érett	tanári
Blau Izidor, izr.	Bihar-Diószeg, Biharm. 1889. aug. 25.	jelesen	orvosi
5 Bondy György, izr.	Szeged, Csongrádm. 1892. máj. 23.	jól	katonai
Csányi József, izr.	Szeged, Csongrádm. 1892. jún. 14.	jelesen	jogi
Endrényi József	Szeged, Csongrádm. 1892. máj. 21.	érett	ipari
Fluck András	Szeged, Csongrádm. 1892. ápr. 29.	jelesen	jogi
Fürtös Béla	Budapest, Pestm. 1892. júl. 11.	jelesen	tanári
10 Gunda Gyula	Budapest, 1892. nov. 7.	érett	jogi
Heinrich Péter	Zsombolya, Torontálm. 1890. febr. 14.	jelesen	tanári
Hubcsik József	Alsó-Kubin, Árvam. 1891. dec. 15.	érett	technikai
Kamocsai György	Zoltántér, Csongrádm. 1892. szept. 1.	érett	katonai
Kanyó Pál	Szeged, Csongrádm. 1891. szept. 29.	jól	hivatalnoki
15 Kern Lajos, ág. ev.	Kula, Bács-Bodrogm. 1892. júl. 20.	érett	kereskedelmi
K. ss Miklós	Nagykirályhegyes, Csanádm. 1893. jan. 30.	jól	katonai
Kiss Nándor, izr.	Szeged, Csongrádm. 1891. márc. 10.	jól	kereskedelmi
Klivinyi István	Szeged, Csongrádm. 1892. febr. 26.	érett	katonai
Kovács András	Szeged, Csongrádm. 1892. nov. 10.	érett	technikai
20 Kovács István	Turn-Severin, Románia, 1890. nov. 5.	érett	katonai
Kovács Kálmán, ev. ref.	Szeged, Csongrádm. 1892. szept. 14.	jól	orvosi
Köpfer Mihály	Borócz, Bács-Bodrogm. 1891. márc. 7.	érett	theológiai
Lantos István	Szeged, Csongrádm. 1891. jún. 4.	érett	hivatalnoki
Léh István	Szent-Fülöp, Bács-Bodrogm. 1890. okt. 15.	jól	theológiai
25 Manyov Károly	Ó-Bessenyő, Torontálm. 1891. okt. 19.	érett	gazdasági
Mályusz Egyed, ág. ev.	Liptó-Szent-Miklós, Liptóm. 1893. febr. 28.	jelesen	jogi
Mukits Gy. Attila	Szabadka, Bács-Bodrogm. 1892. ápr. 19.	jól	jogi
Novák Oszkár	Új-Moldova, Krassó-Szörénym. 1892. júl. 27.	érett	kereskedelmi
Oczwirk Elemér	Lupény, Hunyadm. 1892. ápr. 1.	jelesen	bányászati
30 Peielle Ernő	Kolozsvár, Kolozsm. 1892. jún. 3.	érett	jogi
Perényi Izsó, izr.	Makó, Csanádm. 1892. jan. 11.	jelesen	tanári
Rácz Andras	Szeged, Csongrádm. 1892. szept. 13.	érett	erdészeti
Rimanóczy Ferencz	Kaposvár, Somogym. 1891. jun. 16.	érett	gazdasági
Rónay Dénes	Nagybecskerek, Torontálm. 1892. febr. 10.	érett	jogi
35 Sárdi J. Brútus	Perlaszváros, Torontálm. 1892. jan. 20.	érett	tanári
Schmidt Károly	Detta, Temesm. 1891. máj. 27.	jelesen	technikai
Schwarz Pál, izr.	Újvidék, Bács-Bodrogm. 1892. ápr. 6.	jelesen	jogi
Schwepler János, ev. ref.	Bácsfeketehegy, Bács-Bm. 1891. dec. 22.	jelesen	tanári
Snaiker Imre	Nagyszénás, Békésm. 1890. aug. 16.	jól	theológiai
40 Spergely Tibor	Kis-Zombor, Torontálm. 1892. jún. 3.	jelesen	orvosi
Stancl Mátyás	Vinkovcze, Szerémm. 1892. jún. 29.	jól	erdészeti
Strubert Géza	Budapest, Pestm. 1892. jan. 12.	jelesen	theológiai
Takács Zoltán	Szeged, Csongrádm. 1892. jún. 12.	érett	hivatalnoki
Velesov Vincze	Ó-Bessenyő, Torontálm. 1890. nov. 15.	érett	theológiai
45 Vig Sándor, ev. ref.	Szolnok, J. N. K. Szolnokm. 1893. ápr. 6.	érett	orvosi
Weisz István, izr.	Szeged, Csongrádm. 1892. nov. 14.	jól	orvosi
Heinrich Margit	Szeged, Csongrádm. 1894. jún. 5.	jelesen	tanári

XII.

Értesítés a jövő 1910—1911. tanév megnyitásáról.

A jövő tanévre a beíratások szeptember hó 1., 2., 3. és 4. napján történnek. A felvétel szabályai a következők :

I. A jelentkezés ideje.

A tanintézetnek eddig fennállott párhuzamos osztályait a szükséghez képest a jövő 1910—1911. tanévre is fenntartjuk, vagyis 3 első, 2 második, 2 harmadik, 2 negyedik, 2 ötödik osztály lesz; a három felső osztály azonban továbbra is párhuzamosak nélkül marad.

Az 1883. évi XXX. t.-c. értelmében ezen osztályok mindegyikébe 60 tanuló vehető föl. A helybeliek a fölvételnél előnyben részesülnek. Ebből kifolyólag :

1. Szeptember hó 1-én és 2-án csak helybeliek iratkozhatnak be.

2. Szeptember hó 3-án és 4-én vidékiek.

3. A jelentkezés sorrendje :

a) Helybeliek : 1-én d. e. az I. oszt., d. u. 3—5 óráig a II. és 5—6 óráig a VIII. oszt. — 2-án d. e. 8—10 óráig a III., 10—11 óráig az V. és 11—12 óráig a VI. oszt., d. u. 3—5 óráig a IV. és 5—6 óráig a VII. oszt.

b) Vidékiek: 3-án d. e. 8—10 óráig az I. oszt., 10—12 óráig a II. oszt., d. u. 3—4 óráig a III., 4—5 óráig a VI. oszt. — 4-én d. e. 9—10 óráig az V., 10—11 óráig a VI. és VII., 11—12 óráig a VIII. oszt.

Valamint a helybeliek a vidékiek fölött, úgy azon vidékiek, kik már előbb is tanintézetünk növendékei voltak, az újonnan jelentkezők fölött a fölvételnél elsőbbséggel bírnak.

A magántanulóknak is már a tanév elején kell jelentkezniök.

2. Bemutatandó okmányok.

A gimnázium első osztályába csak oly tanuló vehető föl, ki a 9-ik évét betöltötte s 12 évesnél nem idősebb, mely körülmény hiteles *születési bizonyítvánnyal* igazolandó; a róm. katolikusok *keresztlevelöket* is kötelesek bemutatni.

Az ismeretek mértékére nézve megkívántatik, hogy a tanuló a népiskola 4-ik osztályának tananyagában kellő jártassággal birjon s erről hiteles iskolai bizonyítványt mutasson föl.

A beírásra *szülői*, vagy ezek megbízottja *kíséretében jelentkezik a tanuló* az igazgatóságnál s itt fölmutatja az előbbi tanévről szóló *iskolai bizonyítványát*, továbbá születési okmányát s szabályszerű *orvosi bizonyítványt* a sikeresen megtörtént *első himlőoltásról* s ha a tanuló 12 éves, az *újraoltásról*. *Míg a tanuló ezen okmányokat be nem mutatja, addig magát az intézetbe véglegesen fölvettnek nem tekintheti.*

Az V. osztályba belépő tanuló szülője, illetőleg gyámja köteles kijelenteni, vajjon fia, illetőleg gyámoltja az 1890. évi XXX. t.-c. értelmében a görög nyelvet, avagy az idézett t.-c. által meghatározott más tantárgyakat fogja-e tanulni.

3. A tandíjak.

Szeged szab. kir. város köztörvényhatósága 1904. évi 402. számú határozatával a fölvételi- és tandíjakat a következőkben állapította meg:

A beiratkozáskor a helybeli tanuló 4 K, a vidéki 8 K fölvételi díjat fizet. *Ezen díj minden tanulóra nézve kötelező s az alól fölmentésnek helye nincs.*

Helybelinek tekintendő azon tanuló, akinek szülei vagy gyámja Szeged város adófizető polgára.

A felvételi díjon kívül minden rendes és magántanuló minden iskolai évben köteles tandíjat fizetni; és pedig: a helybeliek 40, a vidékiek 60 koronát.

A tandíjat 4 részletben lehet fizetni: az első negyedrészt a beiratáskor le kell fizetni, a másodikat november 8-ig; a harmadikat február 8-ig; a negyediket április 8-ig kell fizetni, *de egyszerre, vagy félévi részletben is lefizethető.* A nyugtatóványokat a tandíjkezelő állítja ki. Ezek gondosan megőrzendőek és kétes esetekben előmutatandók.

Szegénysorsú, de jó magaviseletű és előmenetelű növendékek tandíjmentességért folyamodhatnak. *A folyamodványok Szeged szab. kir. város tanácsához intézendők s a gimnáziumi igazgatóságnál nyujtandók be legkésőbb szeptember hó 19-ig.*

A folyamodványhoz *szegénységi bizonyítvány* melléklendő, melynek egy évnél nem szabad régibbnek lennie, továbbá jó előmenetelről szóló *iskolai bizonyítvány.*

4. Segélyezés.

Szegénysorsú, legalább elégséges előmenetelű és jó magaviseletű tanulók írásbeli kérelemre az intézet kebelében fennálló ifjúsági segélyző-egyesület könyvtárából könyvsegélyt kaphatnak. Kérvényeiket aug. 26-ától szept. 1-éig kell beküldeniök a Segélyzőegyesület Felügyelőségének“ Szeged. Városi főgimnázium,

5. Javító és pótló vizsgálatok.

Hogy mind a helybeli, mind a vidéki illetőségű tanulók a kitűzött időben jelentkezhessenek a fölvételre, a fölvételi, javító és pótló vizsgálatok idejéül a helybeliek részére augusztus hó 30., a vidékiek részére augusztus hó 31-ik napja délelőtt 8—12-ig tűzetik ki. A magánvizsgálatokat aug. hó 30-án délelőtt 8 órakor kezdjük.

Javító és pótló vizsgálatokra bocsáttatnak:

a) Oly egy tantárgyból bukott tanulók, kiket erre a tanári

testület zárértekezleti ítélete följogosít, mely körülmény az iskolai bizonyítványban már jelezve van.

b) *A két tantárgyból* bukottak közül azok, kik erre a szegedi tankerület főigazgatóságától külön engedélyt nyertek. Ezen engedély iránti kérvények 1 koronás bélyeggel ellátva s iskolai bizonyítvánnyal fölszerelve a *tanckerületi főigazgatósághoz intézendők s július hó 10-éig* a gimnáziumi igazgatósághoz beküldendők.

c) *Pótló vizsgálatra* igényt tarthatnak azon tanulók, akik a tanév végén tartott *osztályvizsgálatokon orvosi bizonyítvánnyal már akkor igazolt betegség miatt* nem jelenhettek meg, *ha egyébként a tanév folyamán rendszeren járhattak az előadásokra.* Sem a javító, sem a pótló vizsgálatért díj nem fizetendő.

Szeptember hó 5-én d. e. 8 órakor kezdjük meg a tanévet a Szentlélek ünnepélyes segítségül hívásával.

Figyelmeztetjük a szülőket és tanulókat, *hogy ódon könyvek vásárlásától óvakodjanak, vagy legalább is nagy körültekintéssel járjanak el; a használandó tankönyvek jegyzékében jelzett kiadásokra figyelemmel legyenek:* elronyolódott, nem eléggé tiszta könyvek károsak a tanulók előmenetelére és egészségére. ***Figyelmeztetjük*** továbbá a tanulókat arra is, *hogy az iskolai fegyelmi szabályok a nagy szünet tartama alatt is kötelezők s így azokhoz szigorúan alkalmazkodni tartoznak. Azon tanuló, aki ez ellen vét, a következő tanévben fölvételre nem számíthat.*

A vidéki szülők gyermekeik részére fölfogadandó szállás iránt az igazgatóságnál tudakozódhatnak. A szegedi konviktusok fölvételi és ellátási föltételeit jelen Értesítőnk XII. fejezetében ismertetjük.

Szegeden, 1910. június hó 29-én.

Szinger Kornél,
főgimn. igazgató.

A jövő tanévben használandó tankönyvek jegyzéke.

ELSŐ OSZTÁLY.		K. f.		K. f.
Egri kis katekizmus, kötve . . .	—	.32	Huszka, Rajzoló geometria, II. rész	1. —
Acsay-Bartha-Madarász, Magy. nyelvtan, I. rész, I. o. sz.	—	.70	Hauselmanns, Vorlagen, I—II.	2.16
Acsay-Bartha-Madarász, Magy. olv., I. r., I. o. számára	2.—		Zsaskovszky, Énekkönyv	2.40
Fodor-Székely, Liber Sexti	2.40		Rajztábla, 1/4 íves teljes fel- szerelés	2.80
Kőrösi, Földrajz, I. r. 7. kiad.	1.50		Rajzeszköz	3.—
Kogutovicz, Földrajz. isk. at- lasz I—III. o. sz., 9 kiad.	2.—		Veszprémi, Magyar helyesírás	—70
Ormándy, Természetráajz, I. oszt. 3. kiad.	2.—			
Suták, Számтан, 7. kiad.	2.60		HARMADIK OSZTÁLY.	
Huszka, Rajz. geom., I. r., 2. kiadás	2.—		Pokorny, Újszövets. biblia	1.20
Zsaskovszky, Énekkönyv	2.40		Acsay-Bartha-Madarász: Rend- szeres magyar nyelvt. III. r., a III. o. sz.	1.—
Rajztábla, 1/4 íves, telj. felsze- relés	2.80		Acsay-Bartha-Madarász: Ma- gyar olv., III. r., a III. o. sz.	2.60
Rajzeszköz	3.—		Endrei—Szele, Német nyelvk. I. r., 7. képes kiad.	2.60
Rajztömb	—	.90	Pirchala, Latin nyelvtan, 10. kiadás	1.80
Veszprémi, Magyar helyesírás	—	.70	Pirchala, Latin olvasókönyv, I. és II. köt., 4. kiad.	5.40
			Jászai, Magyarország. tört. III. o.	2.—
MÁSODIK OSZTÁLY.			Kőrösi, Földrajz, II. r. 5. kiad.	—80
Pokorny, Ószövetségi biblia	1.20		Kogutovicz, Földr. isk. atlasz, I—III. o. sz. 9 kiadás	2.—
Acsay-Bartha-Madarász, Magy. nyelvt., a II. o. számára	—	.70	Vörös, Fizikai földrajz	1.—
Acsay-Bartha-Madarász, Magy. olv., a II. oszt. számára	2.20		Suták, Számтан, 7. kiad.	2.60
Fodor-Székely, Liber Sexti	2.40		Huszka, Rajzoló geometria, III—IV. rész	1.20
Kőrösi, Földrajz. II. r. 6. kiad.	2.20		Zsaskovszky, Énekkönyv	2.40
Kogutovicz, Földr. isk. atlasz, I—III. o. sz. 9 kiadás	2.—		Rajztábla, 1/2 íves, teljes fel- szerelés	4.—
Ormándy, Természetráajz, II. o.	2.40		Rajzeszköz	3.—
Suták, Számтан, 6. kiadás	2.60		Veszprémi, Magyar helyesírás	—70

NEGYEDIK OSZTÁLY.		K. f.
Gerely, Róm. kath. szertartás- tan, nagy kiad.	1.80	
Bartha—Prónai, Stilisztika . .	3.20	
Arany-Lehr, Toldi, 12. kiad. . .	1.60	
Endrei-Szele Német nyelv, I. r., 7 kiadás	2.60	
Pirchala, Latin nyelvtan, 10. kiadás	1.80	
Pirchala, Latin olvasókönyv, I. és II. köt., 4. kiadás	5.40	
Jászai, Magyarorsz. tört. IV. o.	2.—	
Ormándy, Növénytan	3.50	
Suták, Algebra 3. kiad.	2.40	
Huszka, Rajzoló geometria III—IV. rész	1.20	
Zsaskovszky, Énekkönyv	2.40	
Rajztábla, 1/2 íves teljes felszer.	4.—	
Rajzeszköz	3.—	
Veszprémi, Magyar helyesírás	—70	

ÖTÖDIK OSZTÁLY.

Titz, Hittan, 3. kiad.	—80
Bartha-Prónai, Retorika az V. oszt. számára	3.20
Endrei-Szele, Német olvasó II. r. 4. kiadás	3.40
Dávid, Ciceronis Orat. Selec- tae, II. kiad.	1.90
Cserép, szemelv. Ovid. művei- ből	1.60
Cserép, Római régiségek, 5. k.	3.20
Maywald, Görög nyelvtan, 5. k.	2.80
Maywald, Görög gyakorló és olv. I. r. 3. kiad.	1.80
Szölgyémy, Világtört., I. rész 2. kiad.	2.40
Kogutovicz, Tört. atlasz., I. füzet	2.—
Ormándy, Állattan	4.25
Suták, Algebra 3. kiad.	2.60
Lóky, Geometria I. r.	3.20
Zsaskovszky, Énekkönyv	2.40
Veszprémi, Magyar helyesírás	—70
Prónai, Magyar szavalókönyv	2.60

*Azok részére, kik görög nyelvtant
nem tanulnak.*

Badics, Magy. irod. olv., I. r.	K. f.
5. kiad.	2.40

Schill, Görög régiségek, 4. kiad.	2.80
Csengeri, Homeros Iliása, 3. kiadás	3.—
Gyomlay, Homeros Odysseiája 3. kiad.	2.80
Geréb, Szemelv. Herodotosból 2. kiad.	1.50

HATODIK OSZTÁLY.

Titz, Erkölestan	1.60
Bartha-Prónai, Poetika	3.80
Shakespeare, Coriolánus (Névy) 4. kiad.	1.20
Szemák, Német olv., III. r. 5. kiad.	3.40
Bartal-Malmosi, Livius XXI— XXII. könyv. 5. k.	2.—
Cserép, Vergilii Aen. szemelv. 2. kiad.	2.—
Cserép, Római régiségek, 5. k.	3.20
Maywald, Görög nyelvtan, 5. k.	2.80
Maywald, Görög olvasó, II. r. 4. kiad.	2.50
Szölgyémy, Világtört. II. r. 3. kiad.	2.60
Kogutovicz, Tört. Atlasz, II. f.	2.—
Ormándy, Ásványtan kémiával	3.60
Suták, Algebra, II. r. 2. kiad.	2.—
Lóky, Geometria I. r.	3.20
Lutter, Szorszámi és szögmért. számok, 13. kiad.	2.40
Zsaskovszky, Énekkönyv	2.40
Veszprémi, Magyar helyesírás	—70
Prónai, Magyar szavalókönyv	2.60

*Azok részére, kik görög nyelvtant
nem tanulnak.*

Badics, Magy. irod. olvasó II. r. 3. kiad.	2.80
Schill, Görög régiségek, 5. kiad.	2.80
Sophokles, Antigone (Csiky) . .	1.—

HETEDIK OSZTÁLY. K. f.

Titz, Egyháztörténelem. Újki- adás	2.—
Prónai, Magy. irod. tört. a VII. o. sz.	4.80

	K. f.
Szinnyei, Magyar nyelv. 6. kiad.	1.—
Szele, Hermann und Dorothea 2. kiadás	—60
Schiller-Heinrich, Wilhelm Tell 4. kiad.	1.20
Szemák, Ném. olvasó, IV. r. 5. kiad.	3.20
Bartal-Malmosi, Sallustius . . .	1.40
Dávid, Ciceronis Orat. Selectae 2. k.	1.60
Cserép, Vergilii Aen. szemelv. 2. kiad.	2.—
Cserép, Római régiségek, 5. k.	3.20
Dávid, Herodot. szemelv. 4. k.	1.80
Csengery, Homeros Odysseiája, 4. kiad.	3.80
Maywald, Görög nyelvtan, 5. k.	2.80
Szölgvény, Világt., III. r. 3. kiad.	2.60
Kogutovicz, Történeti atlasz, III. füzet.	2.—
Vörös, Természetan 2 kiad. . .	5.—
Suták, Algebra, II. r. 2. kiad.	2.—
Lóky, Geometria, II. r.	2.40
Lutter, Szorsz. és szögmért. számok, 13. kiad.	2.40
Zsaskovszky, Énekkönyv	2.40
Veszprémi, Magyar helyesírás	—70
Prónai, Magyar szavalókönyv	2.60

*Azok részére, kik görög nyelvtant
nem tanulnak.*

Badics, Magy. irod. olv. III. r. 4. kiad.	3.60
Szilasi, Thukydides 2. kiad. . .	3.80
Földi, Demosthenes vál. be- szédei	1.20

NYOLCADIK OSZTÁLY.

	K. f.
Schütz, Apologetika	1.40
Váczy, Magy. irod. tört. II. r. 2. kiadás	3.80
Szele, Iphigenia auf Tauris	1.—
Szemák, Ném. olvasó IV. r. 5. k.	3.20
Körner. Zrinyi	1.—
Gyomlay, Szemelv. Tacitus mű- veiből 2 kiadás.	2.40
Bartal-Malmosi, Horatii Carm., I. és II. r. 3. kiad.	3.20
Cserép, Római régiségek, 5. k.	3.20
Szamosi, Plató Sokrates védel- me	1.60
Csengeri, Homeros Iliása, 4. k.	4.—
Maywald, Görög nyelvtan, 5. k.	2.80
Jászai, Magyarország oknyo- mozó története	3.40
Vörös, Természetan 2 kiad. . .	5.—
Suták, Algebra, II. r., 2. kiad.	2.—
Lóky, Geometria, II. r.	2.40
Lutter, Szorsz. és szögmért. szá- mok 13. kiad.	2.40
Szitnyai, Lélekt. és Logika, 4. k.	2.80
Zsaskovszky, Énekkönyv	2.40
Veszprémi, Magyar helyesírás	—70
Prónai, Magyar szavalókönyv	2.60

*Azok részére, akik görög nyelvtant
nem tanulnak.*

Alexander, Platon és Aristo- teles 4. kiad.	3.—
Schill, Görög régiségek, 4. kiad.	2.80
Jebb, A görög irodalom tört. 5. kiad.	1.80

Segédkönyvek:

Molnár Samu, Latin stílusgyakorlatok, I. r. 3. kiadás	2.40
II. r. „ „	3.20
Burián, Latin-magyar és magyar-latin szótár, 2 kötet	9.—
Schmidt, Latin-magyar és magyar-latin szótár, I., II. r.	4.—
Lévay-Vida, Magyar-görög és görög magyar szótár, 3 kiad.	9.—
Elischer, Szótár Homeros két évszázához	4.40
Kelemen, Magyar-német és német-magyar szótár	4.—

XIII. Melléklet.

A szegedi konviktusok.

Felvételi és ellátási föltételek.

Szeged konviktusai a következők:

1. A *Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület nevelőintézete* a városi főgimnázium közvetlen szomszédságában épült s 200 növendékre van berendezve a modern pedagógiai és egészségügyi követelményeknek megfelelően. A felügyeletet az igazgató mellett 4 középiskolai tanárjelölt gyakorolja. Felvételért július 15-ig kell folyamodni. A kérvényhez melléklendő: 1. az utolsó iskolai bizonyítvány, 2. születési bizonyítvány, 3. egészségi bizonyítvány, 4. oltási illetve újraoltási bizonyítvány. Az évi ellátási díj 430 korona, a felvételi díj 40 korona. Az intézet igazgatója: *Hauser Sándor* áll. felső ker. iskolai tanár, aki készséggel adja meg a szükséges felvilágosításokat. Cím: D. M. K. E. nevelőintézete, Szeged. (A konviktus saját közlése.

2. A *Délvidéki gazdák konviktusa* a Kálvária-utcában. Igazgató: *Striegl József* áll. főgimn. rendes tanár. A fölvételt a Délvidéki földművelők gazdasági egyesületének elnöksége eszközli Temesvárott. A fölvételt kérő folyamodványok oda címzendők. A fötvételi díj 32 korona, ebben foglaltatik az orvosi díj, bútorhasználat, stb. A fölvételért való pályázat határideje július 15. Teljes ellátás egész évre 340 korona.

3. A *Gyertyámos községi, illetve magyar nyelvetterjesztő egyesületi* 3 konviktus: a) a Kálvária-utcai. Jelentkezni lehet írásban július 31-ig Gyertyámoson. Cím: Községi

konviktus gondnoksága. Igazgatója *dr. Varga Gábor*, csanádegyházmegyei áldozópap, főreáliskolai róm. kath. hitoktató, b) a Szentháromság-utcai igazgatója *Römer Péter* csanádegyházmegyei áldozópap, áll. főgimn. hittanár, c) a Kossuth-utcai igazgatója *dr. Lippay György* áll. főgimn. tanár. A fölvételt az intézetek igazgatósága eszközli írásbeli kérelemre Szegeden. Ellátási díj egész évre 340 kor., beíratási, orvosi, bútor használati díj 34 korona.

4. A *Magy. kir. államvasutak internátusa* a MÁV. alkalmazottjai gyermekeinek nevelésére.

5. *Szegedi Diák Otthon* a Tisza Lajos-körúton az államvasútak üzletvezetőségével szemben. Igazgatója *Bohn Károly*. A teljes ellátás évi 400 korona. A kellőleg felszerelt kérvények Bohn Károly igazgatóhoz nyújtandók be július 31-ig.

6. *A szegedi zsidó hitközség felügyelete álló „Tanulók Otthona“*. (Dugonics-utca 12. sz.) Igazgatója *dr. Ditrői Nándor* felső keresk. isk. tanár. Ellátási díj egész évre 600 korona, felvételi, orvosi és bútorhasználati díj egész évre 40 korona. A kellőleg felszerelt kérvények a konviktus igazgatóságához (Dugonics-utca 12. sz.) nyújtandók ke.

TARTALOMMUTATÓ.

	Oldal
I. Tantárgyaink és tanításunk szelleméről	3
II. Hám József 1847—1909.	21
III. Tanulmányi kirándulások	23
IV. Adatok az intézet történetéhez az 1909—1910. tanévben:	
A) Az intézet állapota	41
B) Az intézet működése. Az ifjúsági könyvtár. Ifjúsági egyesületek. a) Önképzőkör. b) Gyorsirókör c) Ifj. segítőegyesület	45
C) Általános ügyek. 1. Látogatások. 2. Iskolai ünnepélyek. 3. Kirándulások.	67
V. Könyv és szertárak	71
VI. Az intézet személyzete	79
VII. Tananyag. 1. Tantárgyak osztályok szerint. 2. Latin klasszikus olvasmányok. 3. Kötelező magyar irodalmi olvasmányok. 4. Írásbeli dolgozatok a magyar nyelvből és irodalomból	83
VIII. A tanulók érdemsorozata	95
IX. Az iskolai év bezárása. Adományok. Julalmak és segélyek	131
X. Az érettségit tett tanulók kimutatása.	141
XI. Értesítés a jövő iskolai évre	143
XII. A jövő évben használandó tankönyvek jegyzéke.	147
XIII. Melléklet. (A szegedi konviktusok, fölvételi és ellátási föltételeik).	150
